

Тема 7.3. Методичні основи проведення фронтальних корекційних занять з дітьми з фонетико-фонематичним недорозвиненням мовлення (ФФНМ)

Корекція мовленнєвої діяльності здійснюється педагогами логопедичної групи за сімома основними освітніми напрямками, кожен із яких передбачає вирішення низки завдань як на імпресивному, так і на експресивному рівні:

- вироблення мотиваційно-активізуючої компетентності;
- формування динамічно-мовленнєвої компетентності;
- становлення фонетико-фонематичної компетентності;
- розширення словниково-сислової компетентності;
- підвищення морфологічно-семантичної компетентності;
- удосконалення граматично-значеннєвої компетентності;
- розвиток синтаксично-інформативної компетентності.

Коротко розкриємо сутність і розглянемо основні завдання кожного з напрямів.

Мовлення – це насамперед діяльність спілкування, тобто передача об'єктивної чи суб'єктивної інформації. Першим і чи не найголовнішим структурним елементом будь-якої діяльності є її мета. Саме створення мотиваційної основи для породження чи активізації мовленнєвих висловлювань дошкільника є першочерговим завданням ефективної роботи учителя-логопеда. Отже, *вироблення мотиваційно-активізуючої компетентності* сприяє розвитку у дошкільників пізнавальної та мовленнєвої активності.

Передумови мовленнєвої діяльності, що змінюються як у процесі спонтанного психофізичного розвитку дошкільника, так і в процесі цілеспрямованої навчально-виховної роботи, називаються динамічними, на відміну від умовно статичних: стан функціонування мозкових структур, зорової, слухової функції, генетичних факторів, соціального середовища тощо. *Формування динамічно-мовленнєвої компетентності* реалізується засобами розвитку у дітей артикуляційного, дихального та голосового апаратів, просодичних компонентів мовлення (дикція, темп, ритм, інтонація, паузація, наголос).

У процесі нормального онтогенезу у дітей паралельно відбувається формування як фонематичного слуху, що допомагає розрізнити звуки мовлення та впізнавати їх, так і фонетичного, тобто вміння сприймати та аналізувати звуко-складову структуру мовлення. Саме нерозривна єдність фонетичних і фонематичних процесів спонукала нас до виділення фонетико-фонематичної компетентності.

Отже, *становлення фонетико-фонематичної компетентності* (на імпресивному та експресивному рівнях) включає роботу з формування та розвитку у дошкільників: а) слухового та слухо-просторового гнозису; б) слухової уваги та пам'яті; в) спрямованості

уваги на фонологічну структуру слова; г) фонематичного сприймання на перцептивному рівні; г) слухового контролю; д) фонематичних уявлень; е) правильної звуковимови; є) складової структури слів; ж) прогнозування на фонологічному рівні; з) різних видів звукового аналізу та синтезу; і) цілісного та / чи поскладового читання слів різної складності.

У слові, як основній мовній одиниці, тісно переплітаються та взаємодіють лексичні, граматичні і фонетичні елементи. Кожне слово в мові, незалежно від його ролі в процесі спілкування, має своє певне значення (смысл), а сукупність усіх лексем, що є в мові, називається словниковим складом. Саме тому нами і була виокремлена словниково-смыслова компетентність.

Отже, *розширення словниково-смыслової компетентності* (на імпресивному та експресивному рівнях) відбувається на основі збагачення словника дітей самостійними частинами мови: а) іменник (різні види лексичних узагальнень, видо-родові поняття, пароніми, синоніми, багатозначні слова); б) дієслово (різні види лексичних узагальнень, антоніми, омоніми, полісемічні слова, синоніми); в) прикметник (різні види лексичних узагальнень, антоніми, переносне, полісемічне значення слів, синоніми); г) прислівник (різні види лексичних узагальнень, антоніми, омоніми).

Існування в сучасній українській мові граматичних форм, які використовуються при утворенні різних слів, спонукало нас до виділення морфологічно-семантичної компетентності, адже розрізнення форм словотворення, як правило, завжди буває пов'язане з розрізненням лексичних значень слів. Отже, *підвищення морфологічно-семантичної компетентності* (на імпресивному та експресивному рівнях) конкретизується у формуванні та розвитку вміння користуватися формами словотворення: а) іменник; б) прикметник; в) дієслово.

Виокремлення нами граматично-значеннєвої компетентності обумовлено наявністю в сучасній українській мові таких граматичних форм, які виражають тільки граматичне значення (відмінок, число, рід – у іменників; особа, час, спосіб, вид, число – у дієслів) і використовуються для вираження різних відношень між словами в реченні. При утворенні граматичних форм цього виду лексичне значення, переважно, залишається незмінним.

Отже, *удосконалення граматично-значеннєвої компетентності* (на імпресивному та експресивному рівнях) здійснюється шляхом уточнення граматичних категорій самостійних частин мови: а) іменник (граматичні категорії роду, числа, відмінка у різних значеннях); б) прикметник (граматична категорія відмінка); в) числівник; г) дієслово (граматичні категорії способу, виду, стану, особи); вправляння у правильному вживанні службових частин мови (прийменників).

Речення є основною одиницею спілкування, головним засобом формування, вираження і повідомлення думки. Під час логокорекційних ігор-занять учитель-логопед навчає дошкільників так будувати свої зв'язні висловлювання, щоб вони були не лише правильно структуровані, а й інформативні, тобто зберігали смисл і несли певну інформацію.

Отже, *розвиток синтаксично-інформативної компетентності* забезпечується у процесі роботи на двох рівнях: а) речення (сурядні та підрядні словосполучення, смисловий контроль, прогнозування на лексико-фонологічному та лексико-синтаксичному рівнях, прості синтаксичні, інвертовані, пасивні, порівняльні, складні синтаксичні, прийменникові конструкції); б) тексту (смисловий контроль, описові розповіді, розповіді за епізодичними, сюжетними картинками, їх серіями, переказ, самостійне придумування невеличких казок чи оповідань).

Педагог-дослідник І. Хасан зазначає, що компетенції – це певні цілі, а компетентності – досягнуті результати. У нашому підході компетенціями виступають показники розвитку дошкільника, тобто те, що він може знати, вміти, чим володіти і т. ін., а компетентностями є сформованість кожної зі складових мовленнєвої діяльності, отримана в ході проведення корекційно-розвивального навчання. Усі зазначені види компетентностей разом складають *мовленнєву полікомпетентність дошкільника* – цілісне складнофункціональне утворення, що характеризує успішний кінцевий результат логокорекційної роботи – повноцінне оволодіння мовленням.

Варто наголосити, що корекційною програмою паралельно охоплено формування як лінгвістичного компонента мовленнєвої діяльності (за Є. Ф. Соботович) (розуміння мовлення, фонетико-фонематична, лексико-граматична складові, зв'язне мовлення), так і комунікативного (процес утримання складної багатоопераційної структури мовленнєвих дій, операції випереджувального синтезу (ймовірного прогнозування), аналізу та контролю (самоконтролю) на різних рівнях), що сприяє забезпеченню цілісного розвитку мовлення.

До того ж у кожному блоці виділено підготовчий і власне корекційний етапи, які різко не розмежовуються, а тісно переплітаються між собою. У підготовчому блоці окреслено ті завдання та представлено ті психологічні механізми, які створюють базу подальшої ефективної логопедичної роботи, т. ч. утворюючи цілісний алгоритм формування у дошкільників мовленнєвої полікомпетентності.

Вперше в логопедичній науці детально представлено зміст корекційної роботи з дітьми із ФФНМ з формування операцій контролю та прогнозування на різних рівнях, а також зі збагачення словника дітей паронімами та омонімами.

Зміст корекційної програми побудований за частинами мови, адже відпрацювання мовленнєвого матеріалу під час логокорекційних ігор-занять здійснюється за принципом від простого до складного, бо саме так легше структурувати лексичні одиниці.

Так, наприклад, іменник є найпростішим для засвоєння дошкільниками, адже позначає предмети навколишнього світу, які першими з'являються у полі зору дитини, потім іде робота над дієсловом, тому що формування і розвиток як рухової, так і мовленнєвої діяльності відбувається саме в дії; дещо складнішими для засвоєння є прикметник, числівник і займенник, проте не все так однозначно, бо залежить від індивідуальних мовленнєвих і психофізичних можливостей дошкільників. Тож, працюючи за програмою, вчитель-логопед може самостійно обирати, на якому матеріалі в першу чергу відпрацьовувати ті чи інші корекційні завдання.

Ефективність корекційно-розвивальної роботи забезпечується тісною співпрацею усього педагогічного колективу спеціального ДНЗ компенсуючого типу. Доцільно відмітити, що у колонці „Спрямованість корекційно-розвивальної роботи” біля кожного із намічених завдань стоїть одна чи кілька літер: **Л** означає, що основне навантаження виконуваної роботи припадає на учителя-логопеда, **В** – вихователів, **П** – практичного психолога, **М** – музичного керівника, **Ф** – інструктора з фізичної культури; кілька літер, розташованих поряд, означають, що ці завдання виконуються спільними зусиллями педагогів¹.

Розглянемо на конкретному прикладі, як забезпечується взаємозв'язок загальноосвітнього та корекційного блоків програми.

У навчально-виховному процесі ми завжди йдемо від дитини, її потреб, а тому починаємо розгляд з показників розвитку дошкільника. У першому блоці освітнього напрямку „Вироблення мотиваційно-активізуючої компетентності” у колонці „Показники розвитку дошкільника” зазначено: „Спостерігає за предметами та явищами оточуючої дійсності, діяльністю людей. Вміє помічати красу природи. Отримує задоволення від спілкування із творами мистецтва (живопис, музика, література, театр, народна творчість). Вміє переносити отримані знання у мовленнєву та ігрову діяльність”.

Спеціальна програма має забезпечувати насамперед корекцію та розвиток, а тому переходимо до колонки „Спрямованість корекційно-розвивальної роботи”, в якій написано: „Створення мотиваційної основи мовленнєвої діяльності. Вироблення інтересу до оточуючого світу. Збагачення словникового запасу самостійними частинами мови. Удосконалення емоційно-вольової сфери, мовлення шляхом виховання бажання ділитися

---

¹ Взаємодію педагогів спеціального ДНЗ компенсуючого типу для дітей із ПМ, форми роботи з батьками буде висвітлено у наступних наших публікаціях.

почутим і побаченим із ровесниками та дорослими. Розвиток зорового, слухового сприймання, уваги та пам'яті, мисленнєвих операцій аналізу, синтезу, порівняння. Виховання дошкільника як креативної, всебічно розвиненої особистості". Встановлюємо взаємозв'язок: слухання → слухове сприймання, увага та пам'ять, розгляд → зорове сприймання, увага та пам'ять, спостереження → мисленнєві операції аналізу, синтезу, порівняння.

Наступний крок – з'ясувати, яким чином можна розвинути вищезазначені психічні процеси. Відповідь на це запитання ми знаходимо у колонці „Засоби забезпечення”: ігрова діяльність, ігри-заняття, бесіди, екскурсії, спостереження, дослідницька діяльність, розгляд картин, слухання музичних та літературних творів, театралізована діяльність. Таким чином, ми проаналізували *корекційний блок* і висвітлили причинно-наслідкові зв'язки між його складовими.

Розглянемо *загальноосвітній блок* програми на тому самому прикладі. В цьому блоці ми також ідемо від потреб дитини: „Спостерігає за предметами та явищами оточуючої дійсності, діяльністю людей. Вміє помічати красу природи. Отримує задоволення від спілкування з творами мистецтва (живопис, музика, література, театр, народна творчість). Вміє переносити отримані знання у мовленнєву та ігрову діяльність”.

Такі показники розвитку дошкільника реалізуються в наступних освітніх лініях і відповідному змісті освіти: твори мистецтва → „Дитина у світі культури” → світ мистецтва; краса природи → „Дитина у природному довіллі” → природа планети Земля; отримання задоволення → „Особистість дитини” → самоставлення; перенесення отриманих знань у мовленнєву та ігрову діяльність → 1) „Дитина в соціумі” → люди та 2) „Мовлення дитини” → зв'язне мовлення.

Як бачимо, корекційний і загальноосвітній блоки нерозривно пов'язані між собою, що, в свою чергу, забезпечує цілісний, комплексний, інтегрований підхід до подолання порушень мовлення.

Слід зазначити, що нижченаведена корекційна програма є настільки детальною, що не потребує особливих методичних рекомендацій. У ній є взаємообумовленими та взаємодоповнюючими загальноосвітні навчально-виховні, психологічні розвивальні та корекційні завдання, доступно та зрозуміло для педагогів-практиків викладені науково-теоретичні засади побудови змістового наповнення програми, узгоджені програмні вимоги з паспортним віком дітей.

Зміст спеціальної програми:

- викладений у науковому стилі із зазначенням логопедичних і філологічних термінів, коротке тлумачення яких подане в самому тексті;

- розроблено із наведенням значної кількості прикладів для кращого розуміння та легшого використання;
- розрахований на творчу роботу вчителя-логопеда з урахуванням індивідуальних психофізичних можливостей кожного дошкільника групи зокрема;
- передбачає індивідуальний добір учителем-логопедом мовленнєвого матеріалу відповідно до логопедичного висновку та психофізичних особливостей кожної дитини;
- зорієнтований на роботу з дітьми, які мають нормальний інтелект і первинно збережений слух і з якими постійно працюють батьки;
- розрахований на випереджувальне навчання, тобто має на меті максимально розширити коло знань і уявлень дітей (зона найближчого розвитку (за Л. С. Виготським));
- охоплює всі складові мовлення, які не чітко відокремлені одна від одної, а тісно взаємодіють і переплітаються;
- реалізується у тісній співпраці педагогів спеціального ДНЗ компенсуючого типу (вчителя-логопеда, вихователів, практичного психолога, музичного керівника, інструктора з фізичної культури).

При цьому вирішення програмних освітніх завдань передбачається не лише у рамках безпосередньої освітньої діяльності, а й при проведенні режимних моментів – як у сумісній діяльності педагогів і дітей, так і в самостійній діяльності дошкільників.

Корекційна програма розрахована на педагогів (учителів-логопедів і вихователів) різного кваліфікаційного рівня – від спеціаліста до фахівця вищої категорії, адже запропонований навчально-ігровий матеріал розписано дуже детально, з поясненнями та прикладами, щоб за нею можна було працювати і початківцю, який тільки-но розпочав працювати у спеціальному ДНЗ компенсуючого типу.

Хочемо відмітити, що програму корекційно-розвивальної роботи вчителя-логопеда з урахуванням клініко-педагогічної класифікації мовленнєвих вад, спеціальну програму для вихователів логопедичної групи та практичного психолога з урахуванням вимог Базового компонента дошкільної освіти, варіант програми для російськомовних дітей вже представлено в ряді наших публікацій [36, 41, 42, 44, 46] і буде узагальнено у комплексній **спеціальній програмі „Дошкільнятко: корекційно-розвивальна і навчально-виховна робота з дітьми з порушеннями мовлення”®**.

Отже, пропонуємо орієнтовну таблицю програми корекційно-розвивальної роботи з розвитку мовлення дітей, що містить як загальноосвітні навчально-виховні завдання,

передбачені Базовим компонентом дошкільної освіти, так і корекційно-розвивальні, необхідні для подолання ФФНМ у дошкільників п'ятого року життя.

ЛОГОПЕДИЧНА МОЗАЙКА

<i>Освітні лінії</i>	<i>Зміст освіти</i>	<i>Показники розвитку дошкільника</i>	<i>Спрямованість корекційно-розвивальної роботи</i>	<i>Засоби забезпечення</i>
МОТИВАЦІЙНО-АКТИВІЗУЮЧА КОМПЕТЕНТНІСТЬ				
Дитина у світі культури	Світ мистецтва	Спостерігає за предметами та явищами оточуючої дійсності, діяльністю людей. Вміє помічати красу природи.	Створення мотиваційної основи мовленнєвої діяльності (Л, В, П). Вироблення інтересу до оточуючого світу (Л, В, П).	Ігрова, художня, трудова діяльність, ігри-заняття, бесіди, екскурсії, спостереження, „хвилинки милування природою”, дослідницька діяльність, розгляд картин, слухання музичних та літературних творів, театралізована діяльність
Дитина в соціумі	Дорослі люди. Діти	Отримує задоволення від спілкування із творами мистецтва (живопис, музика, література, театр, народна творчість).	Формування практичних мовних знань, вербальних дій та операцій із мовними знаками (Л, В).	
Дитина у природному довкіллі	Природа планети Земля	Вміє переносити отримані знання у мовленнєву та ігрову діяльність.	Збагачення словникового запасу самостійними частинами мови (Л, В). Розвиток зорового, слухового сприймання, уваги та пам'яті, мисленнєвих операцій аналізу, синтезу, порівняння, емоційно-вольової сфери (Л, В, П).	
Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі	Сенсорні еталони. Пізнавальна активність		Удосконалення мовлення шляхом виховання бажання ділитися почутим і побаченим із ровесниками та дорослими (Л, В, П).	
Мовлення дитини	Зв'язне діалогічне мовлення		Виховання дошкільника як креативної, всебічно розвиненої особистості (В).	
Особистість дитини	Самоставлення			
Гра дитини	Формування особистості в грі			

Продовження таблиці

Дитина в соціумі	Люди. Група	Знає, що люди спілкуються між собою за допомогою мовлення. Знає, що на Землі існує багато країн і кожна з них має свою мову. Знає, що ми живемо на Україні і рідна мова українців – українська.	Формування уявлень про мовлення як основний засіб спілкування (Л, В). Удосконалення вміння відтворювати звуконаслідування зі світу речей та живої природи (Л, В). Розвиток слухового сприймання, уваги та пам'яті, мисленневих операцій аналізу, порівняння, класифікації (Л, В, П). Виховання інтересу до рідної мови та інших мов світу, бережливого ставлення до живої та неживої природи, предметів людської діяльності (В).	Ігри-заняття, екскурсії, спостереження, дослідницька діяльність, бесіди, знайомство з народними творами, оберегами, символами, бесіди, самостійні розповіді за навідними питаннями педагога; дидактичні ігри та вправи: „Що почув ти, покажи”, „Впізнай за звуком”, „Хто свій голос подає?”, „Хто, хто у цій хатці живе?”, „Що звучить?”, „Хто як говорить?”, „Хвостата мова”, „Кожен по-своєму маму покличе”
Мовлення дитини	Українська мова як державна. Звукова культура мовлення	Розуміє, що чим краще людина володіє своєю мовою і чим більше мов знає, тим більше друзів у неї може бути. Знає, що тварини теж мають своє „мовлення”, за допомогою якого спілкуються, тільки без слів. На матеріалі аудіозаписів, під час ігор і вправ різного типу розрізняє мовленнєві та немовленнєві звуки, знаходить реальні предмети чи їх зображення – джерела звучання, називає їх. Інтонаційно виразно та фонетично правильно передає звуконаслідування зі світу живої природи та речей, за якими закріплені стандартні звукосполучення (бл-бл – індик, бам-бам – барабан).		
Дитина у природному довкіллі	Природа планети Земля. Тварини			
Особистість дитини	Самоставлення			
Гра дитини	Гра як провідна діяльність			
Особистість дитини	Самоставлення Сім'я	Знає своє ім'я, прізвище, імена та по батькові своїх близьких родичів, педагогів своєї групи. Знає, що якщо хочеш познайомитися з кимось, насамперед слід назвати своє ім'я, а потім	Формування комунікативних навичок (Л, В, П).	Ігри-заняття, самостійна ігрова діяльність, читання

<p>Дитина в соціумі</p> <p>Мовлення дитини</p> <p>Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі</p> <p>Гра дитини</p>	<p>Звукова культура мовлення.</p> <p>Словникова робота</p> <p>Сенсорні еталони</p> <p>Гра як провідна діяльність.</p> <p>Формування особистості в грі</p>	<p>поцікавитися, як звати співрозмовника. Знає, що імена різняться в залежності від статі, знає свою статеvu приналежність. Знає, що окремі імена можуть бути однаковими для хлопчиків і дівчаток (<i>Валя, Шура, Женя</i>). Із заплущеними очима може впізнати по голосу того, хто покликав, і назвати його ім'я. Звертаючись до особи, вміє використовувати у мовленні кличний відмінок іменників на позначення власних імен (<i>Васильку, Оксано, Олеже</i>).</p> <p>Вміє придумувати імена казковим та іграшковим персонажам, клички свійським тваринам.</p>	<p>Збагачення словникового запасу власними назвами – іменами людей і кличками тварин (Л, В).</p> <p>Удосконалення граматичної складової мовлення шляхом використання закінчень прямих і непрямих відмінків іменників (Л, В).</p> <p>Розвиток слухової уваги та пам'яті, фантазії, мисленневих операцій аналізу та порівняння (Л, В, П).</p> <p>Виховання ввічливого і турботливого ставлення до оточуючих (В).</p>	<p>художньої літератури, розгляд ілюстрацій, розв'язування конфліктних і проблемних ситуацій, художня, театралізована діяльність, розігрування ігор-діалогів, психологічні етюди: „Мишко шукає друзів”, „Мій найкращий друг”, дидактичні ігри та вправи: „Новачок (новенька)”, „Познайомимось?”, „Хто мене кликав?”, „На гостини до Катрусі”, „Подарунок для...”</p>
<p>Дитина в соціумі</p> <p>Особистість дитини</p>	<p>Родина. Дорослі люди</p> <p>Самоставлення</p>	<p>Виконує вправи мімічної та психогімнастики. Знає, що слово може по-різному впливати на людину, викликаючи у неї як позитивні, так і негативні емоції та переживання (радість, смуток, образу, гнів, здивування, захоплення тощо).</p>	<p>Удосконалення вміння правильно вживати в реченні особові займенники у поєднанні з якісними прикметниками і дієсловами (Л, В).</p> <p>Розвиток слухової уваги та пам'яті, зорового, рухового контролю, навичок</p>	<p>Ігри-заняття, самостійна ігрова діяльність, сюжетно-рольові ігри: „Магазин”, „Лікарня”,</p>

<p>Мовлення дитини</p> <p>Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі</p> <p>Гра дитини</p>	<p>Словникова робота. Граматична правильність мовлення. Зв'язне діалогічне мовлення</p> <p>Пізнавальна активність</p> <p>Формування особистості в грі</p>	<p>Прагне ділитися своїми враженнями та переживаннями з однолітками і дорослими. Користується ввічливими словами. Знає, як при потребі слід вибачитися чи звернутися за допомогою. Знає, що звертання до рідних та чужих людей за своїм змістом і формою відрізняються: до дорослих звертається на „Ви”, до родичів можливе звертання на „ти”.</p>	<p>діалогічного мовлення, емоційно-вольової сфери (Л, В, П). Виховання мовленнєвої активності, культури мовлення та спілкування (В).</p>	<p>„Бібліотека”, „Перукарня”, читання художніх творів морально-етичного змісту, бесіди, вправи мімічної гімнастики, психогімнастичні етюди: „Веселі мавпенята”, „Сумний дощик”, „Хитре лисеня”, „Образили”, „Ну й багатий урожай!”; дидактичні ігри та вправи: „Так чи не так?”, „В країні Ввічливих слів”</p>
<p>Дитина в соціумі</p> <p>Дитина у світі культури</p> <p>Мовлення дитини</p>	<p>Дорослі люди.</p> <p>Художньо-продуктивна музична, театральна, літературна діяльність</p> <p>Звукова культура мовлення.</p>	<p>Бере посильну участь у святах, розвагах, театралізованих дійствах. Вивчає напам'ять вірші. Прагне розповісти їх емоційно, виразно, чітко промовляючи наявні та / чи автоматизовані у мовленні звуки. Вміє уважно слухати інструкцію, розуміти та виконувати її, коментувати власні дії.</p>	<p>Формування полісенсорної основи мовленнєвої компетентності (Л, В, П). Формування бажання приймати активну участь у святах і розвагах (В). Формування вміння дотримуватися у мовленні правильної звуковимови, орфоепічних, лексичних і граматичних норм, культури мовленнєвого спілкування (Л, В). Вправління у чіткому, фонетично правильному мовленні на віршованому матеріалі (Л, В).</p>	<p>Ігри-заняття, самостійна ігрова діяльність, сюжетно-рольові ігри, ігри-драматизації, куточки „ряження”, театралізована діяльність, свята і розваги, Дні здоров'я, розучування</p>

Особистість дитини	Зв'язне монологічне мовлення		Розвиток слухової уваги та пам'яті, почуття ритму, емоційно-вольової сфери (Л, В, П). Виховання ініціативності, відповідальності, впевненості у власних можливостях, почуття колективізму (В).	віршованих мініатюр
Гра дитини	Самоставлення			
	Гра як провідна діяльність			
Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі	Сенсорні еталони. Елементарні математичні уявлення	Вміє утворювати однорідні множини предметів, лічити одно- та різнорідні предмети у межах п'яти. Складає розрізні картинки з 4–6 частин, утворюючи цілісне зображення. Знає, що окремі звуки утворюють склади, склади – слова, слова – словосполучення, словосполучення – речення.	Формування на практичному рівні розуміння понять „звук”, „склад”, „слово”, „словосполучення” та „речення” (Л, В). Формування вміння орієнтуватися на слово як одиницю мови (Л, В). Формування основ елементів грамоти (Л, В). Розвиток слухового сприймання та уваги, мисленнєвих операцій аналізу, порівняння, зорового контролю, логічного мислення шляхом встановлення причинно-наслідкових зв'язків (Л, В, П). Пропедевтика виникнення оптичних дисграфій і дислексій (Л, В). Виховання наполегливості в оволодінні мовленням і інтересу до нього в цілому (В, П).	Ігри-заняття, самостійна ігрова діяльність, режимні моменти, прогулянки, спостереження: „Назви словом”, „Цікава подорож”, дидактичні ігри та вправи: „Один – багато”, „Склади ціле”, „Спробуй розповісти без слів (за допомогою міміки та жестів)”, „Порахуємо слова”, „Слова довгі та короткі”, „Я почну, а ти – продовжуй”, „Кінець слова за тобою”
Мовлення дитини	Звукова культура мовлення			
Особистість дитини	Самоставлення			
Гра дитини	Гра як провідна діяльність			
ФОРМУВАННЯ ДИНАМІЧНО-МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ				

Розвиток артикуляційного апарату				
Дитина у світі культури	Предметний світ	Виокремлює складові предметів, по-можливості називає їх (<i>кабіна, кузов, колеса, фари, кермо – у машини</i>). Складає цілісне зображення із площинних деталей чи кубиків (4–6).	Актуалізація номінативного словника (Л, В). Розвиток зорового сприймання, уваги та пам'яті, зорового, рухового контролю, мисленнєвих операцій аналізу, синтезу, просторового орієнтування, дрібної моторики (Л, В, П).	Ігри-заняття, самостійна ігрова, конструктивна діяльність, дидактичні ігри та вправи: „Склади картинку”, „Є у тебе, є у мене”, „Порівняйко”
Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі	Сенсорні еталони	Називає та вмє показати окремі частини тіла на собі та іграшках, які відображають образи людей: <i>голова (волосся, чоло, брови, очі, вуха, ніс, щоки, рот (губи, зуби, язик), підборіддя); шия; тулуб (плечі, груди, живіт, спина); руки (лікть, кисті (долоні, пальці); ноги (коліна, стопи, пальці)</i> . Диференціює окремі частини тіла у людей і тварин (<i>ноги, руки, лапи</i>).	Дотримується правил особистої гігієни.	
Мовлення дитини	Словникова робота			
Особистість дитини	Здоров'я та фізичний розвиток. Самоставлення			
Гра дитини	Гра як провідна діяльність			
Особистість дитини	Здоров'я та фізичний розвиток. Самоставлення	Знає, що язик допомагає відчувати смак їжі, а разом із зубами пережовувати її. Знає, що робити це треба старанно, не поспішаючи. Із заплученими очима може впізнати за смаком знайомі овочі чи фрукти.	Знає, що за зубами слід доглядати. Самостійно чистить їх двічі на день (вранці та ввечері), полоще рот після кожного прийому їжі.	Знає, що губи, щоки, зуби та язик допомагають говорити. Знає, що язик може звужуватися чи розширюватися. За допомогою еластичних матеріалів (глина, пластилін, тісто) відтворює
Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі	Сенсорні еталони. Елементарні математичні уявлення		Формування уявлень про будову та діяльність мовнорухового апарату на практичному рівні (Л). Актуалізація розуміння антонімічних значень якісних прикметників, використання їх у власному мовленні (Л, В). Розвиток зорового сприймання, уваги та пам'яті, мисленнєвих операцій аналізу, порівняння, смакової чутливості, рухового контролю,	Ігри-заняття, спостереження, дослідницька діяльність, бесіди, міркування: „Якщо не чистити зуби, то...”, логопедичні етюди, дидактичні ігри та вправи: „Відгадай за

Мовлення дитини	Словникова робота	ці властивості язика („ковбаска” – вузький язик, „млинчик” – широкий).	зв'язного мовлення, артикуляційної, дрібної моторики (Л, В, П).	смаком”, „Покажи і розкажи”
Гра дитини	Гра як провідна діяльність	З опорою на наочний зразок (ліплення, малюнок, фотографії, піктограми) і дзеркало, а згодом самостійно демонструє вузький і широкий язик. Користується у власному мовленні антонімами „широкий – вузький”.	Виховання культурно-гігієнічних навичок (В).	
Мовлення дитини	Звукова культура	Має уявлення про зміну положення губ при вимові голосних. Дивлячись у дзеркало, самостійно вимовляє голосні, слідкуючи за зміною положення губ. Може за беззвучною артикуляцією вчителя-логопеда визначити, який голосний той артикулює.	Формування на практичному рівні розуміння понять „звук”, „голосний”, „приголосний” (Л, В).	Ігри-заняття, логопедичні етюди, дидактичні ігри та вправи:
Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі	Сенсорні еталони. Пізнавальна активність	Вміє визначити, який саме орган (губи чи язик) допомагає вимовляти той чи інший приголосний (на матеріалі губних і язикових звуків).	Формування вміння концентрувати увагу на місці та способі артикуляції фонем (Л).	„Зіпсований телевізор”, „Визнач звук”, „Чи зможеш відгадати?”, „Мавпеня Чік”
Особистість дитини	Самоставлення		Вправління у чіткому промовлянні голосних і приголосних звуків, автоматизованих у мовленні дитини (Л, В).	
Гра дитини	Гра як провідна діяльність		Розвиток зорового, слухового сприймання, уваги та пам'яті, зорового, рухового контролю, мисленневих операцій аналізу, порівняння (Л, В, П).	
			Виховання бажання навчитися говорити правильно, чітко і виразно (Л, В, П).	
Особистість дитини	Рухова активність та саморегуляція. Самоставлення	Із зоровою опорою, за зразком педагога, виконує такі види вправ: – загальнорозвивальні; – логоритмічні (алгоритмічні); – мімічної та пальчикової гімнастики (на задану статичну позу, колові рухи, поперемінне чергування рухів,	Вироблення у дітей правильних артикуляцій із зоровою опорою, тактильних і кінестетичних відчуттів (Л).	Ігри-заняття, логопедичні етюди, ігри на музичних інструментах, загальнорозвивальні вправи: „Ми
Гра дитини			Удосконалення ритміко-інтонаційної складової мовлення, вміння	

Мовлення дитини	Гра як провідна діяльність Звукова культура мовлення	<p>різнонаправлених рухів однією та одночасно двома руками) із мовленнєвим / музичним супроводом і без нього.</p> <p>Із зоровою опорою наслідують рухи педагога та / чи логопедичної ляльки Льолика (Льолі) [15]².</p> <p>Виконує наступні види вправ [33]:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Із залученням певних органів мовнорухового апарату:</i> <ul style="list-style-type: none"> – губ; – щік; – нижньої щелепи; – м'якого піднебіння; – язика. 2. <i>За рівнем рухливості органів мовнорухового апарату:</i> <ul style="list-style-type: none"> – статичні; – динамічні. 3. <i>За участю силового фактору опору:</i> <ul style="list-style-type: none"> – без силового опору; – ізотонічні. 4. <i>За ступенем самостійності виконання:</i> <ul style="list-style-type: none"> – пасивні; – пасивно-активні; – активні. 5. <i>За участю голосу:</i> <ul style="list-style-type: none"> – беззвучні; – з участю голосу. 6. <i>За наявністю / відсутністю специфічної корекційної спрямованості:</i> <ul style="list-style-type: none"> – загальнорозвивальні; – корекційні 	<p>узгоджувати рухи із мовленнєвим і музичним супроводом (Л, В, М, Ф).</p> <p>Розвиток зорового сприймання, уваги, пам'яті, зорового, рухового контролю, загальної, ручної, пальчикової та мимічної моторики (Л, В, П).</p> <p>Виховання інтересу до логопедичної ляльки, бажання виконувати вправи різного типу (Л, В).</p>	<p>веселії малята”, „Дужі та сміливі”, логоритмічні вправи: „Веселунчики”, „Країна Веселих Мелодій”, мимічні вправи для губ: „Замочок”, „Слоненя”, „Жабка”, „Клоун”, щік: „Повітряна кулька”, „Хом'ячок”, „Ненажера”, носа: „Поросятко”, очей: „Моргайки”, чола: „Ох! Ах!”, „Дошова хмаринка”, вправи пальчикової гімнастики: „Дружні пальчики”, „Десять пальчиків у нас”, вправи артикуляційної гімнастики, вправи елементами</p> <p style="text-align: right;">3</p>
-----------------	---	---	--	--

² Тут і далі в таблиці програми у квадратних дужках позначені ті публікації автора, в яких можна знайти методичні рекомендації, ігровий і мовленнєвий матеріал до того чи іншого корекційного блоку.

		за наслідуванням, а найпростіші – за словесною інструкцією. Виконує як окремі, так і об'єднані єдиним сюжетом артикуляційні вправи з елементами самомасажу обличчя.		самомасажу: „Веселе зайчєня”, „Ласкаві речєнята” [35, С. 232–233; 38, С. 23–26; 43, С. 29–31; 53, С. 65–80]
Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі	Сенсорні еталони	Визначає місцезнаходження предметів як у просторі, так і на аркуші паперу. Знаходить місце предмета за завданням педагога (<i>зайчик між лисичкою та їжачком, ведмедик праворуч від білочки</i>). Користується у власному мовленні антонімами: „вгорі – внизу”, „верхній – нижній”, „справа – зліва”.	Формування вміння визначати місцезнаходження кінчика язика у ротовій порожнині при вимові язикових приголосних (Л).	Ігри-заняття, спостереження, прогулянки, самостійна ігрова діяльність, конструктивно-будівельні ігри, самостійна художня діяльність, ручна праця, логопедичні етюди, дидактичні ігри та вправи: „Знайди друзів”, „Чарівні килимки”, „Кожній речі – своє місце”, „Новосели”, „Відчуй і скажи”, „Чарівна паличка”
Мовлення дитини	Словникова робота	Заплющивши очі та відкривши рот, відчуває і запам'ятовує поодинокі чи серійні доторкування до ділянок ротової порожнини та / чи поза нею продезінфікованим кінчиком шпателя чи зонда і відтворює їх із розплющеними очима (<i>правий куточок рота – підборіддя, над верхньою губою – лівий куточок рота</i>).	Активізація антонімічного словника відносних прикметників та обставинних прислівників місця (Л, В).	
Особистість дитини	Рухова активність та саморегуляція. Самоставлення	Запам'ятовує поодинокі чи серійні доторкування до ділянок ротової порожнини та / чи поза нею продезінфікованим кінчиком шпателя чи зонда і відтворює їх із розплющеними очима (<i>правий куточок рота – підборіддя, над верхньою губою – лівий куточок рота</i>).	Розвиток кінестетичного праксису, просторового орієнтування, мисленневих операцій аналізу, порівняння, зорового, рухового контролю, зв'язного описового мовлення (Л, В, П).	
Гра дитини	Гра як провідна діяльність	Може утримувати язик по середній лінії, не відхиляючи його та не включаючи рухи рук, одночасно слідкуючи очима за предметом, який переміщується в сторону. Може назвати місцезнаходження язика при виконанні статичних вправ (<i>„Грибочок” – за верхніми зубами, „Гірка” – язик впирається у нижні зуби</i>).	Пропедевтика виникнення оптичних дисграфій і дислексій (Л, В). Виховання уважності, посидючості (В, П).	
Особистість дитини	Рухова активність та	З опорою на зразок педагога вмє переключатися з одного рухового чи	Формування кінетичного праксису (Л, П).	Ігри-заняття, загальнорозвиваль

Гра дитини	саморегуляція. Самоставлення Гра як провідна діяльність	артикуляційного укладу на інший (2–3 рази підряд).	Розвиток зорового сприймання, зорової, рухової уваги та пам'яті, контролю (Л, В, П). Виховання зосередженості на завданні (В, П).	ні вправи: „Вправні фізкультурники”, „Запасливі білочки”, вправи пальчикової гімнастики: „Веселі ручки”, „Вмілий чоботар”, логопедичні етюди, артикуляційні вправи „Годинничок”, „Гойдалка”, „Клоун” та ін.
Гра дитини Особистість дитини	Гра як провідна діяльність Рухова активність та саморегуляція. Самоставлення	Досягає стійкості створюваних будівельних конструкцій. Може утримувати показаний учителем- логопедом артикуляційний уклад, зберігаючи його цілісний образ упродовж 5–10 с.	Удосконалення кінестетичного пракису (Л, П). Розвиток зорового сприймання, зорової, рухової уваги та пам'яті, контролю, дрібної моторики (Л, В, П). Виховання наполегливості у досягненні своєї мети (В, П).	Ігри-заняття, самостійна ігрова діяльність, конструктивна діяльність: „Побудую Рексу дім”, „Місток для двох цапків”, логопедичні етюди, артикуляційні вправи „Лопаточка”, „Голочка”, „Чашечка” та ін.
Удосконалення дихальної функції				

Особистість дитини	Здоров'я та фізичний розвиток. Самоставлення	Знає, що за допомогою носа ми дихаємо і відчуваємо приємні та неприємні запахи, визначаємо їх джерело. Знає, що не можна нюхати все підряд, бо це може бути небезпечним для здоров'я.	Збагачення практичного досвіду знаннями про ніс і його призначення у житті людини (В). Розвиток нюхової чутливості, мисленнєвих операцій аналізу, порівняння, зв'язного мовлення, емоційно-вольової сфери (Л, В, П). Виховання культурно-гігієнічних навичок, основ безпеки життєдіяльності (В).	Ігри-заняття, спостереження, дослідницька діяльність, бесіди, читання художньої літератури, розповіді з власного досвіду, психологічні етюди: „Пожежа”, „Пахуча квіточка”, „Пригоріла наша каша”, вправи мімічної гімнастики: „Поросятко”, „Мавпеня”
Гра дитини	Гра як провідна діяльність	За завданням учителя-логопеда вдихає і видихає повітря через ніс (швидко і різко чи плавно і довготривало). Виконує вправи мімічної гімнастики – морщить і розслабляє ніс. Слідкує за чистотою носової порожнини, вміє користуватися носовичком.		
Особистість дитини	Здоров'я та фізичний розвиток. Самоставлення	Знає, що людина може дихати як через ніс, так і ротом, але правильним є носове дихання. Знає, що особливо в холодну пору року не слід дихати ротом, бо можна застудитися. Знає, що коли ми хочемо щось сказати, слід робити вдих носом, а видихати через рот; не можна говорити на вдиху або попередньо не набравши достатньої кількості повітря. Розрізняє носовий і ротовий вдих та видих.	Диференціація носового і ротового вдиху та видиху (Л, В). Вироблення правильного мовленнєвого дихання (Л). Розвиток зв'язного мовлення, мисленнєвих операцій аналізу та порівняння (Л, В, П). Виховання основ безпеки життєдіяльності (В).	Ігри-заняття, бесіди, дослідницька діяльність, розповіді з власного досвіду, дихальні вправи: „Ніс – рот”, „Кирпатенькі носики”
Гра дитини	Гра як провідна діяльність			
Мовлення дитини	Звукова культура мовлення			
Дитина в сенсорно-	Сенсорні еталони. Пізнавальна	Може продовжити запропонований ряд із рослинних елементів (геометричних фігур, предметів), що чергуються в певній	Формування розуміння взаємовідповідності інтонаційної	Ігри-заняття, логопедичні етюди, етюди

пізнавальному просторі	активність. Елементарні математичні уявлення	послідовності (<i>квіточка – листочок – квіточка</i>).	виразності мовлення та емоційно-мімічних проявів (Л, В, П).	психогімнастики:
Мовлення дитини	Звукова культура мовлення. Граматична правильність мовлення	Знає, що для зафарбовування більшої площини малюнка потрібно більше фарби, меншої – менше. Порівнює предмети за величиною, самостійно вживає в мовленні антоніми „ <i>великий – маленький</i> ”, „ <i>довгий – короткий</i> ”, „ <i>багато – мало</i> ”, „ <i>більше – менше</i> ”, диференціює їх.	Удосконалення мовленнєвого дихання та вироблення плавного ротового видиху (3–5 с) з поступовим збільшенням його тривалості до 7–10 с (Л, В).	„Хто, хто в будиночку живе?“, „Радісний день“, дидактичні ігри та вправи: „Продовж ряд“, „Дві сестрички-невелички“, „Питайлик”
Особистість дитини	Самоставлення	Розрізняє речення за словонаповнюваністю та інтонаційною забарвленістю. З опорою на наочність і без неї за наслідуванням, а згодом і самостійно, вміє промовляти однакові фрази з різною інтонацією (<i>Ми йдемо на прогулянку. Ми йдемо на прогулянку? Ми йдемо на прогулянку!</i>). На символічному рівні (за допомогою карток-символів) розрізняє розповідні, питальні та окличні речення (<i>У Марійки красивий м'ячик. Ти хочеш погратися? Наталочко, давай будемо гратися разом!</i>).	Актуалізація вживання якісних прикметників, їх антонімічних значень у власному мовленні (Л, В).	
Гра дитини	Гра як провідна діяльність	Звертається до дорослих із проханням чи запитанням, користуючись відповідною інтонацією. Вміє розподіляти видих у процесі мовлення. Ділить речення на окремі смислові відрізки, добираючи повітря під час пауз. Знає, що в залежності від інтонаційного забарвлення речення змінюється потреба у доборі повітря (розповідне потребує меншої кількості, окличне чи питальне – більшої).	Розвиток зорового сприймання, уваги та пам'яті, мисленнєвих операцій аналізу та порівняння, зорового контролю, інтонаційної виразності мовлення, емоційно-вольової сфери (Л, В, П). Виховання вміння відчувати милозвучність рідної мови (Л, В).	

Мовлення дитини	Звукова культура мовлення	Виконує вправи на вироблення навичок дихання: – носом; – животом; – діафрагмального; – розрізнення носового та ротового вдиху і видиху; – фіксованого видиху зі звуком, складом чи звуконаслідуванням; – тривалого фонаційного (мовленнєвого) дихання з можливим використанням предметів (площинних посібників), із динамічним супроводом чи без нього та з емоційним забарвленням.	Формування плавного, короткого і глибокого вдиху, тривалого, достатньо сильного диференційованого видиху (Л, В). Удосконалення вміння поєднувати дихальні вправи зі звуковим супроводом (Л, В, М, Ф). Розвиток мисленнєвих операцій аналізу, порівняння, емоційно-вольової сфери (Л, В, П). Виховання інтересу до виконання дихальних вправ (Л, В).	Ігри-заняття, логопедичні етюди, етюди психогімнастики: „Ведмедик спить”, „Фонтанчик кита”, „Вітерець-пустунчик”, дихальні вправи [31; 35, С. 233–240; 43, С. 31–32; 53, С. 81–82]
Особистість дитини	Рухова активність та саморегуляція. Самоставлення			
Гра дитини	Гра як провідна діяльність			
Розвиток голосового апарату				
Особистість дитини	Здоров'я та фізичний розвиток. Самоставлення	Знає, що голос допомагає людині розмовляти та співати. Знає, що у жінок і чоловіків голос різний: у жінок тонший, у чоловіків – грубіший. Може за аудіозаписом або в іграх і вправах розрізняти чоловічий і жіночий голос. Знає, що при застуді голос змінюється – стає більш грубим і хрипким. Знає, що не можна голосно кричати, бо голос може стати писклявим або й взагалі зникнути.	Уточнення знань про голос, його роль у житті людини (Л, В). Розвиток слухового сприймання, уваги та пам'яті, мисленнєвих операцій аналізу, порівняння, зв'язного мовлення (Л, В, П). Виховання основ безпеки життєдіяльності (В).	Ігри-заняття, спостереження, бесіди, дослідницька діяльність, міркування, дискусії, логопедичні етюди, дидактичні ігри та вправи: „Хто так голос подає?”, „Відгадай за голосом”, „Чарівний голосок”
Дитина в соціумі	Дорослі люди. Діти			
Мовлення дитини	Звукова культура мовлення			
Гра дитини	Гра як провідна діяльність			

Мовлення дитини	Звукова культура мовлення	Знає, що можна регулювати силу голосу в залежності від ситуації (гучніше – на прогулянці, тихіше – в групі, пошепки – у спальні). При потребі може голосно покликати на допомогу.	Формування вміння користуватися голосом різної сили (Л, В, М). Розвиток слухового сприймання, уваги, мисленневих операцій аналізу, порівняння, емоційно-вольової сфери (Л, В, П). Виховання основ безпеки життєдіяльності (В).	Ігри-заняття, самостійна ігрова діяльність, бесіди, психологічні етюди: „Не розбуди ведмедя”, „Свято”, „Ой, горить у кицьки дім!”, логопедичні етюди, ігри-драматизації: „У Сонечка в гостях”, дидактичні ігри та вправи: „Заколишемо Катрусю”, „Зіпсований телефон”
Дитина в соціумі	Дорослі люди. Діти			
Особистість дитини	Самоставлення			
Гра дитини	Гра як провідна діяльність			
Мовлення дитини	Звукова культура мовлення. Словникова робота	Знає, що сприйняття сили голосу залежить від відстані (голос здалеку звучить тихо, зблизька – гучніше). Порівнює предмети, розуміє та самостійно вживає в мовленні антоніми: „сильний – слабкий”, „високий – низький”, „далеко – близько”. Розрізняє мелодії, контрастні за характером звучання (марш, колискова). Виконує голосові вправи. Проспіває голосні та їх сполучення з різною висотою та силою голосу.	Формування свідомої регуляції сили голосу, удосконалення його динаміки та модуляції (Л, В, М). Уточнення словника якісних прикметників і обставинних прислівників місця (Л, В). Розвиток слухового, зорового сприймання, пам'яті та уваги, музичної пам'яті, мисленневих операцій аналізу, синтезу, порівняння (Л, В, П). Виховання інтересу до музичних ігор-занять (В, М).	Ігри-заняття, музичні вистави, музично-дидактичні ігри та вправи: „Впізнай і назви”, „Добери інструмент”, „Заспівай як...”, дидактичні ігри та вправи: „Який? Яка?”, „Високо – низько, далеко – близько”, „Луна”, голосові вправи: „Слон-трубач”,
Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі	Сенсорні еталони			
Особистість дитини	Самоставлення			
Гра дитини				

	Гра як провідна діяльність			„Абетка-співаночка”, „Голосові сходинок”, „Оркестр” [35, С. 243–244; 43, С. 32–33]
Формування просодичних компонентів мовлення				
<i>Дикція</i>				
Мовлення дитини	Звукова культура мовлення	Прагне до чіткого, виразного мовлення. Знає, що від чіткості мовлення залежить його зрозумілість. Контролює чіткість і правильність чужого та власного мовлення. Виразно промовляє слова скоромовок і віршованих мініатюр, насичених одним звуком, який наявний чи вже автоматизований у мовленні.	Вправлення у вмінні виразно передавати зміст висловлювання (Л, В). Розвиток слухового сприймання, уваги, пам'яті, мисленневих операцій аналізу, синтезу, порівняння, самоконтролю, зв'язного мовлення (Л, В, П). Виховання культури мовлення (В).	Ігри-заняття, спостереження, театралізована діяльність, читання творів художньої літератури, бесіди, вивчення скоромовок, чистомовок, потішок, лічилок, віршованих мініатюр, логопедичні етюди, дидактичні ігри та вправи: „Повтори за мною”, „Чи зможеш зрозуміти?”, „Розкажи, що почув”, „Виправ Петрика”
Гра дитини	Гра як провідна діяльність			
Особистість дитини	Самоставлення			
<i>Темп</i>				

Мовлення дитини	Звукова культура мовлення	Приймає участь у спортивних естафетах, змаганнях. Вміє рухатися, змінюючи темп. Знає, хто з тварин рухається швидко, а хто – повільно (<i>кінь, тигр бігають швидко, а равлик, черепаха пересуваються повільно</i>).	Формування вміння регулювати темп мовлення (Л, В, М). Актуалізація словника антонімів на позначення дієслів і обставинних прислівників способу дії (Л, В).	Ігри-заняття, самостійна ігрова, театралізована діяльність, спостереження, спортивні ігри, естафети, змагання, логоритміка, логопедичні етюди, бесіди, психологічні етюди:
Особистість дитини	Здоров'я та фізичний розвиток. Самоставлення	Користується в мовленні антонімами: „ <i>біжить – стоїть</i> ”, „ <i>швидко – повільно</i> ”. Знає, що людина може говорити по-різному (швидко, повільно, розтягуючи слова, в нормальному темпі).	Розвиток мисленнєвих операцій аналізу, порівняння, зв'язного мовлення, емоційно-вольової сфери, загальної моторики (Л, В, П).	Виховання культури мовлення (Л, В).
Дитина у природному довкіллі	Природа планети Земля. Тварини	Знає, що від темпу залежить зрозумілість мовлення. Вміє говорити в нормальному темпі та при потребі змінювати його. Вміє регулювати силу голосу.		
Гра дитини	Гра як провідна діяльність			„Черепашка”, „Втомлений їжачок”, „Сорока Скре-ке-ке”, „Веселий поїзд Чух-Чух”, артикуляційні вправи: „Індик”, „Веселий дятлик”, „Голодне кошеня”, дидактичні ігри та вправи: „Хто швидше?”, „Не помились”, „Будь уважним”
Ритм				
Дитина у природному довкіллі	Природа планети Земля. Явища природи	Знає назви пір року (зима, весна, літо, осінь). Має уявлення про їх сталу послідовність. Розрізняє пори року за їх характерними ознаками.	Формування вміння відчувати та регулювати ритм власного мовлення (Л, В, М).	Ігри-заняття, спостереження, дослідницька діяльність,

Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі	Сенсорні еталони. Пізнавальна активність	Диференціює частини доби (ранок, день, вечір, ніч), називає деякі з них (<i>день, ніч</i>). Має уявлення про годинник, зміну часу, про дні тижня. Вміє лічити одно- та різнорідні предмети у межах п'яти.	Розвиток слухового сприймання, уваги та пам'яті, часових уявлень, мисленневих операцій аналізу, синтезу, порівняння, класифікації, узагальнення, рухового контролю, зв'язного мовлення (Л, В, П).	виконання танцювальних рухів, логоритміка, логопедичні етюди,
Мовлення дитини	Звукова культура мовлення. Словникова робота	Викладає візерунки з простих силуетних зображень предметів (рослинних елементів, геометричних фігур), дотримуючись певної послідовності (<i>зірочка – сонечко – зірочка</i>).	Виховання інтересу до самостійного придумування віршованих мініатюр (Л, В).	штампування, малювання пальчиками,
Особистість дитини	Рухова активність та саморегуляція. Самоставлення	Повторює за педагогом ритмічні малюнки різної складності, відплескуючи, відстукуючи їх (<i>/ //, // /, ///</i>). Спочатку за наслідуванням, а згодом самостійно вміє виділити окремий ритмічний удар (<i>/ //, // /, ///</i>).		читання творів художньої літератури, бесіди, пальчикові
Гра дитини	Гра як провідна діяльність	Вміє впізнавати і символічно позначати (за допомогою карток-символів) різні ритмічні малюнки. Доповнює знайомі віршовані мініатюри одним чи кількома словами з дотриманням логіки та ритмічної побудови висловлювання. За наслідуванням, а згодом самостійно вміє добирати рими до слів (<i>жабка – шапка, сосиска – редиска, качка – собачка</i>), придумує віршовані рядки.		вправи: „Веселе піаніно”, „Пальчик – раз, пальчик – два...”, „Дощик тихо: капу-капу”, артикуляційні вправи: „Годинничок”, „Гойдалка”, „Котушка”, „Горішки”, музично-дидактичні ігри, гра на музичних інструментах, дидактичні ігри та вправи: „Впізнай за описом”, „Зроби, як я”,

				„Робот”, „Зайчик-барabanщик”
<i>Інтонація</i>				
Мовлення дитини	Звукова культура мовлення	Знає, що за допомогою інтонації можна передавати різний настрій та емоційні переживання. На матеріалі відеозаписів чи фотографій облич людей впізнає та по можливості називає їх емоційний стан (<i>веселий хлопчик, сумна дівчинка</i>). Вміє вибрати з ряду фотографій із зображенням епізоду за участю двох дійових осіб таку, де вони зафіксовані з різними виразами облич та жестами, які допоможуть здогадатися, що саме вони могли сказати один одному, та визначити відповідну інтонацію (<i>Хлопчик розбив вазу. 1. Мама свариться. Хлопчик засмучений. 2. Бабуся хапається за голову. Хлопчик спокійний. 3. Сестричка плаче. Хлопчик теж зараз заплаче</i>). Виконує вправи мімічної гімнастики.	Розрізнення інтонаційних засобів виразності у мовленні дорослих (Л, В). Формування умінь передавати за допомогою інтонації різний настрій (Л, В, П). Вироблення інтонаційної виразності мовлення (Л, В). Розвиток слухового сприймання, уваги та пам'яті, мисленневих операцій аналізу та порівняння, рухового, зорового контролю, емоційно-вольової сфери (Л, В, П). Виховання культури поведінки (В, П).	Ігри-заняття, спостереження, театралізована діяльність, читання художньої літератури, розповідання віршів, переказ творів із різною інтонацією, мовленнєві діалоги, інсценівки, піктограми із зображенням емоцій, логоритміка, логопедичні етюди, ігри-діалоги, ігри з дзеркальцем: „Дзеркальце, мені скажи...”, „Чарівне дзеркальце”, мімічні вправи: „Здивувалася мала: що за квітка розцвіла?”, „Ой,
Особистість дитини	Рухова активність та саморегуляція. Самоставлення	З опорою на сюжетні картинки із зображенням людей, що виконують певні дії, супроводжуючи їх звуками, відтворює як емоційні інтонації, так і самі звуки (<i>Е-е-ех! – рубає дідусь дрова</i>).		
Гра дитини	Гра як провідна діяльність	Вимовляє голосні та їх сполучення з різною інтонацією (<i>Аоу? Еіе!</i>). За наслідуванням, а згодом самостійно доповнює знайомі віршики словами різної інтонаційної виразності. Вміє користуватися основними видами інтонації (розповідною, питальною, окличною) в залежності від змісту висловлювання.		

				яка красива ця ромашка біла!”, „Сердитий індик”, вправи психогімнастики: „Уяви себе...”, „Чарівна країна”, дидактичні ігри та вправи: „Створи настрої”, „Хто? Де? Коли?”, „Так чи не так?”, „Іноземець”, „Питайко”, „В гостях у Пограйлика”
Паузація				
Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі	Сенсорні еталони. Елементарні математичні уявлення	Знаходить і називає окремі зображення в умовах зашумлення, накладання одне на одне. Знає, що кожна річ має своє місце. Прибирає в ігровому куточку. Розставляє (розкладає) предмети в ряд, дотримуючись між ними певної відстані. Вміє лічити їх у межах п'яти, дотримуючись пауз (<i>один півник, пауза, два півники, пауза</i> і т. д.). На практичному рівні, використовуючи зразок педагога, переконується, що якщо не робити пауз між словами у реченні, мовлення стає незрозумілим.	Удосконалення розуміння на практичному рівні меж слів у реченні (Л, В). Формування вміння робити розстановки пауз у мовленнєвому потоці (Л, В, М). Вироблення чуття мови (Л, В). Розвиток зорового, слухового сприймання, уваги, пам'яті, зорового контролю, мовленнєвого дихання, мисленнєвої операції аналізу(Л, В, П). Виховання охайності (В).	Ігри-заняття, ритмічні танцювальні рухи, музично-дидактичні ігри, ігри на музичних інструментах, логопедичні етюди, дидактичні ігри та вправи: „Плутанина”, „Стали іграшки всі в ряд”, „Чарівне намисто”, мозаїка
Мовлення дитини	Звукова культура мовлення. Словникова робота	Спільно з учителем-логопедом грає на музичному інструменті (<i>звучання інструмента – пауза, звучання – пауза</i>). Може на символічному рівні (за допомогою предметів-		
Дитина у світі культури	Художньо-продуктивна музична діяльність			

Особистість дитини	Самоставлення	символів: кружечок – звук, лічильна паличка – пауза) викласти схему звучання (<i>дзвенить дзвіночок – кружечок, тиша (пауза) – паличка</i>). За допомогою педагога, а згодом самостійно, прагне графічно створювати схему простої мелодії, що звучить. За завданням учителя-логопеда розбиває сказане ним „слово” на окремі слова (<i>Маша їсть кашу – Маша їсть кашу</i>).		
Гра дитини	Гра як провідна діяльність	Знає, що паузи не тільки поліпшують зрозумілість мовлення, а й дають змогу набрати повітря для промовляння наступного слова (словосполучення, речення). Вміє робити розстановки пауз у мовленнєвому потоці.		
Наголос				
Мовлення дитини	Звукова культура мовлення	Відстукує (відплескує) ритмічні малюнки різної складності. Спочатку за наслідуванням, а згодом самостійно вміє виділяти акцентований удар у однакових (<i>/ //, / //, / //</i>) і різних (<i>/ //, // /, ///</i>) ритмічних малюнках.	Формування на рівні розуміння поняття наголосу, як засобу розрізнення слів і словоформ на практичному рівні, про вільність та рухомість наголосу (Л, В).	Ігри-заняття, слухання музичних, літературних творів, вивчення
Особистість дитини	Рухова активність та саморегуляція. Самоставлення	Розуміє, що голосні бувають наголошеними та ненаголошеними. Знає, що наголошений голосний вимовляється з більшою силою та протяжністю, ніж ненаголошений.	Удосконалення уміння визначати наголошений склад і користуватися наголосом (Л, В).	напам'ять віршованих мініатюр, скоромовок, чистомовок, логопедичні
Гра дитини	Гра як провідна діяльність	Розуміє, що наголос може падати на будь-який склад і під час зміни та відмінювання слова рухатися (<i>голова – голові; го́лови</i>). Знає, що зміна місця наголосу в слові може змінити його значення (<i>бра́ти</i> (неозначена форма дієслова) і <i>брати́</i> (форма множини іменника), а також його граматичну форму (<i>со́ви – форма називного відмінка множини) і сови́</i> (форма родового відмінка однини).	Розвиток слухового сприймання, уваги та пам'яті, чуття ритму, рухового контролю, мисленевих операцій аналізу, порівняння (Л, В, П). Виховання уважності, інтересу до вивчення рідної мови (В, П).	етюди, дидактичні ігри та вправи: „Гоп-гоп, топаночки”, „Веселий дятлик”, „Виправ

		Вміє при промовлянні слова виділяти голосом наголошений склад, у т. ч. й у випадках наявності рухомого наголосу при взаємодії дієслова з займенниками першої / другої особи (<i>казáти – кажу – ка́жеш</i>).		помилку”, „Скажи правильно”
ФОНЕТИКО-ФОНЕМАТИЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ				
<u>Імпресивне мовлення</u>				
Слухова увага та пам'ять, спрямованість уваги на фонологічну структуру слова				
Дитина у світі культури	Предметний світ. За межами житла. Світ мистецтва. Художньо-продуктивна музична діяльність	Знає, що спеціальні машини (швидка допомога, пожежна) користуються світловими (мигаюча лампочка) та звуковими сигналами, що допомагає попередити інший транспорт про терміновість їх виклику. Знає про призначення світлофора, розрізняє його кольори та значення кожного з них. Знає та виконує правила дорожнього руху. Реагує на звуковий сигнал, гучність музики чи мовлення, змінює напрям і характер руху (-ів) в залежності від зміни звукового сигналу. Може запам'ятати 3–5 зображень, окремих рухів або їх простих серій, послідовність звучання 3–4 музичних інструментів (дзвіночок, барабан, музичний молоточок, трикутник), показати і відтворити її.	Формування спрямованості уваги на фонологічну структуру слова (Л, В). Диференціація мовленнєвих і немовленнєвих звуків, звучання музичних іграшок (Л, В). Удосконалення процесів цілеспрямованого запам'ятовування та довільного пригадування (Л, В, П). Розвиток зорового, слухового сприймання, уваги та пам'яті, слухового, зорового, рухового контролю, мисленнєвих операцій аналізу, синтезу, порівняння (Л, В, П). Виховання уважності, дисциплінованості, навичок безпечної поведінки на дорозі (В).	Ігри-заняття, пішохідний перехід, спостереження, екскурсії, читання художніх творів, розповіді педагога, музично-дидактичні ігри, дидактичні ігри та вправи: „Світлофор Моргайко”, „Будь уважним”, „Раз, два, три – відтвори”, „Покажи знак”, творча гра „Вулиця”
Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі	Сенсорні еталони	Слухає як немовленнєві, так і мовленнєві звуки навколишнього середовища, розрізняє їх.		
Особистість дитини	Рухова активність та саморегуляція. Самоставлення	Плеще в долоні (подає якийсь інший сигнал), почувши серед ряду слів таке, яке заздалегідь запропонував педагог (<i>коза – мило, ваза, коза, каша</i>).		
Мовлення дитини	Звукова культура мовлення	У реченні чи в потоці слів помічає слово, навмисне спотворене педагогом.		
Гра дитини				

	Гра як провідна діяльність			
Слуховий та слухо-просторовий гнозис				
Дитина у світі культури	Світ мистецтва	Розрізняє за зовнішніми ознаками та звучанням окремі музичні інструменти (<i>молоточок, трикутник, бубон, дзвіночок, барабан</i>). Із заплющеними очима серед ряду музичних інструментів впізнає той, який тільки-но звучав, і перевіряє правильність свого вибору грою на ньому. Впізнає та відтворює послідовність звучання 3–4 музичних інструментів. Із заплющеними очима визначає місце джерела звука.	Удосконалення слухового та слухо-просторового гнозису (Л, В, М). Розвиток зорового, слухового сприймання, уваги та пам'яті, мисленневих операцій аналізу, порівняння (Л, В, П). Виховання вміння зосереджуватися на завданні (В, П).	Ігри-заняття, слухання музичних творів, музично-дидактичні ігри, ігри з музичними інструментами, дидактичні ігри та вправи: „Почуй і відтвори”, „Впізнай за звучанням”, „Де подзвонили?”, „Оркестр” [35, С. 226–229; 38, С. 12–21]
Мовлення дитини	Звукова культура мовлення			
Особистість дитини	Самоставлення			
Гра дитини	Гра як провідна діяльність			
Фонематичне сприймання на перцептивному рівні				
Мовлення дитини	Звукова культура мовлення	Слухає та концентрує свою увагу на звуках оточуючої дійсності. Розрізняє мовленнєві та немовленнєві звуки. За завданням педагога реагує на зміну звукового сигналу певним рухом (рухами). З опорою на зразок відтворює послідовність звучання музичних інструментів. Розуміє, що від заміни одного звука іншим змінюється значення всього слова (<i>миска – посуд, а мишка – маленька тваринка</i>). Розрізняє на слух слова-пароніми, назви яких містять:	Створення сприятливих умов для подальшого формування фонематичних функцій (Л). Диференціація мовленневих і немовленневих звуків (Л, В). Знайомство з паронімами – словами, схожими за звучанням (Л, В). Розуміння смислового значення слова в залежності від його звукового складу (Л, В). Вироблення уваги до звукового оформлення слова (Л, В).	Ігри-заняття, самостійна ігрова діяльність, спостереження, дослідницька діяльність, дидактичні ігри та вправи: „Відгадай за звуком”, „Що шумить?”, „Чутливе вушко”, „Покажи пари”,
Особистість дитини	Рухова активність та саморегуляція. Самоставлення			
Гра дитини Комп'ютерна грамота	Гра як провідна діяльність			

		<p>– акустично та артикуляційно далекі звуки (наприклад, [м] – [р] – <i>мак – рак</i>);</p> <p>– артикуляційно далекі, але акустично близькі звуки (наприклад, [ш] – [с] – типу <i>каша – каса</i>);</p> <p>– артикуляційно близькі, але акустично далекі звуки (наприклад, [р] – [л] – типу <i>Яринка – ялинка</i>);</p> <p>– артикуляційно та акустично близькі звуки (наприклад, [з] – [с] – типу <i>казка – каска</i>), показує відповідні зображення.</p> <p>Розрізняє та показує серед запропонованих врозкид зображень предметів ті, які позначають слова-пароніми (<i>мушка, мишка, миска</i>).</p>	<p>Розвиток слухового сприймання, уваги, пам'яті, фонематичної уваги, мисленневих операцій аналізу, порівняння (Л, В, П).</p> <p>Виховання чуття мови (Л, В).</p>	<p>„Схованки”, „Непосиди”; комп'ютерні ігри: „Ігри для Тигри”, „Живий звук” [28; 35, С. 229–231; 45]</p>
Слуховий контроль				
<p>Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі</p> <p>Особистість дитини</p> <p>Мовлення дитини</p> <p>Гра дитини</p>	<p>Сенсорні еталони. Пізнавальна активність</p> <p>Самоставлення</p> <p>Звукова культура мовлення</p> <p>Гра як провідна діяльність</p>	<p>Помічає відсутність чи надмірність деталей на предметах простої конструкції чи їх зображеннях.</p> <p>Знаходить смислові невідповідності на сюжетних картинках.</p> <p>При кількарізному промовлянні педагогом слів і речень контролює їх фонетичну правильність, ствердно чи заперечливо хитаючи головою. З опорою на картинки розрізняє на слух:</p> <p>– слова на позначення паронімів і речення із ними;</p> <p>– слова із використанням звуків, далеких за акустико-артикуляційними ознаками³;</p>	<p>Формування навичок слухового контролю (Л).</p> <p>Розвиток зорового, слухового сприймання, уваги та пам'яті, фонематичного сприймання, мисленневих операцій аналізу, порівняння, зорового, смислового контролю (Л, В, П).</p> <p>Попередження виникнення оптичних дисграфій і дислексій (Л, В).</p> <p>Виховання уважності, зосередженості (В, П).</p>	<p>Ігри-заняття, спостереження, дослідницька діяльність, дидактичні ігри та вправи: „Склади предмет”, „Так чи ні?”, „Що неправильно намалював художник?”, „Виправ Невмійка” [35, С. 231–232]</p>

³ Тільки на матеріалі звуків, що дитина вимовляє правильно.

		– слова із використанням звуків, близьких за акустико-артикуляційними ознаками ⁴ (див. Додаток Б).		
Фонематичні уявлення				
Особистість дитини	Здоров'я та фізичний розвиток. Самоставлення	Слідкує за своїм зовнішнім виглядом, без нагадування дорослих по можливості виправляє недоліки в одязі та зачісці. Прагне підтримувати порядок в ігровому куточку та шафочці для одягу.	Створення сприятливих умов для подальшого формування фонематичних функцій (Л). Формування чітких фонематичних уявлень і попередження на цій основі дизорфографій, дисграфій і дислексій (Л).	Ігри-заняття, спостереження, самостійна ігрова, трудова діяльність, дидактичні ігри та вправи: „Трік-трак, чи це так?“, „Правко і Неправко“, „Покажи всі предмети зі звуком...”
Мовлення дитини	Звукова культура мовлення	Знає правила культури поведінки і старається дотримуватися їх. Виконує правила гри. Слідкує за фонетичною відповідністю називання педагогом зображення, ствердно або заперечливо хитаючи головою ⁵ .	Розвиток зорового, слухового сприймання, уваги, мисленневих операцій аналізу, порівняння (Л, В, П).	
Гра дитини	Гра як провідна діяльність	Із закушеним кінчиком язика, з метою уникнення можливості промовляння, серед ряду картинок, у т. ч. й конфліктних, показує ті, які містять у назві заданий звук.	Виховання охайності, морально-етичних норм (В).	
Складова структура слів				
Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі	Сенсорні еталони	Утворює множини однорідних предметів. Виставляє (викладає) предмети (елементи конструктора чи візерунка) в ряд у певній послідовності.	Формування на практичному рівні розуміння уявлень про склад і складоподіл (Л, В). Спрямування уваги на звукоскладову структуру слова (Л, В).	Ігри-заняття, конструктивна діяльність, викладання візерунків, ігри з мозаїкою, малювання, читання художніх творів, логоритміка, артикуляційні
Дитина у світі культури	Художньо-продуктивна музична діяльність Самоставлення	Із задоволенням слухає віршовані мініатюри, відчуває притаманний кожній із них ритмічний малюнок. За наслідуванням, а згодом самостійно, грає на музичних інструментах (трикутничок, барабан, маракас), дотримуючись певного ритму.	Окреслення складового малюнка слова (Л, В). Розвиток слухового сприймання, уваги та пам'яті, мисленневих операцій аналізу, синтезу, порівняння, класифікації, зорового,	

⁴ Які не змішуються у мовленні дитини.

⁵ Мовленнєвий матеріал до ігор-занять добирається індивідуально, з урахуванням тих звуків, які дитина вимовляє неправильно.

Особистість дитини Гра дитини	Гра як провідна діяльність	Відтворює спочатку за наслідуванням, а згодом – самостійно, ритмічний складовий малюнок слів без збігу приголосних.	рухового контролю, чуття кольору та ритму (Л, В, М, Ф, П). Виховання уважності, терплячості (В, П).	вправи: „Годинничок”, „Гойдалка”, „Котушка”, рухливі ігри: „Пухнасті зайченята”, „Веселі жабки”, „Жваві білченята”, дидактичні ігри та вправи: „Раз, два, три – повтори”, „Хай кожен поплеще, як я” [35, С. 261–262]
Операція ймовірного прогнозування на фонологічному рівні				
Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі Мовлення дитини Особистість дитини Гра дитини	Сенсорні еталони Звукова культура мовлення Самоставлення Гра як провідна діяльність	Вміє правильно продовжити розпочатий педагогом ряд (<i>червона квіточка – зелений листочок – червона квіточка</i>), самостійно викласти послідовність подій, використовуючи 2–4 прості сюжетні картинки. Вибирає серед зображень ту картинку, на якій назва предмета починається / закінчується на вказаний учителем-логопедом склад.	Формування операції ймовірного прогнозування на фонологічному рівні (Л, В). Розвиток зорового, слухового сприймання, уваги та пам’яті, мисленнєвих операцій аналізу та порівняння, зорового контролю, вміння встановлювати причинно-наслідкові зв’язки (Л, В, П). Виховання терплячості, уважності, охайності (В).	Ігри-заняття, ігрова, конструктивна, образотворча діяльність, дидактичні ігри та вправи: „Продовж ряд”, „Виклади ряд”, „Знайди картинку”, „Будь уважним”
Звуковий аналіз				

Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі	Сенсорні еталони. Елементарні математичні уявлення	Визначає складові частини знайомих предметів. Впізнає предмет за неповними зображеннями, в умовах зашумлення чи накладання одне на одне. Серед ряду картинок показує таку, яка співвідноситься з ізольованим звуком, промовленим педагогом (<i>[y]</i> – <i>вис в лісі вовк</i>). Виділяє визначеним сигналом наявність:	Відпрацювання елементарних форм практичного звукового аналізу на фоні ряду ізольованих звуків (Л). Розвиток зорового, слухового сприймання, уваги та пам'яті, зорового контролю, мисленневих операцій аналізу та порівняння (Л, В, П). Пропедевтика виникнення дисграфій і дислексій (Л, В). Виховання уважності, зосередженості (В, П).	Ігри-заняття, ігрова, конструктивна діяльність, дидактичні ігри та вправи: „Спробуй впізнати”, „Відшукай і покажи”, „Впізнай пісеньку”, „Впіймай звук” [35, С. 241–242]
Мовлення дитини	Звукова культура мовлення	1. Голосного звука з ряду: – приголосних звуків (<i>[a]</i> серед <i>А, П, Р, А, Д, А, С, Ж, Н, А, В, Л, А</i>); – голосних (<i>[a]</i> серед <i>А, О, У, А, Е, А, І, И, О, А, Е, А, І</i>).		
Особистість дитини	Самоставлення	2. Приголосного звука з ряду: – голосних (<i>[c]</i> серед <i>С, А, И, С, О, У, С, І, С, Е, А, С, І</i>); – приголосних, далеких за акустико-артикуляційними ознаками (<i>[c]</i> серед <i>Б, С, К, Д, С, Л, Н, С, Р, С, М, Г, С</i>); – приголосних, близьких, у т. ч. й за акустико-артикуляційними ознаками ⁶ (<i>[ж]</i> серед <i>Ж, Р, Ф, Ж, Ш, В, З, Ж, Р, Ж, Г</i>).		
Гра дитини	Гра як провідна діяльність			
Мовлення дитини	Звукова культура мовлення	За наслідуванням ділить слова різної складової структури на склади. Спочатку за допомогою педагога, а згодом самостійно визначає наголошений склад слова.	Вправляння в умінні виділяти звук на фоні складу (Л). Розвиток зорового, слухового сприймання, уваги та пам'яті, мисленневих операцій аналізу, порівняння (Л, В, П).	Ігри-заняття, рухливі ігри: „Спіймай комарика”, „Пострибайчики”, „З купини на купину”, дидактичні ігри та вправи: „Підніми
Особистість дитини	Самоставлення	Може виділяти визначеним сигналом наявність названого педагогом звука з ряду складів за умови його акцентованої вимови (<i>[c]</i> серед <i>ад, ас, им, ос, ар, ус, ис, ун, ис</i>) ⁷ .	Виховання інтересу до фонетичного оформлення мовлення (Л, В).	
Гра дитини				

⁶ Використовуються лише ті звуки, які добре засвоєні дитиною.

⁷ Вчитель-логопед має використовувати тільки склади з тими звуками, які вимовляються дошкільником правильно. Потрібно уникати в одному складовому ланцюжку опозиційних складів (наприклад, *за – са – ца*).

	Гра як провідна діяльність			прапорець”, „Дивись – не помились”
Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі	Сенсорні еталони	Знаходить серед ряду предметів відмінний за певною сенсорною ознакою (колір, форма, величина). З опорою на наочність знаходить серед конфліктних однакові реальні предмети чи їх зображення.	Вправляння у вмінні виділяти звук зі складу слова (Л, В). Розвиток зорового, слухового сприймання, уваги та пам'яті, зорового контролю, мисленневих операцій аналізу, порівняння (Л, В, П). Пропедевтика виникнення дисграфій і дислексій (Л, В). Виховання уважності (В, П).	Ігри-заняття, самостійна ігрова діяльність, дидактичні ігри та вправи: „Знайди такий самий”, „Знайди відмінний предмет”, „Розумні долоньки”
Мовлення дитини	Звукова культура мовлення	Сигналом відзначає наявність у словах: – наголошеного голосного на початку слова (<i>[o]</i> в словах: <i>бчі, бсінь, іграшки, бдяг, азбука, бси</i>); – щільного приголосного на початку слова (<i>[c]</i> в словах: <i>сом, котик, сир, фен, сумка, теля, собака</i>); – зімкненого приголосного в кінці слова (<i>[к]</i> в словах: <i>мак, стіл, буряк, сом, ящик, рак</i>)		
Особистість дитини	Самоставлення	за умови їх акцентованої вимови.		
Гра дитини	Гра як провідна діяльність			
Експресивне мовлення Фонематичне сприймання				
Мовлення дитини	Звукова культура мовлення	Маніпулюючи предметами, відтворює різні немовленнєві звуки (<i>мне чи рве папір, наливає воду, шкрябає, стукає</i> тощо). Впізнає та відтворює почутий немовленнєвий звук, або просто називає джерело звучання.	Формування фонематичного сприймання на перцептивному рівні (Л, В). Розвиток стимулюючої функції мовнослухового аналізатора (Л, В, П). Впізнавання немовленнєвих звуків (Л, В).	Ігри-заняття, спостереження, використання аудіозаписів, читання художньої літератури,
Особистість дитини	Самоставлення	Знає, що різні форми одного слова можуть відрізнятися місцезнаходженням наголосу (<i>ру́ки – руки́</i>). З опорою на картинку продовжує речення, розпочате педагогом, використовуючи слова з правильним наголосом (<i>У бабусі болить... голова. Василько одягає шапочку...на го́лову</i>).	Вправляння у знаходженні на слух у тексті вірша римованих слів та їх самостійному доборі (Л, В). Розвиток чуття мови, слухового сприймання, пам'яті,	дидактичні ігри та вправи: „Хто так голос подає?”, „Хто це? Що це? Відгадай!”, „Продовж рядок”,
Гра дитини	Гра як провідна діяльність	Виділяє у тексті вірша римовані слова. З опорою на наочність, а потім без неї, вміє завершувати рядки		

		знайомих, а згодом вперше почутих віршованих мініатюр, самостійно добираючи римовані слова відповідно до змісту твору. Виокремлює у тексті віршів слова, схожі за звучанням. За допомогою педагога, а згодом самостійно, називає паронімічні пари. Може пояснити значення доступних слів-паронімів ⁸ .	фонематичної та слухової уваги, мисленневих операцій аналізу, порівняння (Л, В, П). Виховання бажання самостійно створювати віршовані мініатюри, використовуючи римовані слова (Л, В).	„Назви пару”, „Маленькі поети” [28, 45]
Слуховий контроль				
Дитина у світі культури	Предметний світ. За межами житла	Знає правила поведінки на дорозі та в громадських місцях. Помічає неточності в зображеннях на предметних і сюжетних картинках, у текстах віршованих мініатюр, у змісті окремих речень і невеликих текстів, по можливості виправляє їх.	Формування уявлень про фонемний склад слів (Л, В). Створення сприятливих умов для подальшого формування фонематичних функцій (Л). Вправлення у детекції (виявленні) помилок та їх виправленні шляхом правильного називання слів (Л, В). Удосконалення слухового контролю на матеріалі звуків, які дошкільник вимовляє правильно і не змішує у вимові, та слів, з опорою на правильний артикуляторний уклад звука, зоровий зразок, кінестетичні відчуття (Л). Розвиток зорового, слухового сприймання, уваги, пам'яті, мисленневих операцій аналізу, порівняння, смислового контролю (Л, В, П).	Ігри-заняття, екскурсії, читання художніх творів, бесіди, розв'язування, моделювання проблемних ситуацій, дидактичні ігри та вправи: „Так чи не так?”, „Плутанина”, „Виправ помилку”, „Дивись – не помились”, „Небилиці” [35, С. 242]
Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі	Сенсорні еталони	Знає, що в українській мові є слова, схожі за звучанням. Розрізняє на слух та правильно називає паронімічні пари з тими звуками, які наявні у власному мовленні [28, 45]. Визначає і виправляє помилку, навмисне допущену педагогом при називанні будь-якого зображення, у т. ч. на позначення слів-паронімів.		
Мовлення дитини	Звукова культура мовлення. Граматична правильність мовлення	Виправляє речення зі спотвореним смислом (<i>Сіра миска шмигнула у нірку. Перед Галинкою стояла повна мишка каші</i>), таке, в якому одне зі слів вимовляється педагогом неправильно (<i>Фабака Рекс визирає з будки</i>). Прагне до контролю власного мовлення.		
Особистість дитини	Самоставлення			
Гра дитини	Гра як провідна діяльність			

⁸ Такі слова добираються вчителем-логопедом із урахуванням індивідуальних психофізичних можливостей дошкільника.

			Виховання культури поведінки, бажання оволодіти грамотою (В, Л).	
Фонематичні уявлення				
Дитина соціумі	в Дорослі люди. Діти. Група	Сам дотримується правил гри і вміє пояснити їх іншим. Безпомилково відтворює склади з опозиційними звуками (<i>па – ба, си – зи, то – ко</i>).	Формування чіткого слухового образу звука, фонематичних уявлень на матеріалі слів зі звуками, що замінюються чи змішуються у мовленні дитини, та попередження на цій основі дизорфографій, дисграфій і дислексій (Л).	Ігри-заняття, самостійна ігрова діяльність, дидактичні ігри та вправи: „Чи зможеш повторити?“, „Виправ помилку“, „Скажи, як я”
Мовлення дитини	Звукова культура мовлення	Визначає правильність називання зображення і при потребі виправляє навмисне зроблену педагогом помилку (<i>ковова – корова</i>) ⁹ .	Розвиток слухового сприймання, уваги та пам'яті, мисленневих операцій аналізу та порівняння (Л, В, П).	
Особистість дитини	Самоставлення		Виховання бажання допомагати іншим (В).	
Гра дитини	Гра як провідна діяльність. Формування особистості в грі			
Звуковимова¹⁰				
Мовлення дитини	Звукова культура мовлення. Граматична правильність мовлення. Монологічне	Розуміє поняття „звук”. Розрізняє мовленнєві та немовленнєві звуки. Утворює дієслова від звуконаслідувань (<i>му-му-му – мукає корова, ме-ме-ме – мекає коза</i>). На символічному рівні (за допомогою карток-символів) диференціює мовленнєві звуки та слова на позначення самостійних частин мови.	Формування уявлень про звук (Л, В). Підведення до розуміння на практичному рівні понять „голосний” і „приголосний звук”, „наголошений” і „ненаголошений голосний” (Л, В).	Ігри-заняття, самостійна ігрова, дослідницька, практична діяльність, мовленнєве спілкування,

⁹ Педагог імітує вимову дитини, припускаючись таких самих помилок, які є в її мовленні.

¹⁰ Дидактичний і мовленнєвий матеріал для автоматизації та диференціації звуків детально та ґрунтовно представлено у альбомі для занять з дітьми 3–6 років – Рібцун Ю. В. „Віршики, картинки, звуки для забави і науки. Фонетико-фонематична компетентність дошкільника” (схвалено МОНмолодьспорту України для використання у ДНЗ, лист № 1.4/18-Г-228 від 12.04.2011 р.; схвалено засіданням вченої ради Інституту спеціальної педагогіки НАПН України, протокол № 1 від 31.01.2011 р.) (Х. : ВГ „Основа”, 2013).

Особистість дитини	зв'язне мовлення	За наслідуванням відтворює ритмічні малюнки різної складності. За наслідуванням, а згодом самостійно виділяє наголошений голосний у словах.	Формування елементарних форм практичного звукового аналізу на основі сприймання еталонного мовлення педагога (Л, В).	логопедичні етюди, читання художніх творів, логоритміка,
Гра дитини	Рухова активність та саморегуляція. Самоставлення	Чітко та правильно вимовляє звуки рідної мови: [а], [о], [у], [м'], [м], [п'], [п], [б'], [б], [і], [е], [и], [к], [г], [г], [х], [т'], [д'], [н'], [л'], [с'], [н], [д], [т], [ф], [в], [к'], [г'], [х'], [ф'], [в'], [з'], [й], [с], [з], [ч], [ш], [ж], [ц'], [ц], [дз], [дз'], [дж], звукосполучення (шч), [л], [р'], [р] ¹¹ у різних фонетичних позиціях і формах мовлення (на твердій і м'якій атаці, ізольовано, у звукосполученнях, складах (наголошених / ненаголошених, відкритих / закритих, зі збігом приголосних), словах, словосполученнях, реченнях, віршованих і прозових текстах, насичених певним звуком; відображено, спряжено, самостійно; із різною інтонацією та силою голосу; швидко чи повільно).	Акцентування уваги на граматичне значення слова (Л, В). Уточнення артикуляції голосних і приголосних раннього онтогенезу (Л, В).	рухливі ігри: „Пострибайко”, „З купини на купину”,
	Гра як провідна діяльність	Розглядає фотографію дитини, яка відтворює артикуляцію певного звука, називає його; використовуючи абетку в малюнках, знаходить відповідний символ. Використовуючи звуко-рухову абетку, поєднує звук із вказаним у ній рухом. З опорою на наочність називає зображення одного предмета та кількох аналогічних, звертає увагу на флексії іменників у формах однини та множини (<i>олівець – олівці, книжка – книжки</i>). Може,	Постановка звуків за авторською схемою ¹² (Л). Автоматизація та диференціація звуків у відображеній і самостійній вимові та попередження на цій основі дизорфографій, дисграфій і дислексій (Л, В). Збагачення номінативного, атрибутивного та предикативного словника (Л, В). Удосконалення навичок дієслівного словотвору; навичок самоконтролю на фонологічному, лексичному та граматичному рівнях (Л, В). Розвиток слухового сприймання, уваги, пам'яті, мисленневих	дидактичні ігри та вправи: „На бабусинім дворі”, „Звуки вулиці (лісу, дому)”, „Кмітлива указочка”, „Вимовляйко” [30; 38; 53, С. 93–95]

¹¹ Тут нами викладена та послідовність звуків, яка відповідає появі звуків у нормальному онтогенезі, проте вчитель-логопед у відповідності до логопедичного висновку має виробляти відповідну послідовність для кожної дитини індивідуально, про що буде розкрито у наших наступних публікаціях. При роботі з російськомовними дітьми учителю-логопеду особливу увагу потрібно звертати на правильну вимову ними звуків українського мовлення: ([дж], [дз], [т]), на правильне вживання слів із апострофом (наприклад, *п'ять*), дієслівних форм на *-ться* (типу *вмивається*), *-шся* (*граєшся*).

¹² Буде висвітлено у наших наступних публікаціях.

	<p>почувши з акцентовано вимовленим закінченням слово на позначення предмета, відповісти на запитання педагога: „<i>Це один предмет чи багато?</i>”.</p> <p>Розрізняє на слух та диференціює у вимові такі звуки: [а] – [о], [о] – [у], [а] – [о] – [у], [м] – [м’], [п] – [п’], [б] – [б’], [п’] – [б’], [п] – [б], [п] – [б] – [м], [і] – [е], [і] – [и], [е] – [и], [і] – [е] – [и], [к] – [г], [г] – [г], [г] – [х], [т’] – [д’], [т’] – [д’] – [н’], [л’] – [н’], [м] – [н], [г] – [к], [к] – [г] – [х], [н] – [н’], [д] – [б], [д] – [д’], [к] – [т], [т] – [т’], [д] – [т], [в] – [в’], [ф’] – [в’], [ф] – [в], [к’] – [г’], [х] – [х’], [з’] – [с’], [ф] – [ф’], [ф] – звукосполучення (хв), [л’] – [й], [с] – [с’], [с] – [х], [с] – [ф], [з] – [з’], [с] – [з], [ч] – [т], [ч] – [с], [ч] – [ш], [ш] – [с], [ж] – [з], [ш] – [ж], [ж] – [ч] – [ш], [ц] – [с], [с] – [з] – [ц], [ц] – [ч], [с’] – [ц’], [ц] – [ц’], [дз] – [дз’], [дз’] – [ц’], [дз] – [ц], [дж] – [ч], [дз] – [дж], звукосполучення (шч) – [с], звукосполучення (шч) – [ч], звукосполучення (шч) – [ш], [л] – [л’], [л] – [в], [л] – [й], [р’] – [й], [л’] – [р’], [л] – [р], [р] – [р’] у різних фонетичних позиціях і формах мовлення.</p> <p>Запам’ятовує та відтворює ряд із 3–5 звуків, які правильно вимовляються та не змішуються в мовленні.</p> <p>На запитання дорослих відповідає чітко, з достатньою силою голосу, не поспішаючи, уникаючи небажаних затримок і зайвих слів (<i>ну, от, так, е</i> тощо). Помічає помилки у власній звуковимові та мовленні інших, по можливості виправляє їх.</p>	<p>операцій аналізу, порівняння (Л, В, П).</p> <p>Виховання інтересу до ознайомлення з елементами грамоти (Л, В).</p>	
Звуковий аналіз і синтез			

Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі	Сенсорні еталони	Порівнює предмети за їх зовнішніми ознаками та складовими, знаходить спільне та відмінне у зображеннях. Розфарбовує дві картинки чи складає їх із окремих частин таким чином, щоб вони стали однаковими.	Відпрацювання елементарних форм практичного звукового аналізу на фоні ряду ізольованих звуків, зі складу та на фоні слова, попередження на цій основі дизорфографій, дисграфій і дислексій (Л, В). Формування навичок звукового синтезу слів простої складової структури (Л). Автоматизація звуків (Л, В).	Ігри-заняття, розфарбовування картинок, складання предметних і сюжетних картинок за допомогою кубиків, пазлів, дидактичні ігри та вправи: „Близнята”, „Уважне вушко”, „Чи зможеш назвати?”, „Яке слово я сказала?”
Мовлення дитини	Звукова культура мовлення	За наслідуванням промовляє ізольовані звуки, звукосполучення, склади та слова, акцентовано виділяючи той чи інший звук.	Формування навичок звукового синтезу слів простої складової структури (Л).	кубиків, пазлів, дидактичні ігри та вправи:
Особистість дитини	Самоставлення	З опорою на наочність, за наслідуванням, а згодом самостійно домовляє спільний звук у кінці слова (<i>ворон...а, мух...а, груш...а; ра...к, замо...к, півни...к</i>).	Автоматизація звуків (Л, В).	кубиків, пазлів, дидактичні ігри та вправи:
Гра дитини	Гра як провідна діяльність	За умов акцентованої вимови визначає: 1. Звук, який зустрічається найчастіше у ряді: – голосних звуків (<i>о, і, о, и, а, о</i>); – приголосних звуків (<i>б, т, б, р, б, б, с</i>); – відкритих складів (<i>во, би, но, та, ло; бо, ту, ба, би, но, бу</i>); – закритих складів (<i>ом, ис, ок, оп, ат; аб, ир, уб, еб, ик</i>). 2. Спільний звук: – наголошений голосний на початку слова (<i>бвочі, бси, бсінь, блень</i>); – щілинний приголосний на початку слова (<i>сир, сова, сом, суп</i>); – зімкнений приголосний у кінці слова (<i>салат, кіт, жилет, халат</i>). 3. Перший звук: – наголошений голосний у простих двоскладових словах (<i>Оля, Іра, Алла</i>); – щілинний приголосний у простих словах (<i>сова, зуби, хата, фара</i>). 4. Останній звук:	Розвиток зорового, слухового сприймання, уваги та пам'яті, мисленневих операцій аналізу, синтезу та порівняння, зорового контролю, дрібної моторики (Л, В, П). Виховання уважності, посидючості (В, П).	кубиків, пазлів, дидактичні ігри та вправи: „Близнята”, „Уважне вушко”, „Чи зможеш назвати?”, „Яке слово я сказала?”

		<p>– зімкнений приголосний у кінці слова (<i>кіт, сом, рак, суп</i>).</p> <p>Утворює слово з 3–4 звуків, названих учителем-логопедом спочатку протяжно (<i>с-с-с, о-о-о, м-м-м – сом</i>), а потім в нормальному темпі (<i>м, а, к – мак</i>).</p> <p>З опорою на наочність, з допомогою педагога, а згодом самостійно, вміє знаходити у ряді слів, що містять певний звук, зайве слово (за умови акцентованої вимови) (<i>шорти, апельсин, мишка, мішок</i>).</p>		
Складова структура слів¹³				
Дитина у світі культури	Світ мистецтва	Бере участь у святах і розвагах групи. Лічить одна- та різнорідні предмети у межах п'яти.	Формування правильної складової структури дво- та трискладових слів (Л, В).	Ігри-заняття, гра на музичних інструментах,
Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі	Сенсорні еталони. Елементарні математичні уявлення	З опорою на зразок відтворює ритмічні малюнки різної складності (<i>/ //, ///, // //</i>), виділяє в них наголошений елемент.	Промовляння складів з метою розвитку розпізнавання та розрізнення звуків на сенсорному рівні (Л, В).	логоритміка, слухання музичних і літературних творів,
Мовлення дитини	Звукова культура мовлення. Словникова робота	Закінчує слово спільним або будь-яким відкритим складом (<i>ми...ша, ло...ша, ка...ша; мали...на, сосис...ка, ри...ба</i>).	Вправляння у вимові відкритих (тих, що закінчуються на голосний) і закритих (тих, які закінчуються на приголосний) складів (Л, В).	доповнення віршів і загадок-домовлянок, рухливі ігри: „Веселі жабки”, „Коники-стрибунці”,
Особистість дитини	Самоставлення	Спочатку спряжено, а згодом відображено, повторює ряд складів, що складаються: – з різних приголосних, але однакових голосних звуків (<i>ва – ка – на</i>); – з різних голосних і приголосних звуків (<i>ба – ми – ку</i>); – з однакових голосних і приголосних звуків, але з різним наголосом (<i>да – да – да, мо – мо – мо, ту – ту – ту</i>).	Удосконалення ритмічності та інтонаційної виразності мовлення; навичок самоконтролю на фонологічному, лексичному та граматичному рівнях (Л, В).	дидактичні ігри та вправи: „Лічилочка”, „Вправні долоньки”
Гра дитини		Повторює дво- та трискладові ритмічні моделі, змінюючи наголошений склад (<i>та-та-та́, та-та́-та, та́-та-та</i>). Спочатку з допомогою педагога, а	Розвиток слухового сприймання, уваги та пам'яті, мисленневих операцій аналізу, синтезу,	

¹³ Робота проводиться на матеріалі лише тих звуків, які вимовляються дитиною правильно.

	Гра як провідна діяльність	<p>згодом самостійно, співвідносить дво- чи трискладове слово з відкритих складів із певною ритмічною моделлю (<i>со-ба́-ка – па-на́-па; го-ло-ва́ – па-па-на́; ко́-ле-со – на́-па-па</i>).</p> <p>Знає, що слово можна поділити на склади; є слова, що мають один (<i>дім</i>), два (<i>му-ха</i>), три (<i>ко-ро-ва</i>) і більше складів. Знає, що у слові стільки складів, скільки в ньому голосних звуків.</p> <p>З опорою на наочність і без неї, за наслідуванням, а згодом самостійно, утворює слова з окремих складів (<i>ми, ло – мило</i>). Визначає кількість складів у словах за допомогою плесків у долоні або виконуючи певні рухи (стрибки, присідання тощо).</p> <p>З опорою на наочність, а потім без неї за наслідуванням, а згодом самостійно підбирає складову схему слова до одно- та двоскладових слів із відкритими складами (☺, ☺☺).</p> <p>Вживає у мовленні:</p> <p>1. Односкладові слова:</p> <ul style="list-style-type: none"> – без збігу приголосних (<i>рак, сир, мак</i>); – зі збігом приголосних у кінці слова (<i>вовк, стовп, танк</i>); – зі збігом приголосних на початку слова (<i>ключ, слон, клен</i>). <p>2. Двоскладові слова:</p> <ul style="list-style-type: none"> – з відкритими складами (<i>ко-за, ди-ня, ва-за</i>); – з відкритим і закритим складами (<i>о-лень, ле-бідь, ві-ник</i>); – зі збігом приголосних на початку слова і відкритим складом (<i>сли-ва, пли-та, кві-ти</i>); – зі збігом приголосних на початку слова і закритим складом (<i>клу-бок, пря-ник, кло-ун</i>); 	<p>порівняння, рухового контролю (Л, В, П).</p> <p>Пропедевтика виникнення дисграфій і дислексій (Л, В).</p> <p>Виховання інтересу до ігор-занять, чуття мови (В).</p>	
--	----------------------------	--	--	--

		<p>– зі збігом приголосних в середині слова і відкритим складом (<i>лам-па, сум-ка, щит-ка</i>);</p> <p>– зі збігом приголосних в середині слова і закритим складом (<i>дель-фін, фон-тан, ін-дик</i>);</p> <p>– з двома збігами (на початку і всередині слова) (<i>пташ-ка, клум-ба, книж-ка</i>).</p> <p>3. Трискладові слова:</p> <p>– з відкритими складами (<i>ма-ли-на, ку-би-ки, со-ба-ка</i>);</p> <p>– з чергуванням відкритих та закритих складів (<i>ша-поч-ка, по-душ-ка, ко-туш-ка</i>);</p> <p>– зі збігом приголосних на початку слова і відкритими складами (<i>сні-гу-рі, кро-пи-ва, пружина</i>).</p> <p>Зберігає складову структуру слів, незалежно від місця складу в слові та його позиції по відношенню до наголосу (<i>на-сос – сос-на</i>).</p> <p>Запам'ятовує та відтворює ряд з 3–5 складів зі звуками, які правильно вимовляються та не змішуються в мовленні.</p>		
Прогнозування на фонологічному рівні				
Дитина у світі культури	Художньо-продуктивна образотворча діяльність	Малює, ліпить, будує, коментуючи свої дії. Може розповісти про послідовність зображення чи виготовлення предметів [22–24].	Формування операції ймовірного прогнозування на фонологічному і синтаксичному рівні по пам'яті та за уявленнями (Л, В).	Ігри-заняття, самостійна ігрова, образотворча, конструктивна діяльність,
Мовлення дитини	Звукова культура мовлення. Словникова робота. Зв'язне монологічне мовлення	Визначає послідовність подій і викладає в ряд відповідні 3–4 сюжетні картинки, складає зв'язну послідовну розповідь за їх змістом, придумує початок чи закінчення історії, спираючись на власний досвід чи фантазуючи. З опорою на наочність, а потім без неї, спочатку за наслідуванням, а згодом самостійно: – продовжує з допомогою педагога розпочате ним речення (<i>Максимко з татом назбирали повний</i>	Удосконалення вміння зосереджувати увагу на звукоскладовій структурі слова та попередження на цій основі дизорфографій, дисграфій і дислексій (Л, В). Розвиток зорового, слухового сприймання, уваги та пам'яті,	дидактичні ігри та вправи: „Я почну, а ти – продовжуй”, „Домовляйко”, „Докажи словечко” [35, С. 262]

Особистість дитини	Самоставлення	кошик ли ... (лисичок). У ящику лежать ли ... (лимони). За вікном зацвіла ли ... (липа). На лісову галявину вибігла ли ... (лисичка)); – продовжує розпочате педагогом речення, самостійно добираючи іменники (<i>Восени білочка запасає... гриби, горішки, шишки</i>); – закінчує слово спільним, а згодом – і будь-яким іншим складом (<i>подуш... ка, лож... ка, мис... ка; дере... во, маши...на, жира... фа</i>); – домовляє спільні приголосні та голосні у кінці слова (<i>мил...о, вух...о, пер...о; хала...т, салю...т, сала...т</i>); – називає слова, що починаються на заданий склад (<i>ва ... – ваза, вагон, варення, вареники</i>).	мисленевих операцій аналізу, порівняння, зв'язного мовлення, фантазії, вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки (Л, В). Виховання інтересу до ігор-занять (В).	
Гра дитини	Гра як провідна діяльність			
Читання слів різної складності				
Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі	Сенсорні еталони	Впізнає за контурним, силуетним або пунктирним зображенням, у перевернутому вигляді предмет, називає його; домальовує відсутні частини. В умовах контурного зображення та накладання одного предмета на інші (2–3) уміє вирізнити та назвати кожен із них.	Формування навичок цілісного читання складів за модифікованими відповідно віку, українському правопису та логопедичному висновку тестовими таблицями А. С. Штерн, М. Б. Покровського (Л, В). Формування навичок цілісного читання слів методом багаторазового зорового споглядання та співвіднесення написаного з реальним предметом і попередження на цій основі дизорфографій, дисграфій і дислексій (Л, В). Автоматизація та диференціація звуків (Л, В).	Ігри-заняття, спостереження, тіньовий театр, ліплення, змальовування, зафарбовування літер, сюжетно-рольові ігри: „Магазин”, „Супермаркет”, дидактичні ігри та вправи: „Впізнай предмети”, „Домалюй”, „Склади картинку”, „Читайлик”
Особистість дитини	Рухова активність та саморегуляція. Самоставлення	Викладає зображення із складових (структурні елементи предмета) або рівних частин (розрізані зображення): • за зразком – методом накладання; • за зразком – без накладання; • за зразком-силуетом – методом накладання; • за зразком-силуетом – без накладання.		
Мовлення дитини	Звукова культура мовлення. Словникова робота	Домовляє рядки чистомовок, самостійно добираючи слова, відповідні змісту і рими (<i>но, но, но – сонце світить у... (вікно)</i>).		
Дитина у світі культури				

Гра дитини	<p>Предметний світ. За межами житла</p> <p>Гра як провідна діяльність</p>	<p>Може назвати кілька слів, що починаються на один і той самий склад (<i>со – сова, совок, собака, сокира, сорока, сосиски, сонечко, соломка</i>).</p> <p>Вміє, спочатку за наслідуванням, а згодом самостійно, утворити ціле слово:</p> <ul style="list-style-type: none"> – з двох (трьох) відкритих складів, названих педагогом із певною паузою (<i>му, ха – муха, мо, ло, ко – молоко</i>); – з кількох (не більше чотирьох) звуків, вимовлених педагогом із певною паузою (<i>с, и, р – сир, с, у, п – суп</i>). <p>Розрізняє на слух слова-пароніми, може пояснити значення деяких з них (<i>мишка – це маленька сіра тваринка, миска – це посуд схожий на глибоку тарілку</i>).</p> <p>Проявляє інтерес до вивісок у торгових і громадських місцях („Кафе”, „Продукти”, „Хліб”, „Іграшки”).</p> <p>Знає, що той, хто читає, багато знає. Проявляє інтерес до книжок, вивчення літер. Вміє бережливо поводитися з книгою.</p> <p>Знає букву, з якої починається його ім’я, може зобразити її (намалювати, зліпити, викласти з будь-якого матеріалу тощо).</p> <p>Впізнає деякі букви за їх графічним зображенням, старанно перемальовує, зображаючи наявні деталі та їх просторове розташування.</p> <p>На простій сюжетній картинці знаходить предмет, схожий на знайому букву (<i>О – сонечко, колесо, голова, скельця окулярів</i>).</p> <p>Знаходить знайому графему серед інших (спочатку далеких, а згодом оптично схожих) з опорою на постійний зразок, а потім без нього (<i>О серед О, Р,</i></p>	<p>Розвиток зорового, слухового сприймання, уваги, пам’яті, мисленневих операцій аналізу, синтезу, порівняння, зорового, рухового контролю, прогнозування по пам’яті та за уявленнями (Л, В, П).</p> <p>Виховання інтересу до абетки та навчання читанню в цілому (Л, В).</p>	
------------	---	--	---	--

		<p><i>С, Ф, О, В</i>), вказуючи на неї, закреслюючи, підкреслюючи, обводячи пальчиком або олівцем чи розфарбовуючи.</p> <p>Впізнає знайому букву в умовах зашумлення різної складності (лінії різних типів, крапки, плями), за частиною (половинкою), зображення у вигляді живих чи неживих предметів (<i>к – хлопчик відставив в сторону ліву ногу та підняв ліву руку, с – половина бублика</i>).</p> <p>Спочатку за наслідуванням, а згодом самостійно, у заданій послідовності викладає в ряд 2–3 букви розрізної абетки (<i>УА, СОМ</i>).</p> <p>Розглядає на таблиці склади і читає за педагогом відповідні звукосполучення, утворені з:</p> <ul style="list-style-type: none"> – голосний + голосний (<i>АУ</i>); – приголосний + голосний у відкритому складі (<i>МУ</i>); – голосний + приголосний у закритому складі (<i>АК</i>). <p>Від знайомої написаної голосної, проспівуючи її, веде пальчиком до знайомої приголосної, т. ч. утворюючи склад (<i>а-а-а – м → ам, у-у-у – х → ух, о-о-о – п → оп</i>), повторно читає цілий склад.</p> <p>Знаходить відповідне зображення на позначення записаних і прочитаних звуконаслідувань (<i>ам – їсть малюк, ух – втомлено зітхає дідусь, оп – промовляє дівчинка, спіймавши м'яч</i>).</p> <p>З опорою на таблицю складів читає за педагогом відкритий склад, знаходить відповідне зображення, назва якого починається з цього складу (<i>де – <u>д</u>ерево, ли – <u>л</u>имон, шу – <u>ш</u>уба</i>).</p> <p>Серед розрізаних карток відшукує дві частини зображення і складає його; перевернувши частини</p>		
--	--	---	--	--

		<p>зображення, з допомогою педагога читає утворене слово (<i>ми-ло – мило, мо-ре – море</i>).</p> <p>З допомогою педагога, а згодом самостійно, читає слова, утворені з повторюваних складів (<i>ма-ма, ба-ба</i>).</p> <p>Уважно читає і перемальовує склади. Знає, що від зміни однієї літери чи порядку літер змінюються як самі слова, так і їх значення (<i>лис – ліс; мак – рак – так – дак – бак – гак; сир – рис</i>).</p> <p>На картках впізнає прості за структурою слова, які багаторазово демонструються та називаються педагогом.</p> <p>Запам'ятовує і навчається співвідносити написане слово з реальним предметом.</p> <p>„Читає” разом із педагогом, слідкуючи очима за указкою та називаючи вставлені в текст зображення предметів у потрібній відмінковій формі.</p>		
ГРАМАТИЧНО-ЗНАЧЕННЄВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ Іменник <i>Граматична категорія роду</i>				
Дитина соціумі	в Дорослі люди. Діти	Знає, що люди за статтю поділяються на жінок і чоловіків, що дівчинка стане жінкою (мамою), хлопчик – чоловіком (татом). Знає свою статеву приналежність. У сюжетно-рольових іграх бере на себе ролі відповідно до статі.	Уточнення знань про рід іменників, вміння визначати його, співвідносячи із особовими (він, вона) та вказівними (цей, ця) займенниками (Л, В).	Ігри-заняття, сюжетно-рольові ігри: „Доньки – матері”, „Родина”, психологічні
Особистість дитини	Здоров'я та фізичний розвиток. Самоставлення	Знає, що предмети чоловічого роду позначаються словом „він”, „цей”, жіночого роду – „вона”, „ця”. Диференціює реальні предмети чи їх зображення відповідно роду (<i>він (цей) – помідор, диван, м'яч; вона (ця) – квітка, курка, чашка</i>).	Удосконалення навичок самоконтролю на фонологічному, лексичному та граматичному рівнях (Л, В).	етюди: „Уяви себе...”, „Якби я був хлопчиком (дівчинкою)”, дидактичні ігри та
Мовлення дитини	Звукова культура мовлення. Словникова	З опорою на наочність, спочатку з допомогою педагога, а згодом самостійно, у запропонованих	Розвиток зорового сприймання, уваги, мисленнєвих операцій, аналізу, порівняння, класифікації,	вправи: „Чи він чи вона?”, „Ця?”

Гра дитини	робота. Грамматична правильність мовлення Гра як провідна діяльність. Формування особистості в грі	реченнях виділяє на слух і називає іменники, співвідносячи їх із особовими займенниками жіночого чи чоловічого роду (<i>Котик їсть рибку. – Він їсть рибку. Дівчинка нюхає квіточку. – Вона нюхає квіточку.</i>).	узагальнення, зв'язного мовлення (Л, В, П). Виховання правильної статево-рольової поведінки (В).	Цей?», „Одягни ляльку (пупса)” [35, С. 212; 43, С. 39–40]
<i>Грамматична категорія числа</i>				
Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі	Сенсорні еталони. Елементарні математичні уявлення	Користується поняттями „ <i>один – багато</i> ”. Утворює множини однорідних предметів (<i>брязкальця, м'ячики, зайчики</i>). Серед зображень, у т. ч. й конфліктних, добирає пару, утворюючи таким чином множину (<i>лижа – лижі, рукавичка – рукавички, чобіток – чобітки; слива – сливи, олівець – олівці, будинок – будинки</i>) ¹⁴ , по можливості називає їх.	Формування спрямованості уваги на граматичне оформлення мовлення та / чи граматичне значення слова (Л, В). Закріплення поняття „один” – „багато” (В). Вправління у вживанні іменників у однині та множині, у співвіднесенні іменників у однині та множині з відповідним вказівним займенником (Л, В). Закріплення у вимові голосних і приголосних звуків (Л, В). Удосконалення навичок самоконтролю на фонологічному, лексичному та граматичному рівнях (Л, В). Розвиток зорового сприймання, уваги, мисленневих операцій	Ігри-заняття, самостійна ігрова діяльність, дидактичні ігри та вправи: „Один – багато”, „Добери пару”, „Чи зможеш відшукати?” [35, С. 210–211; 43, С. 38–39]
Мовлення дитини	Звукова культура мовлення. Словникова робота. Грамматична правильність мовлення	З опорою на наочність виправляє слово в реченні, вживаючи його відповідно до норм граматичного оформлення в однині чи множині (<i>В акваріумі плавали рибка. На куцику залишився лише один листочки</i>).		
Особистість дитини	Самоставлення	Серед картинок, у т. ч. й конфліктних: – добирає до зображення одного предмета картку із зображенням кількох аналогічних предметів, називає їх (<i>дерево – дерева, банан – банани, кубик – кубики</i>);		
Гра дитини				

¹⁴ Слова добираються вчителем-логопедом із урахуванням тих звуків, які відпрацьовуються в мовленні конкретної дитини.

	Гра як провідна діяльність	<p>– відбирає та називає зображення, доповнюючи розпочате педагогом речення з протиставним сполучником <i>а</i> (<i>У мене м'ячі, а у тебе... м'яч</i>);</p> <p>– відбирає та називає зображення, доповнюючи два окремих речення (<i>На тарілці лежить... На тарілці лежать...</i>).</p> <p>Диференціює реальні предмети чи їх зображення з урахуванням числа та роду (<i>ця... – лампа, ці... – лампи, цей... – м'яч, ці... – м'ячі</i>).</p>	аналізу, порівняння, класифікації, слухового контролю на морфологічному рівні (Л, В, П). Виховання інтересу до ігор-занять (В).	
<i>Грамматична категорія відмінка</i>				
Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі	Сенсорні еталони	Знаходить у схожих реальних предметах чи їх зображеннях відмінності. Розуміє, що в залежності від зв'язку з різними словами у реченні слово може змінювати свою флексію. З опорою на сюжетну картинку показує відповідне зображення і дає відповідь на запитання педагога, вживаючи потрібну відмінкову форму іменника (<i>Що в руках у хлопчика? Чим грається хлопчик? Чого немає у дівчинки?</i>).	Формування на практичному рівні уявлень про те, що відмінок виражає синтаксичні функції іменників, показуючи відношення іменника в даній його відмінковій формі до інших слів (Л, В). Формування системи відмінкових закінчень іменників (парадигми відмінювання) (Л, В).	Ігри-заняття, читання художньої літератури, дидактичні ігри та вправи: „Схоже та відмінне”, „Чи зможеш відповісти?”, „Кмітлива указка”, „Скажи правильно”, „Читаємо разом” [35, С. 214–223; 43, С. 40–42]
Мовлення дитини	Звукова культура мовлення. Грамматична правильність мовлення	З опорою на наочність за аналогією утворює схожі слова у певній граматичній формі (<i>котик – котик, хлопчик – хлопчик, зайчик – ... (зайчик)</i>).	Вправлення у використанні в мовленні без- і прийменникових конструкцій із простими прийменниками на позначення просторових відношень (за аналогією, а згодом самостійно) (Л, В).	
Особистість дитини	Самоставлення	З опорою на сюжетні картинки (<i>Дівчинка годує ведмедика. Дівчинка зав'язує бантик ведмедику. Дівчинка грається ведмедиком</i>) показує ту з них, про яку говорить педагог, вживаючи певну відмінкову форму (<i>ведмедика, ведмедику, ведмедиком</i>); спочатку за наслідуванням, а потім самостійно складає ціле речення, вживаючи потрібні відмінкові закінчення.	Удосконалення навичок самоконтролю на фонологічному, лексичному та граматичному рівнях (Л, В).	
Гра дитини	Гра як провідна діяльність	„Читає” разом із педагогом невеличкі оповідання чи казки зі вставленими у текст предметними картинками, що замінюють певні слова (спочатку	Вправлення у правильному вживанні іменників у прямих (називний) і непрямих (усі інші)	

		<p>однакові, а згодом і різні), використовуючи їх у відповідній відмінковій формі.</p> <p>Знає, що відмінкові флексії іменників чоловічого та жіночого роду відрізняються (<i>чашка – чашки, помідор – помідора</i>).</p> <p>Знає, що в українській мові є слова, форма яких не змінюється (<i>піаніно, таксі, кіно, метро</i>).</p>	<p>відмінках, у вживанні невідмінюваних іменників (Л, В).</p> <p>Акцентування уваги на відмінкових флексіях іменників однини (Л, В).</p> <p>Диференціація значень відмінкових закінчень іменників чоловічого та жіночого роду однини (Л, В).</p> <p>Автоматизація та диференціація звуків (Л, В).</p> <p>Розвиток зорового, слухового сприймання, уваги, пам'яті, мисленнєвих операцій аналізу, порівняння, класифікації, зорового контролю, зв'язного мовлення (Л, В, П).</p> <p>Пропедевтика виникнення дизорфографій, дисграфій і дислексій (Л, В).</p> <p>Виховання чуття мови (Л, В).</p>	
<p>Дитина у світі культури</p> <p>Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі</p> <p>Мовлення дитини</p>	<p>Предметний світ</p> <p>Пізнавальна активність</p> <p>Звукова культура мовлення. Словникова</p>	<p>Впізнає та називає предмети оточуючої дійсності. Цікавиться незнайомими об'єктами, запитує в дорослих про їх назву та призначення.</p> <p>Враховуючи рід і число іменника, правильно узгоджує його з прикметником (<i>сірий зайчик, жовта квітка</i>).</p>	<p>Вправляння у вживанні іменників у формі <i>називного відмінка</i> на позначення називної функції, як лексичного найменування того чи іншого предмета або явища реальної дійсності (Л, В).</p> <p>Удосконалення вміння узгоджувати іменники з прикметниками в роді та числі (Л, В).</p> <p>Активізація та збагачення номінативного словника (Л, В).</p>	<p>Ігри-заняття, спостереження, читання художньої літератури, відгадування загадок, розгляд ілюстрацій, „хвилинки-цікавинки”, бесіди, дидактичні ігри та вправи:</p>

Особистість дитини	робота. Граматична правильність мовлення		Автоматизація та диференціація звуків (Л, В). Розвиток зорового, слухового сприймання, уваги, пам'яті, мисленневих операцій аналізу, порівняння, класифікації, узагальнення, зв'язного мовлення (Л, В, П). Виховання інтересу до ігор-занять (В).	„Хто це? Що це?“, „Чи зможеш назвати?“, „Впізнай за описом“
Гра дитини	Самоставлення			
Гра дитини	Гра як провідна діяльність			
Дитина у світі культури	Предметний світ	Диференціює поняття живий та неживий предмет, може відповісти на запитання: „Хто це?“ або „Що це?“, самостійно поставити їх. Знає, що коли предмет живий, то про нього запитують: „Кого?“, якщо неживий – „Що?“ (Бачу кого? – хлопчика, дівчинку. Бачу що? – годинник, квіточку).	Вправління у правильному вживанні в мовленні відмінкових закінчень іменників у формі <u>знахідного відмінка</u> (Л, В). Удосконалення навичок відмінювання іменників чоловічого роду другої відміни однини (тверда група) та жіночого роду першої відміни однини (тверда, м'яка групи) (Л, В). Закріплення навичок елементарного морфемного аналізу слів на практичному рівні (Л, В).	Ігри-заняття, самостійна ігрова, пошукова діяльність, дидактичні ігри та вправи: „В зоопарку“, „Калейдоскоп“, „Чарівна картина“, „Рибалки“, „Схованки“
Мовлення дитини	Звукова культура мовлення. Словникова робота. Граматична правильність мовлення	Використовуючи „пошукову рамочку“, вмє знаходити предмети та називати, кого чи що саме побачив (бачу машинку, ведмедика). Правильно вживає знахідний відмінок іменника, який залежить від дієслова, у значенні: – прямого об'єкта, на який переходить або спрямована дія, виражена перехідним дієсловом (предмет повністю охоплюється дією дієслова) (дівчинка гойдає ляльку); – міри (налили повну чашку); – простору (вийшов на дорогу).	Автоматизація та диференціація звуків (Л, В). Розвиток зорового, слухового сприймання, уваги, пам'яті, мисленневих операцій аналізу, порівняння, класифікації,	
Особистість дитини	Самоставлення	За умов акцентованої вимови за допомогою педагога, а згодом самостійно виділяє спільну флексію в іменниках у знахідному відмінку жіночого (гуску, палку; землю, вишню) чи чоловічого (індика, kota) роду.		
Гра дитини	Гра як провідна діяльність			

		Помічає, що при відмінюванні деяких слів відбувається випадання голосного в корені (<i>горобець – горобця</i>). Прагне до правильного вживання цих форм.	узагальнення, зв'язного мовлення (Л, В, П). Виховання пізнавальної активності (Л, В, П).	
Дитина в соціумі	Сім'я. Люди. Діти. Група	Приймає активну участь у спільних іграх. Знає, що погано бути жадібним. Ділиться з однолітками іграшками.	Вправління у правильному вживанні в мовленні відмінкових закінчень іменників у придієслівному та приіменниковому вживанні у формі <i>давального відмінка</i> ; слів із чергуванням приголосних (Л, В).	Ігри-заняття, свята і розваги, самостійна ігрова та художня діяльність, виготовлення подарунків, читання творів художньої літератури, бесіди, міркування: „Яким не треба бути?“, „Що було б, якби...“, психологічні етюди: „Ненажера“, „Жаднюга“, „Гарні друзі“, сюжетно-рольові ігри: „Родина“, „У дитячому садку“, „Свято в нашій оселі“, дидактичні ігри та вправи: „Так чи не так?“, „Що кому?“, „У ... в гостях”
Дитина у світі культури	Художньо-продуктивна діяльність	Готуючись до свят, за допомогою педагога виготовляє подарунки близьким або дітям молодшого віку. Може розповісти, кому виготовлений той чи інший подарунок.	Удосконалення навичок відмінювання іменників чоловічого роду другої відміни однини (тверда група) та жіночого роду першої відміни однини (тверда, м'яка група) (Л, В).	
Мовлення дитини	Звукова культура мовлення. Граматична правильність мовлення	Правильно вживає давальний відмінок іменника, який залежить від: 1. Дієслова, у значенні: – адресата дії (<i>дали зайчику</i>). 2. Іменника, у значенні: – непрямого об'єкта (<i>подарунки малюкам</i>); – певних відношень із відтінком призначення (<i>трави козі</i>).	Автоматизація та диференціація звуків (Л, В). Закріплення навичок елементарного морфемного аналізу слів на практичному рівні (Л, В).	
Особистість дитини	Самоставлення	За умов акцентованої вимови, за допомогою педагога, а згодом самостійно, виділяє спільну флексію іменників у формі давального відмінка жіночого (<i>Олі, Юлі</i>) чи чоловічого (<i>зайчику, котику</i>) роду.	Розвиток зорового, слухового сприймання, уваги, пам'яті, мисленневих операцій аналізу, порівняння, класифікації, узагальнення, зв'язного мовлення (Л, В, П).	
Гра дитини	Гра як провідна діяльність. Формування особистості в грі	Помічає, що при відмінюванні деяких слів відбувається чергування приголосних у корені (<i>муха – мусі</i>). Прагне до правильного вживання цих форм.	Виховання дружніх стосунків у процесі колективних ігор (В).	

<p>Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі</p> <p>Мовлення дитини</p> <p>Особистість дитини</p> <p>Гра дитини</p>	<p>Сенсорні еталони</p> <p>Звукова культура мовлення. Граматична правильність мовлення</p> <p>Самоставлення</p> <p>Гра як провідна діяльність</p>	<p>Визначає, які деталі відсутні або зайві на зображеному предметі, неправильно розташовані в просторі, по можливості виправляє зображення. Серед ряду (4–5) предметів визначає, чого саме не стало, називає його (<i>не стало собачки, зайчика</i>). Правильно вживає родовий відмінок іменника, який залежить від:</p> <p>1. Дієслова, у значенні:</p> <ul style="list-style-type: none"> – прямого об'єкта, на який поширюється дія лише частково (<i>відрізати хліба, випити молока</i>); – прямого об'єкта при дієсловах із заперечною часткою не (<i>не бачив машинки, не брала олівця</i>); – віддалення від місця дії (<i>вийшов із дому</i>). <p>2. Іменника, у значенні:</p> <ul style="list-style-type: none"> – різних означальних відношень, у т. ч. й приналежності (<i>бантик у ляльки, кубики хлопчика</i>); – суб'єкта, який діє або є носієм певної ознаки (<i>температура повітря</i>); – перелічуваних предметів, частини або міри якоїсь речовини (<i>половинка яблука, ложка меду</i>); – прямого об'єкта, на який спрямована дія (<i>одягання ляльки</i>). <p>За умов акцентованої вимови, за допомогою педагога, а згодом самостійно, виділяє спільну флексію в іменниках у формі родового відмінка однини жіночого (<i>води, риби; вишні, груші</i>) чи чоловічого (<i>чайника, комара</i>) роду. Помічає, що при відмінюванні деяких слів відбувається чергування голосних у корені (<i>стіл – столу</i>). Прагне до правильного вживання цих форм.</p>	<p>Вправлення у правильному використанні в мовленні відмінкових закінчень іменників у придієслівному та приіменниковому вживанні у формі <i>родового відмінка</i> (Л, В).</p> <p>Удосконалення навичок відмінювання іменників чоловічого роду другої відміни однини (тверда група) та жіночого роду першої відміни однини (тверда, м'яка групи) (Л, В).</p> <p>Закріплення навичок елементарного морфемного аналізу слів на практичному рівні (Л, В).</p> <p>Автоматизація та диференціація звуків (Л, В).</p> <p>Розвиток зорового, слухового сприймання, уваги, пам'яті, мисленневих операцій аналізу, порівняння, класифікації, узагальнення, зорового контролю, зв'язного мовлення (Л, В, П).</p> <p>Пропедевтика виникнення дисграфій і дислексій (Л, В).</p> <p>Виховання ініціативності та впевненості у собі (П, В).</p>	<p>Ігри-заняття, самостійна ігрова діяльність, домальовування зображень, викладання картинок із окремих деталей, психологічні етюди: „Не боюся...”, „Щедрий...”, дидактичні ігри та вправи: „Виправ помилку”, „Домалой”, „Кого не стало?”, „Закінчи речення”</p>
<p>Дитина в соціумі</p>	<p>Сім'я</p>	<p>Наводить порядок в ігровому куточку. Допомогає батькам по дому, вміє розповісти про це.</p>	<p>Вправлення у правильному вживанні в мовленні відмінкових</p>	<p>Ігри-заняття, самостійна ігрова,</p>

Дитина у світі культури	Предметний світ	Знає про функціональне призначення предметів (<i>малюють олівцем, різуть ножем, їдять ложкою</i>).	закінчень іменників у формі <i>орудного відмінка</i> (Л, В).	трудова діяльність, відгадування загадок, розучування прислів'їв і приказок, дидактичні ігри та
Мовлення дитини	Звукова культура мовлення. Словникова робота. Граматична правильність мовлення. Зв'язне монологічне мовлення	Диференціює предмети чоловічого та жіночого роду. Вміє співвідносити іменник із особовим займенником чоловічого (<i>він</i>) чи жіночого (<i>вона</i>) роду. Розуміє, що рід та відмінкові закінчення іменників взаємозумовлені (<i>М'яч (він) – Грав м'ячем. Машинка (вона) – Грав машинкою</i>). Правильно вживає орудний відмінок іменника, який залежить від дієслова, у значенні: – знаряддя дії (<i>копають лопатою</i>); – діючої особи або предмета при дієсловах пасивного стану (<i>стіл накритий скатертиною</i>); – об'єкта дії (<i>мити милом</i>); – ознаки предмета в іменній частині складеного присудка (<i>був другом</i>); – засобу пересування (<i>їхав автобусом</i>); – просторових відношень (<i>літала над квітами</i>); – порівняння (<i>ніс п'ятачком, хвіст гачком</i>); – співучасника виконавця дії (з прийменником) (<i>дід із бабою</i>); – місця дії (<i>йти горами, лісами, стежкою</i>).	Удосконалення навичок відмінювання іменників чоловічого роду другої відміни однини (тверда група) та жіночого роду першої (тверда група) відміни однини (Л, В). Закріплення навичок елементарного морфемного аналізу слів на практичному рівні (Л, В). Автоматизація та диференціація звуків (Л, В). Розвиток зорового, слухового сприймання, уваги, пам'яті, мисленневих операцій аналізу, порівняння, класифікації, узагальнення, зв'язного мовлення (Л, В, П). Виховання бажання допомагати старшим (В).	вправи: „Хто чим працює? (інструменти)”, „Закінчи речення”, „Чим люблю подорожувати?”, „З ким я піду...”, „Потоваришую з...”, „Уяви себе...”
Особистість дитини	Самоставлення	За умов акцентованої вимови, за допомогою педагога, а згодом самостійно, виділяє спільну флексію іменників у формі орудного відмінка жіночого (<i>сокирою, тилкою</i>) чи чоловічого (<i>ножем, олівцем; молотком, пензликом</i>) роду.		
Гра дитини	Гра як провідна діяльність. Формування особистості в грі			
Дитина в соціумі	Сім'я. Дорослі люди	Наводить порядок у ігровому куточку, в індивідуальній шафочці для одягу, шухляді столика.	Вправляння у правильному вживанні в мовленні відмінкових закінчень іменників у формі <i>місцевого відмінка</i> , у вживанні	Ігри-заняття, самостійна ігрова, трудова діяльність, читання творів
Дитина у світі культури	Предметний світ. Житло	На сюжетній картинці більшого формату із зображенням кімнати (кухні, ванної кімнати,		

Мовлення дитини	Звукова культура мовлення. Граматична правильність мовлення	передпокою) розкладає дрібні зображення предметів відповідно до їх реального місцезнаходження; складає речення, підводячи підсумок виконаного завдання (<i>Сюжетна картинка із зображенням кухні. Посуд стоїть у шафочці. Ковбаса лежить у холодильнику. Каструля стоїть на плиті</i>).	прийменникових конструкцій (Л, В). Автоматизація та диференціація звуків (Л, В). Розвиток зорового, слухового сприймання, уваги, пам'яті, мисленневих операцій аналізу, порівняння, зв'язного мовлення (Л, В, П). Виховання бажання підтримувати порядок (В).	художньої літератури, дидактичні ігри та вправи: „Наведи порядок”, „Що де?”, „Кожній речі – своє місце”
Особистість дитини	Самоставлення	Правильно вживає місцевий відмінок іменника у значенні: – місця дії (<i>висить у шафі</i>); – знаряддя дії (<i>грає на барабані</i>).		
Гра дитини	Гра як провідна діяльність. Формування особистості в грі	Помічає, що при відмінюванні деяких слів відбувається чергування в корені як голосних (<i>стіл – на столі</i>), так і приголосних (<i>вуха – у вусі, нога – на нозі, рука – в руці</i>) звуків. Прагне до правильного вживання цих форм.		
Дитина в соціумі	Дорослі люди. Діти	Знає, що якщо хочеш чогось попросити або про щось запитати, слід ввічливо звернутися до ровесника чи дорослого, використовуючи кличний відмінок іменника (<i>Петрику, дай мені, будь ласка, машинку</i>).	Формування на практичному рівні уявлень про <u>кличний відмінок</u> як специфічну морфологічну рису української мови (Л, В). Вправлення у вживанні кличного відмінка іменника, що виконує функцію звертання до адресата (Л, В). Удосконалення навичок відмінювання іменників чоловічого роду другої відміни однини (тверда група) та жіночого роду першої (тверда група) відміни однини (Л, В).	Ігри-заняття, самостійна ігрова діяльність, читання художніх творів, розучування малих фольклорних форм (закличок, потішок), бесіди, ігри-діалоги, ігри-драматизації: „Котик і Півник”, „Умій почекати”, сюжетно-рольові ігри: „Магазин”,
Мовлення дитини	Звукова культура мовлення. Словникова робота. Граматична правильність мовлення	Використовує у звертаннях кличний відмінок іменника чоловічого та жіночого роду однини. За умов акцентованої вимови за допомогою педагога, а згодом самостійно виділяє спільну флексію у кличному відмінку іменників жіночого (<i>Тетяно, мамо</i>) чи чоловічого (<i>друже, Богдане; дощику, Вадику</i>) роду однини.		
Особистість дитини	Самоставлення			
Гра дитини				

	Гра як провідна діяльність. Формування особистості в грі		Автоматизація та диференціація звуків (Л, В). Розвиток зорового, слухового сприймання, уваги, пам'яті, мисленневих операцій аналізу, порівняння, зв'язного мовлення (Л, В). Виховання культури поведінки (В).	„Пошта”, „Перукарня”, „Місто Ввічливості”, психологічні етюди: „Неслухняsik”, „Чарівна фея ввічливості”, дидактичні ігри та вправи: „Попроси...”, „Поклич...”, „Дружнє коло”
Прикметник				
Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі	Сенсорні еталони	Вміє порівнювати одно- та різнорідні предмети за сенсорними ознаками (колір, форма, величина), утворювати множини предметів (<i>червоні яблука, великі кавуни</i>).	Удосконалення вміння на практичному рівні правильно використовувати у власному мовленні граматичну <u>категорію числа</u> прикметників (Л, В).	Ігри-заняття, самостійна ігрова, дослідницька діяльність, читання творів художньої літератури, відгадування загадок, складання описових розповідей за планом-схемою, дидактичні ігри та вправи: „Який? Яка? Які?”, „Відгадай за описом”, „Загадай мені загадку”,
Мовлення дитини	Звукова культура мовлення. Словникова робота. Граматична правильність мовлення	Враховуючи рід і число іменників, правильно відповідає на запитання, використовуючи якісні прикметники: „ <i>Лялька яка?</i> ” (<i>красива</i>), „ <i>Хлопчик який?</i> ” (<i>добрий</i>), „ <i>Листочки які?</i> ” (<i>зелені</i>). З опорою на картинку доповнює розпочате педагогом словосполучення (якісний прикметник + іменник) (<i>жовта... груша, жовтий... банан, жовті... квіти</i>).	Вправлення у правильному вживанні <u>родових закінчень</u> якісних прикметників, узгодженні їх із іменниками у роді та числі (Л, В). Формування спрямованості уваги на граматичне оформлення мовлення та / чи граматичне значення слова (Л, В).	
Особистість дитини	Самоставлення	Помічає, що часто прикметник і запитання до нього мають однакові закінчення (<i>який?</i> – <i>м'який</i> , <i>яка?</i> – <i>велика</i> , <i>які?</i> – <i>веселі</i>).	Вироблення навичок морфологічного аналізу, самоконтролю на	
Гра дитини		Доповнюючи розпочате педагогом речення зі сполучником <i>і</i> , серед картинок, у т. ч. й конфліктних, вибирає потрібні зображення та		

	Гра як провідна діяльність	<p>називає однорідні ознаки предметів (<i>Ялинка висока і сосни... високі</i>).</p> <p>При акцентованій вимові, спочатку за наслідуванням, а згодом самостійно, визначає спільні морфологічні маркери (флексії) прикметників:</p> <ul style="list-style-type: none"> – жіночого (<i>червона, пахуча</i>) чи чоловічого (<i>твердий, смачний</i>) роду у називному відмінку однини; – у множині (<i>красиві, круглі</i>). <p>З опорою на наочність, спочатку за наслідуванням, а згодом самостійно:</p> <ul style="list-style-type: none"> – вживає прикметники в поєднанні з іменниками, правильно узгоджуючи їх у роді та числі (<i>маленька дівчинка, великий ведмідь, високі будинки</i>); – складає прості описові розповіді, користуючись планом-схемою (<i>огірок зелений, довгий, твердий</i>) [47]. 	<p>фонологічному, лексичному та граматичному рівнях (Л, В).</p> <p>Автоматизація звуків (Л, В).</p> <p>Збагачення атрибутивного словника (Л, В).</p> <p>Розвиток зорового, слухового сприймання, уваги, пам'яті, мисленневих операцій аналізу, порівняння, класифікації, зорового контролю, зв'язного мовлення (Л, В, П).</p> <p>Виховання уважності (В, П).</p>	„Який кому?” (яку)
Мовлення дитини	Звукова культура мовлення. Словникова робота. Граматична правильність мовлення	<p>З допомогою педагога, а згодом самостійно правильно вживає іменники з прикметниками у різних відмінках однини:</p> <p>1. Прямого (називному) чоловічого (<i>який?</i> – <i>великий</i> (<i>слон</i>), <i>вечірній</i> (<i>поїзд</i>)) і жіночого (<i>яка?</i> – <i>маленька</i> (<i>ягідка</i>), <i>літня</i> (<i>спідниця</i>)) роду.</p> <p>2. Непрямих:</p> <ul style="list-style-type: none"> – родовому чоловічого (<i>якого?</i> – <i>жовтого</i> (<i>кубика</i>), <i>пізнього</i> (<i>вечора</i>)) та жіночого (<i>якої?</i> – <i>круглої</i> (<i>тарілки</i>), <i>осінньої</i> (<i>погоди</i>)) роду; – давальному (<i>якому?</i> – <i>новому</i> (<i>ведмедю</i>), <i>синьому</i> (<i>автобусу</i>)) та жіночого (<i>якій?</i> – <i>маленькій</i> (<i>мишці</i>), <i>білій</i> (<i>кішці</i>)) роду; 	<p>Диференціація та практичне засвоєння <i>словозміни</i> якісних і відносних прикметників (Л, В).</p> <p>Вправління у правильному вживанні відмінкових і родових закінчень прикметників (Л, В).</p> <p>Вироблення навичок морфологічного аналізу, самоконтролю на фонологічному, лексичному та граматичному рівнях (Л, В).</p>	Ігри-заняття, читання художньої літератури, дидактичні ігри та вправи: „Добери предмет”, „Назви, який (яка)”, „Чого не стало (що з'явилося)?”, „Що кому?”
Особистість дитини	Самоставлення			
Гра дитини				

	Гра провідна діяльність	як	<p>– знахідному (<u>який?</u> – <u>брудний</u> (светр), <u>останній</u> (помідор) та жіночого (<u>яку?</u> – <u>веселу</u> (дівчинку), <u>літню</u> (сукню) роду;</p> <p>– орудному (<u>яким?</u> – <u>добрим</u> (хлопчиком), <u>синім</u> (м'ячем) та жіночого (<u>якою?</u> – <u>червоною</u> (стрічкою), <u>синьою</u> (фарбою) роду.</p> <p>За умов акцентованої вимови з опорою на наочність спочатку за наслідуванням, а згодом самостійно, визначає спільні морфологічні маркери (флексії) прикметників у непрямих відмінках однини жіночого та чоловічого роду (<u>веселого</u> клоуна, <u>червоного</u> помідора, <u>чистого</u> рушника).</p>	<p>Автоматизація звуків (Л, В).</p> <p>Збагачення атрибутивного словника (Л, В).</p> <p>Розвиток зорового, слухового сприймання, уваги, пам'яті, мисленнєвих операцій аналізу, порівняння, класифікації, зв'язного мовлення (Л, В, П).</p> <p>Виховання інтересу до ігор-занять (Л, В).</p>	
Числівник					
Дитина соціумі	в	Родина	<p>Спостерігає, як батьки розраховуються за послуги чи товари, рахують гроші.</p> <p>Лічить предмети у межах п'яти. Користується у мовленні поняттями „<u>один</u>”, „<u>багато</u>”, „<u>мало</u>”.</p> <p>Володіє на практичному рівні поняттями „<u>ціле</u>”, „<u>частина</u>”, „<u>половина</u>”, „<u>кілька</u>” (може взяти, наприклад, кілька олівців, поділитися частиною яблука, показати на картинці цілий кавун).</p> <p>Знає, що числівники <u>один</u>, <u>два</u> змінюють свою форму в залежності від роду узгоджуваних із ними іменників, а числівники <u>три</u> – <u>п'ять</u> такої особливості не мають (<u>один</u> стілець – <u>одна</u> ложка, <u>два</u> барабани – <u>дві</u> ляльки, але <u>три</u> машинки, <u>три</u> огірки).</p> <p>Розуміє, що при числівниках <u>два</u> – <u>чотири</u> іменник має форму називного відмінка. З опорою на наочність, спочатку за наслідуванням, а згодом</p>	<p>Формування уявлень про кількісну та порядкову лічбу предметів у межах п'яти на практичному рівні (В).</p> <p>Збагачення словника числівниками (Л, В).</p> <p>Розуміння, що прості кількісні числівники „один – два” мають граматичну категорію роду, а „три – п'ять” – ні (Л, В).</p> <p>Вправління у правильному вживанні числівників, у яких різняться родові ознаки у формах називного (один, одна; два, дві), родового (одного), знахідного (два, дві) відмінка з іменниками (Л, В).</p>	<p>Ігри-заняття, самостійна ігрова діяльність, спостереження, гра-драматизація казки „Ріпка”, „Рукавичка”, сюжетно-рольові ігри: „Магазин”, „Супермаркет”, дидактичні ігри та вправи: „Скільки?”, „Лічилочка”, „Ставай на зарядку”,</p>

Дитина у світі культури	Предметний світ. Житло	самостійно, вживає такі числові форми у називному (<i>один олівець, дві ложки</i>), родовому (<i>одного гарбуза</i>) та знахідному (<i>два столи, дві книжки</i>) відмінках.	Формування на практичному рівні уявлень про те, що порядкові числівники співвідносяться з означуваними словами-іменниками і завжди узгоджуються з ними в роді, числі й відмінку (Л, В).	„Перший, другий, третій...”
Особистість дитини	Самоставлення	Спочатку за наслідуванням, а згодом самостійно, виставляє іграшки в ряд, називаючи в ньому першу і останню. Користується у власному мовленні антонімами: „ <i>перший – останній</i> ”.	Вправлення у вживанні порядкових числівників (перший – третій) із іменниками чоловічого та жіночого роду у називному і родовому відмінку однини (Л, В).	
Гра дитини	Гра як провідна діяльність	За завданням педагога може показати в ряді іграшок першу (другу, третю), назвати її (<i>Покажи першу іграшку. Назви, яка іграшка перша. – Перша – лисичка</i>). Спочатку за наслідуванням, а згодом самостійно, вміє: – полічити три предмети одного роду (у подальшому різного), використовуючи порядкові числівники (<i>перший, другий, третій; перша, друга, третя</i>); – назвати, якого предмета по порядку не стало (<i>першого, другого, третього; першої, другої, третьої</i>).	Закріплення вживання неозначено-кількісних числівників (багато, мало) (Л, В). Актуалізація словника антонімів на позначення порядкових числівників (Л, В). Розвиток зорового, слухового сприймання, уваги, пам’яті, мисленневих операцій аналізу, порівняння, зв’язного мовлення (Л, В, П). Виховання інтересу до математики (В).	
Дієслово <i>Категорія способу</i>				
Дитина в соціумі	Дорослі люди. Діти	У ввічливій формі може попросити когось про послугу. Спочатку за наслідуванням, а згодом самостійно, вживає дієслова у формі наказового способу (<i>нідійди, дай, вставай</i>).	Вправлення у вживанні наказового способу дієслова у формі прохання, наказу чи заклик (Л, В).	Ігри-заняття, самостійна ігрова діяльність, ігри-діалоги,
Мовлення дитини	Звукова культура		Автоматизація звуків (Л, В).	дидактичні ігри та

Особистість дитини	мовлення. Граматична правильність мовлення		Розвиток зорового, слухового сприймання, уваги, пам'яті, мисленневих операцій аналізу, порівняння, зв'язного мовлення (Л, В, П). Виховання ввічливості (В).	вправи: „Добрі друзі”, „Палац Снігової Королеви”, „Робот”
Гра дитини	Самоставлення			
	Гра як провідна діяльність			
<i>Категорія виду</i>				
Мовлення дитини	Звукова культура мовлення. Словникова робота. Граматична правильність мовлення. Зв'язне монологічне мовлення	З опорою на наочність показує, хто саме виконує дію – особа чоловічої чи жіночої статі: – за умов різних назв (імен) (<i>курочка гуляла – півник гуляє</i>); – за умов однакових імен (<i>Валя будував палац із піску – Валя будувала палац із піску</i>). Доводить розпочату справу до кінця. Використовуючи серію сюжетних картинок, викладає та розповідає про послідовність виконання тієї чи іншої роботи (<i>1. Хлопчик малює стовбур. 2. Хлопчик малює гілки. 3. Хлопчик малює листочки. 4. Хлопчик намалював дерево</i>).	Формування на практичному рівні уявлень про категорію виду дієслова, що характеризує процес дії або її завершеність (Л, В). Вправляння у вживанні дієслів доконаного та недоконаного виду (Л, В). Вправляння у вживанні родових закінчень дієслів минулого часу (Л, В). Збагачення предикативного словника (Л, В).	Ігри-заняття, самостійна ігрова, трудова, художня діяльність, ігри-діалоги: „Я ..., а ти ...”, рухлива гра: „Де були ми – не скажемо, а робили що – покажемо”, дидактичні ігри та вправи: „Що ти робиш, розкажи”, „Що зробила? Що зробив?”, „Ледар”
Особистість дитини	Здоров'я та фізичний розвиток. Самоставлення	Малює, робить поробки з глини (пластиліну, солоного тіста) чи паперу, коментуючи свої дії [22–24], вживаючи дієслова недоконаного виду у першій особі однини (<i>я розкачую, примазую</i>).	Розвиток зорового, слухового сприймання, уваги, пам'яті, мисленневих операцій аналізу, порівняння, зв'язного мовлення (Л, В, П).	
Дитина у світі культури	Художньо-продуктивна діяльність	Розрізняє смисл дієслів доконаного і недоконаного виду (<i>Що ти робив (-ла)? – Я малював. Я ліпила. Що ти зробив (-ла)? – Я намалював сонечко. Я зіпила білочку</i>).	Виховання працелюбства, посидючості (В).	

Гра дитини	Гра як провідна діяльність	Показує зображення істот, які виконують чи виконали дії (<i>Де ліпить? Де зліпив? Де вирізає? Де вирізав?</i>). Спочатку за допомогою педагога, а згодом самостійно, складає речення за сюжетними картинками без додаткових запитань.		
<i>Категорія стану</i>				
Дитина соціумі	Дорослі люди. Діти	Вміє самостійно одягатися; ввічливо попросити дорослого допомогти зав'язати шарф чи шнурки. Допомагає іншим одягнутися чи роздягнутися. З опорою на наочність, з допомогою педагога, а згодом самостійно: – розрізняє, де об'єктом виконується дія активно, а де об'єкт при виконанні дії відносно себе є пасивним (<i>Покажи, кого купують. Покажи, хто купує. Покажи, хто купується</i>); – вживає в мовленні дієслова із часткою <i>–ся</i> (<i>взувається, грається, зачісується</i>).	Формування на практичному рівні уявлень про дієслівну категорію стану (Л, В). Вправління у вживанні власне-зворотних дієслів (Л, В). Збагачення предикативного словника (Л, В). Автоматизація звуків (Л, В). Розвиток зорового, слухового сприймання, уваги, пам'яті, мисленневих операцій аналізу, порівняння, зв'язного мовлення (Л, В, П). Виховання навичок самообслуговування (В).	Ігри-заняття, самостійна ігрова діяльність, ігри-діалоги, дидактичні ігри та вправи: „Я вмію”, „Хто що робить?”, „Допоможу ляльці”
Мовлення дитини	Звукова культура мовлення. Словникова робота. Граматична правильність мовлення			
Особистість дитини	Самоставлення			
Гра дитини	Гра як провідна діяльність			
<i>Категорія особи</i>				
Мовлення дитини	Звукова культура мовлення. Словникова робота. Граматична правильність мовлення.	За завданням педагога виконує певні дії. Може розповісти про те, що робить сам чи роблять інші (<i>я стою, він сидить, вона стрибає</i>). У запропонованих реченнях може визначити, особа якої статі виконує ту чи іншу дію (<i>Гарно мамі помагала: посуд мила, хустку прала, в хаті чисто прибирала, котика нагодувала, квіти всі пополивала</i>).	Формування спрямованості уваги на граматичне оформлення мовлення та / чи граматичне значення слова (Л, В). Формування на практичному рівні уявлень про категорію особи, яка виражає відношення дії	Ігри-заняття, самостійна ігрова діяльність, дидактичні ігри та вправи: „Я, ти, він, вона...”, „Робимо разом”, „Скажи

Особистість дитини	Зв'язне монологічне мовлення	Серед картинок, у т. ч. й конфліктних, добирає зображення та називає дію предмета: – доповнюючи розпочате педагогом речення з протиставним сполучником <i>а</i> (<i>Дівчинка сидить, а хлопчики... сидять</i>); – доповнюючи два окремих речення дієсловами на позначення однакових дій (<i>По річці качка... (пливе) По річці качки... (пливуть)</i>).	до дійової особи з позиції мовця (Л, В). Вправління у вживанні дієслів І (які у третій особі множини мають флексію –уть (–ють) та II дієвідміни (які у третій особі множини мають флексію –ать (–ять) (Л, В). Вправління у вживанні родових закінчень дієслів минулого часу (Л, В). Збагачення предикативного словника (Л, В). Автоматизація звуків (Л, В). Розвиток зорового, слухового сприймання, уваги, пам'яті, мисленневих операцій аналізу, порівняння, зв'язного мовлення (Л, В, П). Виховання мовленнєвої активності (В).	правильно” [35, С. 213]
Гра дитини	Гра як провідна діяльність	З опорою на наочність, за наслідуванням, а згодом самостійно, правильно вживає дієслова: 1. Першої дієвідміни: – з особовими займенниками <i>я, ти, ви</i> (<i>я співаю, ти танцюєш, ви йдете</i>); – з особово-вказівними займенниками <i>він, вона, вони</i> (<i>він (вона) читає, вони малюють</i>). 2. Другої дієвідміни: – з особовими займенниками <i>я, ти, ви</i> (<i>я лечу, ти спиш, ви говорите</i>); – з особово-вказівними займенниками <i>він, вона, вони</i> (<i>він (вона) ліпить, вони їдять</i>). Помічає, що в окремих особових формах відбувається чергування приголосних (<i>бігти – біжу, ходити – ходжу, садити – саджу</i>). Прагне правильно вживати такі форми.		
МОРФОЛОГІЧНО-СЕМАТИЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ				
Іменник				
Дитина в соціумі	Люди. Діти	Зі співчуттям ставиться до того, хто засмучений чи хворий. Може заспокоїти того, хто плаче, ласкаво звертаючись до нього (<i>Не плач, Оленочко</i>).	Спрямування уваги на морфологічне оформлення слів (Л, В). Формування морфологічного аналізу, морфологічних узагальнень і	Ігри-заняття, самостійна ігрова діяльність, психологічні етюди: „Засмучений зайчик”,
Особистість дитини	Самоставлення	Порівнює одно- та різнорідні предмети, знаходить спільні та відмінні ознаки, називає їх. Розрізняє та називає деяких свійських і диких тварин, їх дитинчат. Помічає, що при		

Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі	Сенсорні еталони. Пізнавальна активність	словотворенні окремих слів відбувається чергування голосних і приголосних звуків у корені слова (<i>кiшка – кошеня, заць – зайченя</i>). Прагне до правильного вживання цих форм.	на їх основі уміння за аналогією утворювати похідні слова, що різняться своїми морфологічними маркерами (суфіксами) (Л, В).	„Втомлена лисичка”, „Країна Ліліпутія”, читання творів художньої літератури, вивчення зразків дитячого фольклору (потішки, забавлянки, заклички), дидактичні ігри та вправи: „Країна Навпакинія”, „Назви ласкаво”, „В гостях у гномів”
Дитина у природному довкіллі	Природа планети Земля. Тварини	Слухаючи віршовані мініатюри, звертає увагу на морфологічні маркери (суфікси) (<i>рученька, зіронька</i>), помічає відтінок їх особливої ніжності. Звертаючи увагу на суфікс, спочатку з опорою на наочність, а потім без неї, за названим словом на позначення реального чи вигаданого предмета, визначає його розмір (<i>стілчик – маленький, стілець – великий; бабуї – великий, бабуїчик – маленький</i>).	Формування операції переносу та генералізації правил морфологічного утворення слів (Л, В).	
Мовлення дитини	Звукова культура мовлення. Словникова робота. Граматична правильність мовлення	Звертаючи увагу на суфікс, спочатку з опорою на наочність, а потім без неї, за названим словом на позначення реального чи вигаданого предмета, визначає його розмір (<i>стілчик – маленький, стілець – великий; бабуї – великий, бабуїчик – маленький</i>). За аналогією утворює схожі слова (<i>стіл – столик, пес – песик, кіт – ... (котик)</i>). З опорою на наочність, спочатку з допомогою педагога, а згодом самостійно: – продовжує розпочате слово, додаючи потрібний морфологічний маркер (суфікс) (<i>м'я... чик, чай...ник</i>); – виправляє помилки у реченнях, вживаючи іменники з потрібним суфіксом (<i>По доріжці біг маленький <u>котище</u>. Бабуся купила нову велику <u>сумочку</u> для продуктів</i>); – виділяє спільні суфікси в іменниках чоловічого роду однини (<i>сирок, дубок; пальчик, зайчик</i>). Називає істоту чи неістоту, використовуючи іменникові зменшувально-пестливі продуктивні суфікси: -ок (<i>лісок, грибок</i>), -ик (<i>котик, ножик</i>), -к(а) (<i>ягідка, хмарка</i>), -очок (<i>листочок, синочок</i>), -ечк(а) (<i>книжечка, подушечка</i>), -очк(а) (<i>квіточка, вазочка</i>), -ичк(а) (<i>сестричка</i> ,	Удосконалення навичок розрізнення асемантичних слів за морфологічними маркерами (суфіксами) (Л, В).	
Гра дитини	Гра як провідна діяльність. Формування особистості в грі		Вправління у суфіксальному словотворенні іменників зі значенням суб'єктивної оцінки; у співвіднесенні суфікса з певним значенням (зменшувальність, пестливість) (Л, В).	
			Вправління у прогнозуванні на фонологічному та морфологічному рівнях, самоконтролю на фонологічному, лексичному та граматичному рівнях (Л, В).	

		<p>водичка), -чик (пальчик, хлопчик), -ен(я)(козеня, кошеня, жабеня).</p> <p>З опорою на сюжетні картинки придумує імена та прізвища, використовуючи зменшувально-пестливі суфікси (<i>Веселунчик, Розкидалочка</i>). Знає, що сміятися можна лише над вигаданими прізвищами, а над справжніми – ніколи.</p>	<p>Збагачення номінативного словника (Л, В).</p> <p>Розвиток зорового, слухового сприймання, уваги та пам'яті, мисленневих операцій аналізу, синтезу, порівняння, аналогії, слухового контролю на морфологічному рівні, емоційно-вольової сфери, зв'язного мовлення (Л, В, П).</p> <p>Виховання чуття мови, бажання вживати у власному мовленні пестливі слова (Л, В).</p>	
<p>Дитина у світі культури</p> <p>Мовлення дитини</p> <p>Особистість дитини</p>	<p>Предметно-практична діяльність</p> <p>Звукова культура мовлення.</p> <p>Словникова робота.</p> <p>Граматична правильність мовлення</p> <p>Самоставлення</p>	<p>Проявляє інтерес до трудової діяльності людей та їх професій. На сюжетних картинках визначає професії людей, називає окремі з них. Може назвати професії своїх батьків, тих, хто працює у дитячому садку. Фантазує про свою майбутню професію, прагне вводити свої фантазії у сюжетно-рольові ігри.</p> <p>Називає професії людей, використовуючи іменникові суфікси:</p> <p>1. Продуктивні: -ар (-яр) (пекар, лікар, маляр, муляр), -чик (льотчик); -ник (художник, будівельник); -ер (кондитер, контролер, шофер).</p> <p>2. Малопродуктивні: -тель (вихователь, учитель), -ій (водій).</p> <p>3. Непродуктивні: -аль (скрипаль); -ух (настух).</p>	<p>Формування розуміння похідних слів із різними словотворчими морфемами (Л, В). Вправління у суфіксальному словотворенні іменників <u>на позначення назв осіб тієї чи іншої професії</u> за допомогою продуктивних (з їх допомогою творяться слова, що означають стилістично нейтральні назви особи), мало- та непродуктивних</p>	<p>Ігри-заняття, читання творів художньої літератури, бесіди, міркування: „Коли я виросту...”, самостійна ігрова, трудова діяльність, сюжетно-рольові ігри: „Будівництво”, „Магазин”, „Мамині помічники”, психологічні</p>

Гра дитини	Гра як провідна діяльність		(надають утвореному слову того чи іншого експресивно-стилістичного забарвлення) суфіксів (Л, В). Автоматизація звуків (Л, В). Збагачення номінативного словника (Л, В). Розвиток зорового, слухового сприймання, уваги та пам'яті, мисленневих операцій аналізу, синтезу, порівняння, зв'язного мовлення (Л, В, П). Виховання працелюбності, бажання більше дізнаватися про професії (В).	етюди: „Я – ...”, „Чарівний майстер”, дидактичні ігри та вправи: „Професії”, „Хто це, відгадай”, „Всі професії важливі”, настільно-друковані ігри: „Що кому?“, „Добери пару” [35, С. 198–199, 207–208; 43, С. 37–38]
Дитина у світі культури	Предметний світ	Знає, де працюють батьки, яку роботу виконують. Знає, що люди різних професій мають своє робоче місце.	Вправляння у суфіксальному словотворенні іменників <u>на позначення назв місця праці людини</u> (Л, В).	Ігри-заняття, екскурсії, самостійна ігрова діяльність, читання творів художньої літератури (наприклад, вірш Г. Малик „Плутанина”), відгадування загадок, сюжетно-рольові ігри: „Лікарня”, „Перукарня”,
Мовлення дитини	Звукова культура мовлення. Словникова робота. Граматична правильність мовлення	Спочатку за наслідуванням, а згодом самостійно доповнює речення словами на позначення місця роботи людей різних професій (<i>лікар працює у ... лікарні</i>). Виправляє помилки у тексті простого віршованого чи прозового твору, в якому зустрічаються слова на позначення місця роботи людей різних професій (<i>Всіх людей стрижуть в лікарні, А лікують в перукарні...</i>).	Збагачення номінативного словника (Л, В). Розвиток зорового, слухового сприймання, уваги та пам'яті, мисленневих операцій аналізу, синтезу, порівняння, зв'язного мовлення (Л, В, П).	
Особистість дитини	Самоставлення	Вживає в мовленні іменники-назви місця праці, використовуючи суфікс -н(я) (<i>лікарня, пекарня</i>).		

Гра дитини	Гра як провідна діяльність	Правильно вживає в мовленні та утворює назви приміщень за їх призначенням (<i>спальня – від спати, роздягальня – від роздягатися, вітальня – від вітати гостей</i>).	Виховання уважності, інтересу до навколишньої дійсності (Л, В).	„Магазин”, дидактичні ігри та вправи: „Наведи порядок”, „Хто де працює?”, „Закінчи речення”
Дитина у світі культури	Художньо-продуктивна образотворча діяльність	Змішує дві фарби, утворюючи новий колір (<i>жовтий + синій = зелений, жовтий + червоний = оранжевий</i>). Складає цілісне зображення предмета з 4–6 частин. З опорою на наочність, спочатку за наслідуванням, а згодом самостійно: – показує предмети, враховуючи названі педагогом ознаки (<i>легкокрила... бабка, зеленоока... кішка, білолобий... песик, довговухий... заєць</i>); – може пояснити, чому саме так називають тварин або казкових героїв (<i>довгохвоста лисичка, швидконогий кінь, куцохвостий заєць; Золотоволоска, Айболить, Лиходій, Мізинчик</i>); – продовжує слово, додаючи до першої частини іменника другу, утворюючи т. ч. нове слово шляхом сполучення основ (<i>вода... лаз, пило... сос, паро... плав, каво... варка, м'ясо... рубка</i>); – за умов акцентованої вимови визначає спільну частину слова (<i>самовар, самокат, самоскид</i>).	Підведення до розуміння творення іменників <u>сполученням основ</u> на практичному рівні (Л, В). Вироблення навичок морфологічного аналізу (Л, В). Вправлення у прогнозуванні на морфологічному рівні (Л, В). Збагачення номінативного словника (Л, В). Розвиток зорового, слухового сприймання, уваги та пам'яті, мисленневих операцій аналізу, синтезу, порівняння, зв'язного мовлення (Л, В, П). Виховання інтересу до утворення нових слів (Л, В).	Ігри-заняття, самостійна ігрова, експериментальна, самостійна художня діяльність, складання пазлів, зображень із кубиків, дидактичні ігри та вправи: „Чарівник”, „Розумні долоньки”, „Продовж слово”, „Чи зможеш пояснити?”
Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі	Сенсорні еталони. Пізнавальна активність			
Мовлення дитини	Звукова культура мовлення. Словникова робота. Граматична правильність мовлення			
Дитина у природному довкіллі	Природа планети Земля. Тварини			
Особистість дитини	Самоставлення			
Гра дитини				

	Гра як провідна діяльність			
Прикметник				
Дитина в соціумі	Дорослі люди. Діти	Вміє лагідно називати людей і тварин у різних ситуаціях спілкування, використовуючи якісні прикметники (<i>моя ріднесенька – звертаючись до матері, малесенька – до ляльки, бідненький – до котика</i>).	Удосконалення навичок <u>суфіксального словотворення</u> якісних прикметників (Л, В). Збагачення атрибутивного словника (Л, В). Автоматизація звуків (Л, В).	Ігри-заняття, самостійна ігрова діяльність, читання творів художньої літератури, вивчення
Особистість дитини	Самоставлення	Виділяє на слух у текстах віршованих творів (особливо фольклорних) якісні прикметники зі зменшувально-пестливими суфіксами. За ініціативою педагога, а згодом самостійно, вживає якісні прикметники, використовуючи суфікси з відтінком пестливості чи здрібнілості: -еньк(ий) (<i>червоненький, височенький</i>), -есеньк(ий) (<i>гарнесенький, малесенький</i>).	Розвиток зорового, слухового сприймання, уваги, пам'яті, мисленневих операцій аналізу, порівняння, класифікації, емоційно-вольової сфери, зв'язного мовлення (Л, В, П).	напам'ять одиниць дитячого фольклору (потішки, заклички, колісанки), психологічні етюди: „Жалійко”, „Добрі друзі”, „День народження”, дидактичні ігри та
Мовлення дитини	Звукова культура мовлення. Словникова робота. Граматична правильність мовлення		Розвиток зорового, слухового сприймання, уваги, пам'яті, мисленневих операцій аналізу, порівняння, класифікації, емоційно-вольової сфери, зв'язного мовлення (Л, В, П).	вправи: „Назви ласкаво”, „Який? Яка?”, „Продовж рядок”
Дитина у природному довкіллі	Природа планети Земля. Тварини		Виховання турботливого ставлення до рідних (В).	
Гра дитини	Гра як провідна діяльність			
Дитина у природному довкіллі	Природа планети Земля. Рослини	Розрізняє окремі породи дерев, називає їх. Збирає плоди і листя дерев, розрізняє та називає деякі з них (<i>дуб – жолуді, ялина – шишки</i>). Разом із дорослим виготовляє іграшки з природного матеріалу. Може розповісти про послідовність їх виготовлення [21].	Удосконалення навичок <u>суфіксального словотворення</u> <u>відносних прикметників</u> (Л, В). Вправління у вживанні відносних прикметників, утворених від	Ігри-заняття, спостереження, екскурсії, хвилини милування природою, читання художніх
Дитина у світі культури	Художньо-продуктивна			

Мовлення дитини	образотворча діяльність Звукова культура мовлення. Словникова робота. Грамматична правильність мовлення. Зв'язне монологічне мовлення	На наочному матеріалі, спочатку за наслідуванням, а згодом самостійно, вживає відносні прикметники, використовуючи суфікс -ов (<i>кленовий, літовий</i>). Помічає, що в деяких формах прикметникового словотворення спостерігається зміна наголосу (<i>дуб, але дубовий, клен, але кленовий</i>). Прагне правильно вживати такі форми.	іменників, у т. ч. й зі зміною наголосу (Л, В). Збагачення атрибутивного словника (Л, В). Автоматизація звуків (Л, В). Розвиток зорового, слухового сприймання, уваги, пам'яті, мисленнєвих операцій аналізу, порівняння, класифікації, зв'язного мовлення (Л, В, П). Виховання інтересу та бережливого ставлення до природи (В).	творів, ігри в природі, виготовлення іграшок з природного матеріалу, дидактичні ігри та вправи: „З якого дерева листочок?“, „З якої гілки дітки?“, „Назви листочок“, „Дари чарівниці-осені”
Особистість дитини	Самоставлення			
Гра дитини	Гра як провідна діяльність			
Дитина у світі культури	Предметно-практична діяльність	Підтримує порядок у своїй шафочці для речей, ящику стола. Знає, що без дозволу брати чужі речі не можна. Вміє ввічливо попросити у ровесника іграшку.	Удосконалення навичок суфіксального словотворення <i>присвійних прикметників</i> (Л, В). Вправління у вживанні іменників чоловічого та жіночого роду однини з простими присвійними і особовими займенниками (Л, В). Уточнення використання морфологічних маркерів (суфіксів) присвійних прикметників на практичному рівні (Л, В).	Ігри-заняття, самостійна ігрова, трудова діяльність, дидактичні ігри та вправи: „Кожній речі – своє місце”, „Чий? Чия?”, „Чарівні шашки”, „Плутанина”, „Знайди хвіст”,
Дитина в соціумі	Люди. Діти	З опорою на наочність, спочатку за наслідуванням, а згодом самостійно, правильно узгоджує іменники чоловічого та жіночого роду однини із займенниками зі значенням присвійності (<i>моя машинка, твоя кофта; мій шарф, твої малюнок</i>).		
Дитина у природному довкіллі	Природа планети Земля. Тварини	Диференціює частини тіла людей і тварин (<i>руки – ноги – лапи</i>). З опорою на наочність вміє за		

Мовлення дитини	Звукова культура мовлення. Словникова робота. Грамматична правильність мовлення	окремими частинами тіла тварин назвати її власника (<i>гребінець – півник, роги – корова</i>). Спочатку за наслідуванням, а згодом самостійно, вживає присвійні прикметники на позначення істот, використовуючи суфікси: -ин(а) (<i>Микола – Миколин, Оксана – Оксанин</i>), -ів (<i>батьків, Петриків</i>) (без чергувань у корені слова), -яч(ий) (<i>лисячий, заячий, півнячий</i>); узгоджує їх з іменниками у роді.	Збагачення атрибутивного словника (Л, В). Автоматизація звуків (Л, В). Розвиток зорового, слухового сприймання, уваги, пам'яті, мисленневих операцій аналізу, порівняння, класифікації, зв'язного мовлення (Л, В, П). Виховання пізнавального інтересу до прикметникового словотворення (Л, В).	„Диво-звір” [35, С. 208]
Особистість дитини	Здоров'я та фізичний розвиток. Самоставлення			
Гра дитини	Гра як провідна діяльність			
Дієслово				
Дитина у природному довкіллі	Природа планети Земля. Тварини	Впізнає та називає деяких свійських і диких тварин, може відтворити притаманні їм звуконаслідування. З опорою на наочність, а згодом і без неї, з допомогою педагога, а потім і самостійно: – може впізнати за названою дією, утвореною від звуконаслідування, ту чи іншу тварину, пояснити свій вибір (<i>Мекає хто? – Коза, бо вона каже: „Ме-е!”</i>); – від звуконаслідувальних слів утворює дієслова (<i>ква – квакає, няв – нявкає, гав – гавкає</i>). Розрізняє на картинках, називає і самостійно виконує: – дії з реальними предметами (<i>наливає, переливає, виливає</i>);	Формування вміння використовувати словотвірні морфеми дієслів (префікси) у власному мовленні на матеріалі наочності і реальних дій (Л, В). Вироблення навичок морфологічного аналізу, прогнозування, самоконтролю на фонологічному, лексичному та граматичному рівнях (Л, В). Уточнення значення похідних дієслів (Л, В).	Ігри-заняття, прогулянки, самостійна ігрова діяльність, читання художньої літератури, бесіди, дидактичні ігри та вправи: „Хто як голос подає”, „Країна Навпакинія”, „Хто що робить, розкажи”, „Розкажи і
Мовлення дитини	Звукова культура мовлення. Словникова робота. Грамматична правильність мовлення			
Особистість дитини	Рухова активність та			

Гра дитини	саморегуляція. Самоставлення Гра як провідна діяльність	– протилежні дії (<i>закриває – відкриває (коробку), відчиняє – зачиняє (двері), наливає – виливає (воду)</i>). З опорою на наочність, з допомогою педагога, а згодом самостійно: – відповідає на запитання педагога, використовуючи одне слово – дієслово із різними префіксами (<i>Пташка що зробила? – Прилетіла. Залетіла. Вилетіла</i>); – правильно вживає дієслова із різними префіксами (<i>намалювати; зліпити; виходить, заходить, підходить, переходить</i>); – за умов акцентованої вимови визначає спільну морфему (префікс) у дієсловах (<i>виходить, виливає; намалював, наклеїв; прибіг, прилетів</i>).	Активізація словника антонімів на позначення дій (Л, В). Розвиток зорового, слухового сприймання, уваги, пам'яті, мисленневих операцій аналізу, порівняння, зв'язного мовлення (Л, В, П). Виховання пізнавальної активності (П, В).	покажи” [35, С. 209; 53, С. 118–119]
СЛОВНИКОВО-СМИСЛОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ Іменник				
Дитина у світі культури Дитина у природному довкіллі Мовлення дитини	Предметний світ Природа планети Земля Звукова культура мовлення. Словникова робота. Грамаітична правильність мовлення Самоставлення	Впізнає, називає реальні предмети (живі та неживі), їх чорно-білі, неповні, контурні, силуетні зображення, зображення в умовах контурного накладання одне на одне та зашумлення; розповідає про призначення предметів і визначає їх складові. Впізнає предмети за описом, знаходить їх серед інших, називає. Плеще в долоні або подає якийсь інший сигнал, почувши серед ряду слів задане педагогом слово (<i>книжка – блокнот, зошит, книжка, альбом</i>). Розуміє, що про живі предмети (які вміють самостійно харчуватися, дихати, пересуватися) можна запитати: „Хто це?“, про неживі можна запитати: „Що це?“ (<i>бджілка, ворона, лисичка – хто?, стіл, тарілка, машина – що?</i>).	Розширення знань про оточуючий світ (В). Уточнення <i>категоріального рівня</i> лексичних узагальнень (Л, В). Формування <i>контекстуально зумовлених</i> лексичних узагальнень (Л, В). Поступове введення нових слів у мовлення (В). Формування орієнтування на слово як одиницю мови (Л, В). Розвиток пізнавальної активності, зорового, слухового сприймання, уваги, пам'яті, мисленневих операцій аналізу, порівняння, класифікації, узагальнення, зорового, слухового контролю на	Ігри-заняття, спостереження, самостійна ігрова діяльність, мовленнєве спілкування, логопедичні етюди, читання творів художньої літератури, бесіди, дидактичні ігри та вправи: „Хто це? Що це?“, „Розумні долоньки“, „Що до чого?“, „Фантазери” [35,

<p>Особистість дитини</p> <p>Гра дитини</p>	<p>Гра як провідна діяльність</p>	<p>Диференціює форми запитань: „<i>Кого ти бачив (-ла)?</i>” (<i>Я бачив рудого песика</i>) та „<i>Що ти бачив (-ла)?</i>” (<i>Я бачив красиву машину</i>).</p> <p>Домовляє слово:</p> <ul style="list-style-type: none"> – що підходить за змістом, у реченні; – що підходить за змістом і римою, у віршованому рядку. <p>З опорою на наочність, з допомогою дорослого, а потім самостійно:</p> <ul style="list-style-type: none"> – встановлює логічні зв’язки між словами в парі добре знайомих предметів (<i>парасолька – дощ, ключ – замок</i>), пояснює свої міркування; – добирає асоціативні пари з ряду картинок; – пояснює значення іменників, утворених складанням основ (<i>листопад, вертоліт</i>); – знаходить серед предметних картинок відповідник вигаданих слів справжнім словам із урахуванням ознак чи дій (<i>Покажи, де забивав (молоток), кукаріка (півник), жалилка (бджола), смачнуля (цукерка)</i>), пояснює свій вибір. <p>Вміє помічати на слух у прозових чи віршованих текстах незнайомі слова, прагне дізнатися про їх значення.</p> <p>З опорою на наочність, спочатку з допомогою педагога, а згодом самостійно, називає незнайоме раніше слово на позначення предметів.</p> <p>Прагне використовувати незнайомі раніше слова в ситуаціях мовленнєвого спілкування, ігровій діяльності тощо.</p>	<p>лексичному рівні, зв’язного мовлення, вміння встановлювати причинно-наслідкові зв’язки (Л, В, П).</p> <p>Попередження виникнення дисграфій і дислексій (Л, В).</p> <p>Виховання інтересу до живої та неживої природи, бажання знайомитися з новими словами, вживати їх у мовленні (В).</p>	<p>С. 190–191, 203–204]</p>
<p>Дитина у світі культури</p>	<p>Предметний світ</p>	<p>Утворює множини однорідних предметів, різних за розміром, кольором, матеріалом (<i>машинки, ляльки, кубики</i>). Може назвати спільну ознаку, за якою різні предмети об’єднуються в одну групу</p>	<p>Формування <u>видо-родових</u> <u>понять</u>.</p>	<p>Ігри-заняття, самостійна ігрова діяльність, дидактичні ігри та</p>

Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі	Сенсорні еталони. Пізнавальна активність	(колір, розмір, форма, матеріал, видо-родові ознаки тощо). З опорою на наочність, із допомогою педагога, а згодом самостійно:	Диференціація слів близьких за значенням, розширення словесних понять (Л, В). Удосконалення вміння групувати і класифікувати предмети за видо-родовими ознаками (Л, В).	вправи: „Кожній речі – своє місце”, „Наведи порядок”, „Назви одним словом”, „Логічний потяг”
Мовлення дитини	Звукова культура мовлення. Словникова робота. Зв'язне монологічне мовлення	– встановлює логічні зв'язки між словами в парі добре знайомих предметів (<i>шорти – футболка, ложка – тарілка</i>); – розкладає предметні картинки на окремі групки відповідно до логічних категорій і називає узагальнювальним словом (наприклад, під картинкою із зображенням ковбаси кладе картинки з продуктами харчування, під картинкою із зображенням пірамідки викладає картинки з іграшками);	Збагачення практичного досвіду, номінативного словника (Л, В). Розвиток зорового, слухового сприймання, уваги, пам'яті, логічного мислення, мисленневих операцій аналізу, порівняння, класифікації, узагальнення, зв'язного мовлення, вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки (Л, В, П).	[43, С. 34]
Особистість дитини	Самоставлення	– вживає узагальнювальні поняття за цільовим призначенням предметів (<i>одяг – його одягають, транспорт – за його допомогою пересуваються</i>);	Виховання інтересу до світу речей, допитливості (В).	
Гра дитини	Гра як провідна діяльність	– помічає у віршованих і прозових текстах, диференціює значення слів, близьких за смислом в одній видо-родовій групі (<i>ноги – руки – лати – крила, рот – паща – дзьоб, миска – тарілка – блюдо, чашка – склянка – кружка, стілець – табурет – крісло, тролейбус – трамвай – автобус – маршрутка, чоботи – черевики – туфлі – сандалі, шапка – панамка – капелюх</i>); – виокремлює зайву картинку (різного ступеня контрастності) з ряду предметів із однієї (<i>одна лялька серед кількох машинок</i>) та різних логічних груп, пояснює свій вибір (<i>собака, корова, вівця, метелик – зайвий метелик, бо це комаха; бджола, дівчинка, ножиці, пташка, кіт – зайві ножиці, бо це неживий предмет</i>).		

<p>Дитина у світі культури</p> <p>Мовлення дитини</p> <p>Особистість дитини</p> <p>Гра дитини</p>	<p>Предметний світ</p> <p>Звукова культура. Словникова робота</p> <p>Самоставлення</p> <p>Гра як провідна діяльність</p>	<p>Знаходить відмінності між схожими предметами (<i>дві мотрійки за розміром, м'ячі за кольором</i>).</p> <p>Розуміє, що від заміни одного звука іншим змінюється значення всього слова (<i>лак – рідина для фарбування нігтів, а рак – тваринка, що живе у річці</i>).</p> <p>Розрізняє на слух слова-пароніми, які містять:</p> <ul style="list-style-type: none"> – акустично та артикуляційно далекі звуки (наприклад, [н] – [р] – <i>банан – баран</i>); – артикуляційно далекі, але акустично близькі звуки (наприклад, [ш] – [с] – типу <i>кашка – каска</i>); – артикуляційно близькі, але акустично далекі звуки (наприклад, [р] – [л] – типу <i>Карина – калина</i>); – артикуляційно та акустично близькі звуки (наприклад, [з] – [с] – типу <i>коза – коса</i>), показує відповідні зображення. <p>Розрізняє та показує серед запропонованих врозкид зображень предметів ті, які позначають слова-пароніми (<i>галка – палка – пилка</i>).</p> <p>Виправляє речення зі спотвореним смислом (<i>У Миколки на голові була нова жабка. Зелена шапка голосно заквакала</i>).</p>	<p>Вправлення у вживанні <u>слів-паронімів</u>. Розуміння смислового значення слова в залежності від його звукового складу (Л, В).</p> <p>Удосконалення слухового контролю на матеріалі звуків, які дошкільник вимовляє правильно і не змішує у вимові, та слів, з опорою на правильний артикуляторний уклад звука, зоровий зразок, кінестетичні відчуття (Л, В).</p> <p>Збагачення номінативного словника (Л, В).</p> <p>Розвиток слухового сприймання, уваги, пам'яті, фонематичної уваги, мисленневих операцій аналізу, порівняння, зорового контролю, зв'язного мовлення (Л, В, П).</p> <p>Пропедевтика виникнення дисграфій і дислексій (Л, В).</p> <p>Виховання чуття мови (Л, В).</p>	<p>Ігри-заняття, самостійна ігрова діяльність, дидактичні ігри та вправи:</p> <p>„Порівняй”,</p> <p>„Виправ помилку”,</p> <p>„Покажи, де...”,</p> <p>„Непосиди” [28, 45]</p>
<p>Дитина у світі культури</p> <p>Мовлення дитини</p>	<p>Предметний світ</p> <p>Звукова культура мовлення. Словникова робота</p>	<p>Відбирає з групи предметів однорідні за певною ознакою (колір, форма, величина, структурні компоненти) (<i>всі іграшки, що мають круглі деталі – машинка, пірамідка, неваляйка</i>).</p> <p>Диференціює частини тіла людей і тварин (<i>руки – плавці – крила – ноги – лапи, рот – дзьоб – паща</i>).</p> <p>Слухає народні казки, розуміє та співвідносить сталі синонімічні вирази (<i>зайчик-побігайчик, лисичка-сестричка, вовчок-сірий бочок, кабан-</i></p>	<p>Вправлення в умінні знаходити та доцільно вживати <u>синоніми</u> на позначення іменників (Л, В).</p> <p>Розвиток зорового, слухового сприймання, уваги, пам'яті, спрямованості уваги на звукове та смислове оформлення речень, мисленневих операцій аналізу, порівняння, класифікації, узагальнення, зв'язного</p>	<p>Ігри-заняття, самостійна ігрова діяльність, читання творів художньої літератури, казок, розгляд ілюстрацій, бесіди, дидактичні ігри та вправи:</p>

Особистість дитини	Здоров'я та фізичний розвиток. Самоставлення	<i>іклан</i>) з предметними зображеннями (<i>Покажи, де побігайчик? Хто іклан?</i>). У літературних творах помічає образні назви тварин (<i>зайчик Довговушко, зайчик-лапанчик, кіт-воркіт, вовчик-братик</i>). При активній участі педагога намагається самостійно вживати їх.	мовлення, вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки (Л, В, П). Виховання інтересу до слухання та розповідання казок (В).	„Заміни слово”, „Придумай та назви”, „Скажи по-іншому” [35, С. 195]
Дитина у природному довкіллі	Природа планети Земля. Тварини	З опорою на наочність, з допомогою педагога, а згодом самостійно, вживає іменники в синонімічних рядах (<i>автомобіль – машина, будинок – дім – хата, веселка – райдуга, доріжка – стежка, плаття – сукня</i>).		
Гра дитини	Гра як провідна діяльність			
Дитина у світі культури	Предметний світ	Складає цілісне зображення з деталей, по можливості називає їх. Помічає, що деякі предмети мають однакову назву на основі їх схожості за формою (<i>крило пташки – крило літака</i>), спільністю дій (<i>стрибає коник – комаха і коник – свійська тварина</i>) тощо. Знає, що у різних предметів є такі частини, які мають однакову назву (<i>хвостик – у яблука, зайчика, горобчика; ніс – у човна, у чоловіка, у сніговика</i>). Розрізняє слова зі зменшувально-пестливим значенням і без нього (<i>ніс – носик, хвіст – хвостик</i>). Правильно вживає багатозначні слова в залежності від контексту (<i>хвостик у зайчика, груші, але хвіст у лисиці, літака; носик у собачки, ляльки, чайника, але ніс – у людини, корабля</i>).	Диференціація слів із моно- та полісемічним значенням (Л, В). Формування вміння правильно вживати <i>багатозначні слова</i> (Л, В). Удосконалення вміння визначати в словах-назвах предметів схожість за спільністю дій (В). Автоматизація звуків (Л, В). Збагачення номінативного словника (Л, В). Розвиток зорового, слухового сприймання, уваги, пам'яті; спрямованості уваги на звукове та смислове оформлення речень, мисленевих операцій аналізу, порівняння, узагальнення, зорового контролю, зв'язного мовлення, вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, (Л, В, П).	Ігри-заняття, самостійна ігрова, конструктивна діяльність, спостереження, читання художніх творів, розгляд ілюстрацій, бесіди, міркування: „Чому так назвали...?”, дидактичні ігри та вправи: „Хто це? Що це?”, „Що у кого?”, „Чи зможеш назвати?” [35, С. 195–198, 205–207; 43, С. 35–37]
Особистість дитини	Здоров'я та фізичний розвиток. Самоставлення	Знає, що у різних предметів є такі частини, які мають однакову назву (<i>хвостик – у яблука, зайчика, горобчика; ніс – у човна, у чоловіка, у сніговика</i>). Розрізняє слова зі зменшувально-пестливим значенням і без нього (<i>ніс – носик, хвіст – хвостик</i>). Правильно вживає багатозначні слова в залежності від контексту (<i>хвостик у зайчика, груші, але хвіст у лисиці, літака; носик у собачки, ляльки, чайника, але ніс – у людини, корабля</i>).		
Дитина у природному довкіллі	Природа планети Земля	Розрізняє слова зі зменшувально-пестливим значенням і без нього (<i>ніс – носик, хвіст – хвостик</i>). Правильно вживає багатозначні слова в залежності від контексту (<i>хвостик у зайчика, груші, але хвіст у лисиці, літака; носик у собачки, ляльки, чайника, але ніс – у людини, корабля</i>).		
Мовлення дитини	Звукова культура мовлення. Словникова робота	З опорою на картинку та без неї, з допомогою педагога, а згодом самостійно, може: – продовжити розпочате педагогом речення, добираючи відповідне зображення на позначення слова із полісемічним значенням (<i>У Оленки повен кошик оранжевих... (лисичок). Гліб в зоопарку</i>		
Дитина в сенсорно-	Елементарні математичні уявлення			

<p>пізнавальному просторі</p> <p>Гра дитини</p>	<p>Гра як провідна діяльність</p>	<p><i>бачив рудих... (лисичок);</i> самостійно повторити речення; – пригадати, хто чи що ще має аналогічну складову на позначення багатозначного слова (<i>У кого (чого) є ніжка? – У хлопчика, ляльки, стола, гриба);</i> – пояснити значення багатозначних слів (<i>цю шапочку одягають на голову, це головний убір, а ця шапочка – частина гриба).</i> Засвоює нові значення полісемічних слів, прагне правильно вживати їх у власному мовленні (<i>стіл – 1) меблі, 2) меблі разом із їжею, що стоять на ньому, 3) страви).</i></p>	<p>Запобігання виникненню дисграфій і дислексій (Л, В). Виховання чуття мови (Л, В).</p>	
<p>Дитина у світі культури</p> <p>Мовлення дитини</p> <p>Особистість дитини</p> <p>Гра дитини</p>	<p>Предметний світ</p> <p>Звукова культура мовлення. Словникова робота</p> <p>Самоставлення</p> <p>Гра як провідна діяльність</p>	<p>З опорою на картинку та без неї, з допомогою педагога, а згодом самостійно: – одним словом називає два чи більше зображень на позначення слів-омонімів; – виправляє речення, яке педагог доповнює словом-омонімом, навмисне показуючи помилкове зображення (<i>На будівництві працює... (водопровідний кран). Щоб помити руки, Арсен відкрив... (підйомний кран);</i> – продовжує розпочате педагогом речення, добираючи відповідне зображення на позначення слова-омоніма (<i>У небі летів... (журавлиний ключ). Щоб відімкнути двері, Сашко взяв... (залізний ключ);</i> – вживає слова-омоніми (<i>коса – знаряддя праці і зачіска, круг – рятувальний і фігура, гребінець у півника для краси, а у хлопчика, щоб розчісувати волосся);</i> – може пояснити значення слів-омонімів, використовуючи їх відповідно змісту речення</p>	<p>Формування уявлень про омоніми – слова, які мають однакову звукову форму, але різні за значенням (Л, В). Вправляння у вживанні <u>слів-омонімів</u> (Л, В). Збагачення номінативного словника (Л, В). Удосконалення навичок слухового та смислового контролю (Л, В). Автоматизація звуків (Л, В). Розвиток зорового, слухового сприймання, уваги, пам'яті, спрямованості уваги на звукове та смислове оформлення речень, мисленневих операцій аналізу, порівняння, узагальнення, вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, зв'язного мовлення (Л, В, П).</p>	<p>Ігри-заняття, розгляд картинок-нісенітниць, дидактичні ігри та вправи: „Дивись – не помились”, „Підбери картинку”, „Так чи не так?”, „Кому що?”, „Поясни Оленці”, „Все хочу знати”</p>

		(Вихователька пише ручкою. Татко прибив до дверей нову ручку. Мама веде малюка за ручку).	Виховання уважності, інтересу до вживання омонімів (П, В).	
Дієслово				
Дитина у світі культури	Предметний світ	Знає, що живі предмети можуть виконувати ті чи інші дії (<i>метелик літає, жабка стрибає, песик біжить</i>).	Уточнення <i>категоріального</i> рівня лексичних узагальнень (Л, В). Формування <i>контекстуально зумовлених</i> лексичних узагальнень (Л, В). Поступове введення нових слів у мовлення (Л, В). Формування значення <i>узагальнювальних слів</i> (Л, В). Диференціація слів близьких за значенням, розширення словесних понять (Л, В). Формування орієнтування на слово як одиницю мови (Л, В). Автоматизація звуків (Л, В). Збагачення предикативного словника (Л, В). Розвиток зорового, слухового сприймання, уваги, пам'яті, мисленневих операцій аналізу, порівняння, слухового контролю на лексичному рівні, зв'язного мовлення (Л, В, П). Виховання бажання знайомитися зі значенням невідомих раніше дієслів (Л, В).	Ігри-заняття, спостереження, мовленнєве спілкування, логопедичні етюди, читання художніх творів, розгляд ілюстрацій, бесіди, міркування: „Може чи не може... літати (бігати, стрибати, повзти)”, рухливі ігри: „Чарівні перетворення”, „Покажи, як...”, „Зроби, як я”, дидактичні ігри та вправи: „Хто що робить, розкажи”, „Золоті руки”, „Десять помічників”
Мовлення дитини	Звукова культура мовлення. Словникова робота	Плеще в долоні чи подає інший сигнал, почувши серед ряду слів задане педагогом слово (<i>біжить – летить, сидить, біжить, стоїть</i>). З опорою на наочність, із допомогою педагога, а згодом самостійно: – добирає картинки на позначення ряду однорідних дій (<i>сидить – котик, хлопчик</i>); – розрізняє та називає, хто які дії виконує (<i>бабуся шиє, сестричка вишиває; мама ріже хліб, братик вирізає кораблик</i>); – називає, як пересувається та чи інша тварина (<i>равлик повзе, зайчик стрибає, пташка літає</i>). Домовляє в реченні слово, що підходить за змістом. Вміє уважно слухати текст, у якому неодноразово зустрічається незнайоме слово, запам'ятовує його та знаходить відповідне зображення на позначення дії серед конфліктних. Прагне використовувати нові дієслова в мовленні. З опорою на наочність, за допомогою педагога, а згодом самостійно, помічає у віршованих і прозових текстах слова близькі за смислом, диференціює їх значення (<i>шити – вишивати – плести; варити – кип'ятити – смажити – пекти – тушкувати; їсти – пити – гризти – дзьобати – жувати; малювати – фарбувати – розфарбовувати; бігати – стрибати – повзти, лежати – спати; мити – купати – прати</i>).		
Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі	Сенсорні еталони			
Особистість дитини	Самоставлення			
Гра дитини	Гра як провідна діяльність			

		З опорою на наочність, за допомогою педагога, а згодом самостійно, виокремлює зайву картинку (різного ступеня контрастності) з ряду зображень із однієї (<i>один хлопчик стоїть, а кілька дівчаток сидять</i>) та різних логічних груп (<i>пташка, шафа, літак, метелик – зайва шафа, бо вона не вміє літати</i>), пояснює свій вибір.		
Дитина в соціумі	Дорослі люди. Діти	Знає і розуміє чому плакати без причини чи вередувати негарно.	Вправляння у вживанні дієслів на позначення <u>антонімів</u> , введення їх у самостійне мовлення (Л, В).	Ігри-заняття, самостійна ігрова діяльність, читання художніх творів, бесіди, розгляд ілюстрацій, ігри-діалоги, міркування: „Якби все стало навпаки...”, психологічні етюди: „Невмійко”, „Вереди”, дидактичні ігри та вправи: „В різні боки”, „Неслухнясик”, „У країні Навпакинії”
Мовлення дитини	Звукова культура мовлення. Словникова робота. Граматична правильність мовлення	З опорою на наочність, за допомогою педагога, а згодом самостійно: – добирає потрібну картинку для утворення антонімічної пари (<i>стоїть дівчинка – біжить дівчинка</i>); – відповідно змісту речення закінчує його, використовуючи слово-антонім (<i>Вітя – маленький, а Валя – велика. Вітя іграшки розкидає, а Валя... складає</i>); – самостійно утворює антонімічні пари, використовуючи зображення предметів (<i>клоун сміється – клоун плаче</i>); – слухаючи віршовані чи прозові тексти, народні прислів'я та приказки, на слух визначає слова із протилежним значенням; – самостійно складає речення, використовуючи протиставний сполучник а (<i>Малюк книжку розірвав, а Оленка склеїла. Толик працює, а бабуся відпочиває</i>).	Збагачення предикативного словника (Л, В). Розвиток зорового, слухового сприймання, уваги, пам'яті, мисленневих операцій аналізу, порівняння, зв'язного мовлення (Л, В, П). Виховання морально-етичних норм (В).	
Особистість дитини	Самоставлення			
Гра дитини	Гра як провідна діяльність			
Мовлення дитини	Звукова культура мовлення. Словникова робота.	У текстах за умови акцентованого промовляння педагогом, а потім без нього помічає слова, які у певних граматичних формах звучать однаково (<i>Тетянка посадила на клумбі квіти. Бабуся посадила квочку на яйця</i>).	Формування розуміння та вміння самостійно вживати <u>слова-омоніми</u> , які мають однакову звукову форму, але різні за значенням (Л, В). Поступове	Ігри-заняття, читання творів художньої літератури, дидактичні ігри та

Особистість дитини Гра дитини	Грамагична правильність мовлення Самоставлення Гра як провідна діяльність	З опорою на наочність, спочатку за наслідуванням, а згодом самостійно: – може пояснити значення омонімів, виходячи з контексту (<i>гребти сіно означає граблями підтягувати його до себе; гребти до берега – це відитовхувати воду веслами, щоб приплисти</i>); – вживає дієслова-омоніми (<i>На вулиці <u>закрапав</u> дощ. Миколка <u>закрапав</u> свій костюм морозивом</i>).	введення нових слів у мовлення (Л, В). Автоматизація звуків (Л, В). Збагачення предикативного словника (Л, В). Розвиток зорового, слухового сприймання, уваги, пам'яті, мисленневих операцій аналізу, порівняння, зв'язного мовлення (Л, В, П). Виховання уважності (П, В).	вправи: „Чутливе вушко”, „Слухай уважно”, „Послухай і знайди”
Мовлення дитини Особистість дитини Гра дитини	Звукова культура мовлення. Словникова робота Самоставлення Гра як провідна діяльність	Знає, що є слова, які за звучанням схожі, але мають зовсім різні значення (<i>гребти (швидше гребти веслами) – гриби (ми збирали гриби)</i>), а є й такі, що у певній грамагичній формі звучать однаково, але теж мають зовсім різні значення (<i>поле (Навесні трактор їде в поле) – поле (Марійка грядку поле)</i>), розрізняє їх. Знає, що є слова, які мають не одне, а декілька значень (<i>іти – пряме значення – пересуватися на ногах, переносні – рухатися в певному напрямку (про транспорт), падати зверху (дощ, сніг)</i>). Показує зображення відповідно до змісту запропонованого педагогом речення (<i>біжить струмок, біжить хлопчик</i>); виділяє спільне слово у двох реченнях (<i>біжить</i>). З опорою на наочність, а потім без неї, може пригадати, ще що чи хто вміє так робити (<i>летить – пташка, літак, муха, сніг, пір'я; малює – хлопчик, мороз на вікнах</i>).	На практичному рівні формування розуміння та вживання <i>полісемічних слів</i> , омофонів (які при однаковій вимові мають спільне написання) та омоформів (які мають однаковий звуковий склад тільки в певній грамагичній формі) (Л, В). Поступове введення нових слів у мовлення (Л, В). Акцентування уваги на фонологічній структурі слова, семантиці слів (Л, В). Автоматизація звуків (Л, В). Збагачення предикативного словника (Л, В). Розвиток зорового, слухового сприймання, уваги, пам'яті, мисленневих операцій аналізу, порівняння, зв'язного мовлення (Л, В, П).	Ігри-заняття, читання художньої літератури, бесіди, розгляд ілюстрацій, дидактичні ігри та вправи: „Чи зможеш пояснити?”, „Що за диво ці слова?”, „Нумо, спробуй пригадати, хто (що) ще може так літати (стрибати, йти)?”

			Виховання інтересу до рідної мови (Л, В, П).	
Мовлення дитини	Звукова культура мовлення. Словникова робота	Відбирає з групи картинок однорідні за певною дією (<i>йде – хлопчик, котик, курка; повзе – змія, равлик, гусінь</i>). Розуміє, що є такі дії предметів, які за значенням досить схожі, проте в залежності від контексту мають свої смислові відтінки (<i>їсть суп, але гризе кістку</i>).	Формування розуміння <u>синонімічних значень</u> дієслів (Л, В). Поступове введення нових слів у мовлення (Л, В). Засвоєння лексичної валентності (сполучуваності) слів (Л, В). Автоматизація звуків (Л, В).	Ігри-заняття, читання художньої літератури, бесіди, психологічні етюди: „Я – ...”, „Чарівні перетворення”, рухливі ігри та вправи: „Що ми робимо – не скажемо, тільки зараз вам покажемо”, дидактичні ігри та вправи: „Хто ще так вміє?”, „Скажи по-іншому”, „Як сказати краще?”
Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі	Сенсорні еталони	З опорою на наочність, із допомогою дорослого, а згодом самостійно, добирає дієслова з урахуванням лексичної сполучуваності (<i>жує – корова траву, їсть – дівчинка кашу, гризе – зайчик моркву</i>).	Збагачення предикативного словника (Л, В). Розвиток зорового, слухового сприймання, уваги, пам'яті, мисленневих операцій аналізу, порівняння, зв'язного мовлення, вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки (Л, В, П).	
Особистість дитини	Самоставлення	Слухає віршовані та прозові тексти, запам'ятовує зразки вживання лексичної валентності дієслів (<i>відчинити двері – розгорнути пакунок – відкрити коробку – розплющити очі</i>).	Виховання бажання поповнювати свій лексичний запас новими словами (Л, В, П).	
Гра дитини	Гра як провідна діяльність	З опорою на наочність, спочатку за наслідуванням, а згодом самостійно: – розуміє з контексту значення слів-синонімів (<i>насіпати борщу – налити компоту, споруджувати – будувати – зводити</i>); – добирає синоніми до окремих слів (<i>радіти – сміятися, промовляти – говорити – казати – розмовляти</i>); – з ряду запропонованих слів вибирає потрібне (<i>діти веселилися – стрибали, розважались, гуляли</i>); – пояснює синонімічне слово іншим, близьким за значенням (<i>забитися – вдаритися, плигати – стрибати</i>); – пояснює значення синонімів, складаючи з ними речення (<i>Ігор бігає швидше Олега. Коли тато</i>		

		повернувся з роботи, Рекс став <u>гасати</u> по двору. Максимко з друзями <u>ганяв</u> м'яча на стадіоні).		
Прикметник				
Дитина у світі культури	Предметний світ	Знає, що кожен предмет має кілька ознак, може назвати одну з них (<i>торт солодкий, подушка м'яка, груша жовта</i>).	Розширення знань про оточуючий світ (В). Диференціація слів близьких за значенням, розширення словесних понять (Л, В). Уточнення <i>категоріального</i> рівня лексичних узагальнень (Л, В). Формування <i>контекстуально зумовлених</i> лексичних узагальнень (Л, В). Поступове введення нових слів у мовлення (Л, В). Формування значення <i>узагальнювальних слів</i> (Л, В). Формування орієнтування на слово як одиницю мови (Л, В). Збагачення атрибутивного словника (Л, В). Автоматизація звуків (Л, В). Розвиток зорового, слухового сприймання, уваги, пам'яті, мисленневих операцій аналізу, порівняння, класифікації, узагальнення, слухового контролю на лексичному рівні, вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, зв'язного мовлення (Л, В, П).	Ігри-заняття, самостійна ігрова, дослідницька діяльність, спостереження в природі, мовленнєве спілкування, відгадування загадок, логопедичні етюди, дидактичні ігри та вправи: „Який? Яка?“, „Розкажи, який (-а)...“, „Впізнай за описом“, „Чарівний олівець“, „Впізнай на дотик”
Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі	Сенсорні еталони	Знає, що навіть якщо предмети мають однакову назву, вони можуть різнитися кольором, формою, величиною, матеріалом, із якого зроблені (<i>машинка синя і зелена, лялька велика і маленька, кубик м'який і твердий</i>).		
Мовлення дитини	Звукова культура мовлення. Словникова робота. Зв'язне монологічне мовлення	Утворює множини предметів за спільністю ознак і називає її (<i>маленькі м'ячі; червоні ягоди</i>). Добирає до чорно-білого зображення предмета кольорове, може розфарбувати контурне зображення предметів. Плеще в долоні чи подає інший сигнал, почувши задане педагогом слово серед ряду інших (<i>м'який – жовтий, легкий, м'який, пухнастий</i>).		
Дитина у світі культури	Художньо-продуктивна образотворча діяльність	З опорою на наочність впізнає тварин за характерними ознаками, названими педагогом (<i>хитра, руда – лисиця, колючий, обережний – їжак, коричневий, клишоногий, вайлуватий – ведмідь, сірий, довговухий, боязкий, куцохвостий – заєць</i>).		
Дитина у природному довкіллі	Природа планети Земля. Тварини	Впізнає предмет за описом (<i>кругле, рум'яне, тверде, гладеньке, соковите, смачне – яблуко</i>). З опорою на картинку, спочатку за наслідуванням, а згодом самостійно, складає описові розповіді, користуючись планом-схемою (<i>кавун великий, круглий, зелений, смугастий</i>).		
Особистість дитини	Самоставлення	Домовляє слово, що підходить: – за змістом, у реченні; – за смислом і римою, у віршованому рядку.		
Гра дитини				

	Гра як провідна діяльність	<p>Вміє слухати текст, у якому неодноразово зустрічається незнайоме раніше слово на позначення ознаки предмета, запам'ятовує його та знаходить відповідне зображення серед конфліктних. Прагне використовувати нові прикметники в мовленні.</p> <p>З опорою на наочність, за допомогою педагога, а згодом самостійно, помічає у віршованих і прозових текстах слова, близькі за значенням, диференціює їх відповідно до змісту (<i>спекотний – гарячий – теплий, пухнастий – м'який, гострий – колючий</i>).</p> <p>З опорою на наочність, за допомогою педагога, а згодом самостійно, виокремлює зайву картинку (різного ступеня контрастності) з ряду предметів із однієї (<i>один червоний помідор серед кількох зелених (жовтих); слон, кит, зайчик, бегемот – зайвий зайчик, бо він маленький</i>) та різних логічних груп (<i>подушка, камінь, цеглина, стіл – зайва подушка, бо вона м'яка</i>), пояснює свій вибір.</p>	Виховання пізнавального інтересу до світу природи та речей (П, В).	
Особистість дитини	Здоров'я та фізичний розвиток. Самоставлення	<p>Знає, що потрібно вмиватися, чистити зуби, мити руки перед їжею та після користування туалетом, купатися, щоб бути чистим, красивим і здоровим. Вміє слідувати за своїм зовнішнім виглядом.</p> <p>Порівнює одно- та різнорідні предмети, контрастні за кольором, візуально, а за величиною і формою – шляхом накладання та прикладання.</p> <p>З опорою на наочність, за допомогою педагога, а згодом самостійно: – добирає потрібну картинку з метою утворення антонімічної пари (<i>чистий хлопчик – брудний хлопчик, сумна дівчинка – весела дівчинка</i>);</p>	Вправління у вживанні прикметників на позначення <u>антонімів</u> , введення їх у самостійне мовлення (Л, В). Збагачення атрибутивного словника (Л, В). Автоматизація звуків (Л, В). Розвиток зорового, слухового сприймання, уваги, пам'яті, мисленевих операцій аналізу, порівняння, зв'язного мовлення (Л, В, П).	Ігри-заняття, самостійна ігрова діяльність, читання творів художньої літератури, бесіди, міркування, ігри-діалоги, психологічні етюди: „Краплинки радості та суму”, „Весела та сумна
Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі	Сенсорні еталони			
Мовлення дитини	Звукова культура мовлення.			

Гра дитини	Словникова робота. Грамматична правильність мовлення Гра як провідна діяльність	– відповідно змісту речення закінчує його, використовуючи слово-антонім (<i>Морозиво холодне, а чай... гарячий</i>); – самостійно утворює антонімічну пару, використовуючи реальні предмети чи їх зображення (<i>високий паркан – низький парканчик, повна банка – порожня банка</i>); – слухаючи віршовані чи прозові тексти, народні прислів'я та приказки, на слух визначає слова із протилежним значенням; – самостійно складає речення, використовуючи протиставний сполучник <i>а</i> (<i>Подушка м'яка, а камінь твердий. Цукерка солодка, а цибуля гірка</i>); – добирає антоніми до окремих значень багатозначного слова (<i>гострий перець – солодкий перець, гострий ніж – тупий ніж</i>).	Виховання гігієнічних навичок, зосередженості (В).	ромашка (розквітла – зів'яла)", сюжетно-рольові ігри: „Лікарня”, „Мийдодір”, дидактичні ігри та вправи: „Країна Навпакиня”, „Правко та Неправко”, „Навпаки” [35, С. 193–194, 204–205; 43, С. 34–35]
Мовлення дитини Особистість дитини Гра дитини	Звукова культура мовлення. Словникова робота. Грамматична правильність мовлення Самоставлення Гра як провідна діяльність	Знає про існування слів, які мають не одне, а кілька значень. З опорою на картинку, з допомогою педагога, а згодом самостійно: – називає омоніми, пояснює їх значення (<i>літній – одяг (який носять влітку) і чоловік (немолодий)</i>); – порівнює слова, вжиті в прямому та переносному значенні (<i>м'яка подушка – м'яке серце, золоті сережки – золоті руки</i>); – в тексті помічає слова, вжиті в переносному значенні, називає їх; – складає речення зі словами, вжитими як у прямому, так і в переносному значенні (<i>На столі стоїть кришталева ваза. У нашому озері кришталева вода</i>).	Формування уявлень про моно- та полісемічні значення слів (Л, В). Формування на практичному рівні розуміння того, що <u>перенесення значення</u> відбувається на основі схожості предметів за формою, кольором, характером руху (Л, В). Удосконалення розуміння омонімів (слів, які мають однакову звукову форму, але зовсім різні значення) і слів, вжитих у переносному значенні (Л, В). Автоматизація звуків (Л, В). Розвиток зорового, слухового сприймання, уваги, пам'яті,	Ігри-заняття, читання художньої літератури, розгляд ілюстрацій, бесіди, дидактичні ігри та вправи: „Чи зможеш пояснити?”, „Що за диво ці слова?”, „Телеведучий”

			мисленневих операцій аналізу, порівняння, зв'язного мовлення (Л, В, П). Виховання інтересу до вивчення рідної мови (Л, В).	
Мовлення дитини	Звукова культура мовлення. Словникова робота. Грамматична правильність мовлення	Знає про існування слів, що мають кілька значень, визначити одне з яких можна тільки в контексті. Слухає віршовані та прозові твори, помічає в них багатозначні слова (<u>золоті прикраси</u> – <u>золоті руки</u> – <u>золоті листочки</u>). З опорою на картинку, з допомогою педагога, а згодом самостійно: – називає полісемічні слова, пояснює їх значення (<u>гострий ніж</u> – <u>ним можна порізатися</u> , <u>гострий перець</u> – <u>буде щипати язик</u> , <u>несмачний</u>); – добирає до кожного значення багатозначного слова синонімічне (<u>гострий перець</u> – <u>пекучий, гіркий, жагучий</u> ; <u>гостра голка</u> – <u>колюча, гостроноса</u>); – складає речення з полісемічними словами (<u>Мишко подарував мамусі свіжі квіти. Дідусь читав свіжу газету. Тато приніс додому свіжу рибу</u>).	Формування розуміння <u>полісемічних прикметників</u> (Л, В). Поступове введення нових слів у мовлення (Л, В). Автоматизація звуків (Л, В). Збагачення атрибутивного словника (Л, В). Розвиток зорового, слухового сприймання, уваги, пам'яті, мисленневих операцій аналізу, порівняння, класифікації, узагальнення, зв'язного мовлення, вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки (Л, В, П). Виховання чуття мови (Л, В).	Ігри-заняття, самостійна ігрова діяльність, дидактичні ігри та вправи: „Цей який, а ця – яка?“, „Назви правильно“, „Чи зможеш назвати?“
Особистість дитини	Самоставлення			
Гра дитини	Гра як провідна діяльність			
Дитина у світі культури	Предметний світ	Відбирає з групи предметів однорідні за певною ознакою (колір, форма, величина, структурні компоненти, матеріал) (<u>ляльки з довгим волоссям, пластмасові машинки, низенькі пірамідки</u>).	Формування розуміння прикметників на позначення <u>синонімів</u> (Л, В). Поступове введення нових слів у мовлення (Л, В). Засвоєння лексичної валентності (сполучуваності) слів (Л, В). Автоматизація звуків (Л, В). Збагачення атрибутивного словника (Л, В).	Ігри-заняття, самостійна ігрова діяльність, дидактичні ігри та вправи: „Що куди – розклади“, „Як сказати краще?“, „Як назвати іншим
Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі	Сенсорні еталони. Пізнавальна активність	Розуміє, що є такі ознаки предметів, які за значенням досить схожі, проте в залежності від контексту мають свої смислові відтінки (<u>червоні ягоди, але рум'яні щічки</u>).		
Мовлення дитини	Звукова культура	З опорою на наочність, з допомогою дорослого, а згодом самостійно, добирає прикметники з		

<p>Особистість дитини</p> <p>Гра дитини</p>	<p>мовлення. Словникова робота. Грамаітична правильність мовлення</p> <p>Самоставлення</p> <p>Гра як провідна діяльність</p>	<p>урахуванням лексичної сполучуваності (<i>карі – коричневі (очі, черевики), пухнаста – м'яка (подушка, ялинка), руда – оранжева (білка, морква), великий – величезний (слон, кит), маленьке – крихітне (курча, мишеня), спекотний – гарячий (чай, день)</i>).</p> <p>Слухає віршовані та прозові тексти, запам'ятовує зразки вживання лексичної валентності прикметників (<i>сивий дідусь – сірий зайчик – сизий голуб; кудлатий пес – волохатий ведмідь – пухнаста білочка</i>).</p> <p>За допомогою навідних запитань педагога прагне визначити, чому саме таку назву (в залежності від ознаки) має той чи інший предмет чи явище (<i>лютий звір і лютий-місяць</i>).</p> <p>З опорою на наочність, спочатку за наслідуванням, а згодом самостійно:</p> <ul style="list-style-type: none"> – розуміє з контексту значення слів-синонімів (<i>бадьорий – свіжий, бідолашний – бідний – сердешний, роботящий – працелюбний</i>); – добирає синоніми до окремих слів (<i>вологий – мокрий</i>); – з ряду запропонованих слів вибирає потрібне (<i>красива квітка – червона, гарна, велика</i>); – замінює один синонім іншим, найближчим за значенням (<i>чималий – великий, замурзаний – брудний</i>); – пояснює значення синонімів, складаючи з ними речення (<i>Миколка був невеселий – він розбив чашку. Василько був сумний, бо захворів його друг</i>). 	<p>Розвиток зорового, слухового сприймання, уваги, пам'яті, мисленневих операцій аналізу, порівняння, зв'язного мовлення, вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки (Л, В, П).</p> <p>Виховання бажання поповнювати свій лексичний запас новими словами (Л, В).</p>	<p>словом?”, „Подумай і назви”</p>
<p>Прислівник</p>				

<p>Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі</p> <p>Мовлення дитини</p> <p>Особистість дитини</p> <p>Гра дитини</p>	<p>Сенсорні еталони. Пізнавальна активність</p> <p>Звукова культура мовлення. Словникова робота</p> <p>Рухова активність та саморегуляція. Самоставлення</p> <p>Гра як провідна діяльність</p>	<p>Розрізняє, де права, а де ліва рука, правильно називає їх. Вміє правильно тримати олівець (пензлик, ложку) ведучою рукою.</p> <p>З допомогою педагога, а згодом самостійно, може визначити розташування предметів (іграшок) в ряду (<i>зайчик справа від білочки, їжачок між ведмедиком і лисичкою</i>).</p> <p>За завданням педагога:</p> <ul style="list-style-type: none"> – виконує дію одночасно двома руками; – показує відповідний напрямок (<i>вгору, вниз, праворуч, ліворуч</i>). <p>З опорою на наочність, спочатку за наслідуванням, а згодом самостійно, позначає словом:</p> <ul style="list-style-type: none"> – положення предметів у просторі (<i>попереду, справа, зліва, вгорі, внизу</i>); – швидкість пересування предмета (<i>швидко, повільно</i>); – поняття, пов'язані з орієнтацією у часі (<i>довго, раніше, потім, давно, тепер, вчора, сьогодні, пізно, рано</i>). <p>Вміє у прозових чи віршованих текстах виділяти на слух незнайомі слова, цікавитися в дорослих, що вони означають.</p> <p>Прагне використовувати незнайомі раніше слова в ситуаціях мовленнєвого спілкування, ігровій діяльності тощо.</p>	<p>Формування вміння правильно вживати <u>обставинні прислівники</u> місця та часу (Л, В).</p> <p>Формування та розширення словесних понять. Збагачення словника прислівниками (Л, В).</p> <p>Автоматизація звуків (Л, В).</p> <p>Розвиток зорового, слухового сприймання, уваги, пам'яті, мисленнєвих операцій аналізу, порівняння, зв'язного мовлення, реципрочної координації рухів рук, дрібної моторики (Л, В, П).</p> <p>Виховання уважності, бажання навчитися орієнтуватися в просторі (П, В).</p>	<p>Ігри-заняття, самостійна ігрова, зображувальна діяльність, дидактичні ігри та вправи: „Де звучить?”, „Міліціонер”, „Чарівні стрілки”, „Уважний шофер”, „Правильно підеш – щось знайдеш”, „Коли це буває?”</p>
<p>Дитина у світі культури</p> <p>Дитина в сенсорно-</p>	<p>Художньо-продуктивна образотворча діяльність</p> <p>Сенсорні еталони</p>	<p>З опорою на наочність, з допомогою педагога, а згодом самостійно:</p> <ul style="list-style-type: none"> – малює (розташовує) предмети на аркуші паперу відповідно інструкції (<i>Намалюй посередині аркуша ялинку, а праворуч від неї – грибочок. Намалюй вгорі сонечко, а внизу травичку</i>); 	<p>Вправляння у самостійному вживанні прислівників на позначення <u>антонімів</u> (Л, В).</p> <p>Розвиток зорового, слухового сприймання, уваги, пам'яті, мисленнєвих операцій аналізу,</p>	<p>Ігри-заняття, самостійна ігрова, зображувальна діяльність, дидактичні ігри та вправи: „Що де?”, „Я кажу, а ти</p>

пізнавальному просторі		– називає прислівники з антонімічним значенням (<i>вгорі – внизу, високо – низько, далеко – близько, праворуч – ліворуч, чисто – брудно, рано – пізно</i>).	порівняння, зорового контролю, зв'язного мовлення (Л, В, П). Виховання інтересу до ігор-занять (Л, В, П).	виконуй”, „Скажи навпаки”
Мовлення дитини	Звукова культура мовлення. Словникова робота			
Особистість дитини	Самоставлення			
Гра дитини	Гра як провідна діяльність			
Мовлення дитини	Звукова культура. Словниковий запас	Розуміє, що є слова, які звучать однаково, але мають зовсім різні значення (<i>мило (В мильниці лежало запашне мило) і мило (Як мило та гарно в селі у бабусі)</i>). Намагається правильно вживати їх у власному мовленні.	Формування розуміння та вміння правильно вживати прислівники на позначення <u>омоніміє</u> (Л, В). Розвиток зорового, слухового сприймання, уваги, пам'яті, мисленневих операцій аналізу, порівняння, зв'язного мовлення (Л, В, П). Виховання бажання поповнювати свій словник новими прислівниками (Л, В).	Ігри-заняття, читання художньої літератури, дидактичні ігри та вправи: „Чи правильно так?”, „Будь уважним”, „Як сказати правильно?”
Особистість дитини	Самоставлення			
Гра дитини	Гра як провідна діяльність			
СИНТАКСИЧНО-ІНФОРМАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ				
Рівень речення				
Мовлення дитини	Звукова культура мовлення. Словниковий запас.	Серед ряду конфліктних зображень добирає пару предметів, логічно пов'язаних між собою, називає їх, використовуючи сполучник <i>і</i> (<i>ваза і квітка, ложка і тарілка</i>).	Вправлення у використанні в мовленні сурядних і підрядних словосполучень (Л, В). Формування вміння вживати в словосполученнях різні способи	Ігри-заняття, самостійна ігрова діяльність, дидактичні ігри та вправи: „Чи

Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі	Грамаітична правильність мовлення	З опорою на наочність, з допомогою педагога, а згодом самостійно, відповідає на запитання: – щодо певної пори року (<i>Осінь яка? Листочок який?</i>); – щодо побутових ситуацій (<i>Чим ти їси? – Їм ложкою. Чим тато забиває гвіздок? – Забиває молотком</i>).	підрядного зв'язку (узгодження, керування) (Л, В). Збагачення номінаітивного словника (Л, В). Автоматизація звуків (Л, В). Розвиток зорового та слухового сприймання, уваги, довільної пам'яті, мисленієвих операцій аналізу, порівняння, операції прогнозування на лексико-фонологічному рівні, логічного мислення, вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, зв'язного мовлення (Л, В, П). Виховання уважності (П, В).	зможеш правильно сказати?", „Який? Яка?", „Продовж ряд", „Підкажи словечко"
Особистість дитини	Сенсорні еталони	Доповнює словосполучення, розпочате педагогом (<i>червоні по... – полуниці, помідори, порічки</i>), повторює його. Запам'ятовує та повторює 2–3 словосполучення, не пов'язані за смислом.		
Гра дитини	Гра як провідна діяльність			
Дитина в соціумі	Дорослі люди. Діти	Розуміє та виконує дво- і трискладові інструкції (<i>Оленко, візьми гребінець, розчеши ляльку Машу, поклади гребінець на місце</i>).	Формування вміння підтримати бесіду, використовуючи засоби інтонаційної виразності та дотримуючись правил мовленієвого етикету (Л, В). Вироблення ініціативності в спілкуванні (Л, В). Збагачення словника (Л, В).	Ігри-заняття, самостійна ігрова діяльність, спостереження, психологічні етюди: „Приємний і неприємний співрозмовник", „Рибка", „Сорока", сюжетно-рольові ігри: „Магазин", „Перукарня", дидактичні ігри та вправи: „Слухай і виконуй", „Питайлик", „Розмовляйко"
Дитина у світі культури	Предметно-практична діяльність	Спостерігає за предметами та явищами оточуючої дійсності, цікавиться тим, що відбувається навколо. Знає окремі правила спілкування. Розмовляючи, дивиться в очі співрозмовнику, стоїть спокійно, не жестикулює руками. Звертається до дорослих із запитаннями, проханнями, використовуючи відповідну інтонацію (<i>Хто це? Що це? Що робить? Допоможіть, будь ласка!</i>).	Розвиток зорового та слухового сприймання, довільної уваги, пам'яті, мисленієвих операцій аналізу, порівняння, синтезу, зв'язного мовлення (Л, В, П). Виховання бажання мовленієвого спілкування з однолітками, культури спілкування (В, П).	
Мовлення дитини	Звукова культура мовлення. Грамаітична правильність мовлення	Вміє підтримати бесіду з ровесниками та дорослими. Правильно за формою та змістом формулює запитання, звернені до співбесідника (<i>Як тебе звати? Скільки тобі років?</i>), тактовно відповідає на його запитання.		
Особистість дитини	Самоставлення			
Гра дитини				

	Гра як провідна діяльність			
Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі	Сенсорні еталони	Може визначити правильність чи хибність виконуваних особою дій. Розуміє смислові зв'язки між словами у реченні та помічає помилки у деформованих синтаксичних конструкціях (<i>Собачка гризе моркву. Кішка знесла яєчко. У небі летить зграя зайців</i>).	Удосконалення навичок <u>смислового контролю</u> (Л, В, П). Розвиток зорового, слухового сприймання, пам'яті, уваги, вербальної пам'яті, мисленневих операцій аналізу, синтезу, порівняння, зв'язного мовлення (Л, В, П). Виховання почуття гумору (В).	Ігри-заняття, дидактичні ігри та вправи: „Буває – не буває”, „Так чи не так?”, „Книжка-навпакишка”, „Віриш – не віриш”, „Веселі картинки”
Мовлення дитини	Грамаітична правильність мовлення			
Особистість дитини	Самоставлення			
Гра дитини	Гра як провідна діяльність			
Мовлення дитини	Звукова культура мовлення. Словникова робота. Грамаітична правильність мовлення	З опорою на наочність (при наявних конфліктних зображеннях), доповнює речення, розпочате педагогом: – додаючи слова, що підходять за смислом (<i>У бабусі на городі ростуть... огірки, помідори, капуста</i>); – домовляючи слова, що починаються на однаковий склад (<i>На лузі пасуться ко... – кози, коні, корови</i>).	Вироблення <u>прогнозування</u> на лексико-фонологічному та лексико-синтаксичному рівнях (Л, В, П). Уточнення та формування контекстуально зумовлених лексичних узагальнень (Л, В). Розвиток зорового, слухового сприймання, пам'яті, уваги, вербальної пам'яті, мисленневих операцій аналізу, порівняння, зв'язного мовлення (Л, В, П). Виховання уважності (П, В).	Ігри-заняття, загадки-домовлянки, дидактичні ігри та вправи: „Згадайся сам”, „Продовж ряд”, „Я почну, а ти – продовжуй”, „Підкажи словечко” [35, С. 199–200, 209]
Особистість дитини	Самоставлення			
Гра дитини	Гра як провідна діяльність			

Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі	Сенсорні еталони	З опорою на наочність помічає неточності у висловлюваннях педагога: – щодо зображених на картинці предметів, ознак чи дій і виправляє їх; повторює речення, замінюючи одне зі слів більш вдалим за змістом (<i>Оленка пише олівцем (ручкою). По стежці біг гострий (колючий) їжачок. По листочку стрибає (повзе) равлик.</i>)	Вправлення у вживанні <i>простих синтаксичних конструкцій</i> (Л, В). Формування на практичному рівні уявлень про логічний наголос (Л, В). Збагачення номінативного та предикативного словника (Л, В). Автоматизація та диференціація звуків (Л, В). Розвиток зорового, слухового сприймання, пам'яті, уваги, мисленевих операцій аналізу, синтезу, порівняння, слухового контролю на лексичному та синтаксичному рівнях, зв'язного мовлення (Л, В, П). Виховання кмітливості та уважності (В, П).	Ігри-заняття, читання творів художньої літератури, розгляд ілюстрацій, бесіди, ігри-діалоги, дидактичні ігри та вправи: „Розкажи, що бачиш”, „Відгадай, хто що робить?”, „Нумо, розкажи”, „Ледар”
Мовлення дитини	Звукова культура мовлення. Словникова робота. Граматична правильність мовлення	– щодо наповнюваності речення, виправляє його, додаючи відсутній головний член речення (<i>Василько палац із піску. – Василько будував палац із піску. Гриз морквину. – Зайчик гриз морквину.</i>) Прослухавши речення, вмє відтворити його зміст, при потребі використовуючи іграшки чи картинки. Вмє знаходити зображення відповідне реченню парадоксального змісту (<i>Курочка спіймала лисичку</i>); знаходити зображення відповідне можливій реальній ситуації, скласти власне речення (<i>Лисичка спіймала курочку</i>).		
Особистість дитини	Самоставлення			
Гра дитини	Гра як провідна діяльність	З опорою на наочність, з допомогою педагога, а згодом самостійно, вмє знаходити та вилучати з речення зайве слово (<i>Марійка гладить пухнасте кудлате кошеня. – Марійка гладить пухнасте кошеня.</i>) З опорою на наочність: – відповідає на запитання педагога, використовуючи просте речення (<i>Що робить Ніна? – Ніна малює квіточку</i>); – складає просте речення із заданих слів, узгоджуючи їх між собою (<i>кукурикати, півник, голосно</i>); – самостійно складає речення за картинкою (<i>Білочка гризе шишку</i>);		

		<p>– з допомогою педагога, а згодом самостійно, спрощує поширене речення, на початкових етапах повторюючи, що запам'ятав, а згодом цілеспрямовано поступово чи відразу вилучаючи другорядні члени речення (<i>Миколка ліпить із пластиліну ведмедика. – Миколка ліпить ведмедика. – Миколка ліпить</i>).</p> <p>З допомогою навідних запитань педагога, а згодом самостійно, може повторювати одне й те саме речення, змінюючи в ньому логічний наголос (<i>Тетянка поливає квіти. Хто поливає квіти? – Тетянка поливає квіти. Що робить Тетянка? – Тетянка поливає квіти. Що поливає Тетянка? – Тетянка поливає квіти</i>).</p> <p>З опорою на наочність, за допомогою педагога, а згодом самостійно, знаходить у реченні слово, на яке падає логічний наголос. Відповідаючи на запитання, може самостійно виділяти логічним наголосом слово-відповідь у реченні.</p>		
Мовлення дитини	Граматична правильність мовлення	З опорою на наочність, за допомогою педагога, а згодом самостійно:	Формування вміння розуміти <u>інвертовані конструкції</u> та правильно перебудовувати речення (Л, В).	Ігри-заняття, дидактичні ігри та вправи: „Знайди картинку”, „Як сказати краще?”, „Запитання – відповідь”
Особистість дитини	Самоставлення	– розуміє та може вибрати серед конфліктних картинок ту, яка відповідає змісту речення (<i>Гриби збирають діти</i>);	Уточнення смислових зв'язків між словами у реченні (Л, В).	
Гра дитини	Гра як провідна діяльність	– слухає речення (<i>Кашу їсть Маша</i>) та відповідає на запитання за його змістом (<i>Хто їсть кашу? – Маша. Що їсть Маша? – Маша їсть кашу</i>);	Розвиток зорового, слухового сприймання, пам'яті, уваги, слухового та смислового контролю на синтаксичному рівні, мисленнєвих операцій аналізу, синтезу, порівняння, контролю, зв'язного мовлення (Л, В, П).	

		<i>спіймала мишка. – Мишка спіймала котика. – Котик спіймав мишку).</i>	Виховання чуття мови (Л, В).	
Дитина у світі культури	Предметно-практична діяльність	Розповідає, за допомогою чого виконують ті чи інші дії (<i>пиляють пилкою, підмітають віником</i>). З опорою на наочність, за допомогою педагога, а згодом самостійно: – може вибрати серед конфліктних картинок ту, яка відповідає змісту речення (<i>Чашка розбита Васильком</i>); – слухає речення (<i>Кораблик зроблений Глібом</i>) та відповідає на запитання за його змістом (<i>Хто зробив кораблик? – Гліб зробив кораблик. Що зробив Гліб? – Гліб зробив кораблик</i>).	Формування вміння розуміти <u>пасивні конструкції</u> (Л, В). Уточнення смислових зв'язків між словами у реченні (Л, В). Розвиток зорового, слухового сприймання, пам'яті, уваги, слухового та смислового контролю на синтаксичному рівні, мисленнєвих операцій аналізу, синтезу, порівняння, зв'язного мовлення (Л, В, П). Виховання уважності (В, П).	Ігри-заняття, обмін думками: „Я думаю, що...”, дидактичні ігри та вправи: „Хто з ким? Що чим?”, „Покажи правильно”, „Послухай і знайди”
Мовлення дитини	Словникова робота. Грамматична правильність мовлення. Зв'язне монологічне мовлення			
Особистість дитини	Самоставлення			
Гра дитини	Гра як провідна діяльність			
Мовлення дитини	Грамматична правильність мовлення	З опорою на наочність, за допомогою педагога, а згодом самостійно: – може вибрати серед конфліктних картинок ту, яка відповідає змісту речення (<i>Дельфін пливе швидше, ніж рибка</i>); – слухає речення (<i>Ведмідь більший за їжачка</i>) та відповідає на запитання за його змістом (<i>Хто більший? – Ведмідь. Хто менший? – Їжачок</i>); – трансформує порівняльну конструкцію у речення з протиставним сполучником а (<i>Стіл більший, ніж стілець. – Стіл великий, а стілець малий</i>).	Формування розуміння <u>порівняльних конструкцій</u> (Л, В). Вправління у вживанні складносурядних речень (Л, В). Збагачення номінативного та атрибутивного словника (Л, В). Розвиток зорового, слухового сприймання, пам'яті, уваги, слухового та смислового контролю на синтаксичному рівні, мисленнєвих операцій	Ігри-заняття, спостереження, експериментування, читання художньої літератури, бесіди, роздуми-міркування: „Якщо..., то ...”, складання порівняльних характеристик,
Особистість дитини	Самоставлення			
Гра дитини	Гра як провідна діяльність			

			аналізу, синтезу, порівняння, зв'язного мовлення (Л, В, П). Виховання бажання збагачувати свій словниковий запас (Л, В).	дидактичні ігри та вправи: „Порівняйко”, „Хто більший? Хто менший? (вищий, нижчий; ближче, далі)”
Мовлення дитини	Словникова робота. Грамотична правильність мовлення	З опорою на наочність, за допомогою педагога, а згодом самостійно: – слухає речення (<i>Петрик злякався, коли побачив на стежці сердитого собаку</i>), відповідає на запитання за його змістом (<i>Хто побачив собаку? Як звали хлопчика? Кого побачив Петрик? Який був собака?</i>); – розрізняє істинні та парадоксальні висловлювання з прямим порядком слів, визначає їх змістову правдивість чи абсурдність (<i>Човен сів на хлопчика, щоб покататися по річці. – Хлопчик сів у човен, щоб покататися по річці</i>); – розширює просте речення (<i>Діти пішли. – Діти пішли в ліс. – Діти пішли в ліс по гриби</i>).	Формування вміння розуміти та самостійно вживати <u>складні синтаксичні конструкції</u> (Л, В). Формування диференційованого значеннєвого сприйняття ситуації й упорядкування смислової програми висловлювання (Л, В). Збагачення словника (Л, В). Автоматизація та диференціація звуків (Л, В). Розвиток процесу утримання складної багатоопераційної структури мовленнєвих дій. Розвиток зорового, слухового сприймання, пам'яті, уваги, слухового та смислового контролю на синтаксичному рівні, мисленнєвих операцій аналізу, синтезу, порівняння, контролю, зв'язного мовлення (Л, В, П). Виховання інтересу до вивчення української мови.	Ігри-заняття, читання художньої літератури, розгляд ілюстрацій, бесіди, вирішення проблемних ситуацій, дидактичні ігри та вправи: „Ланцюжок”, „Відповідай правильно”, „Я почну, а ти продовжуй”, „Щедрий Денис”
Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі	Сенсорні еталони			
Особистість дитини	Самоставлення			
Гра дитини	Гра як провідна діяльність			
Дитина в сенсорно-	Сенсорні еталони	З опорою на наочність, з допомогою педагога, а згодом самостійно:	Вироблення розуміння значень <u>прийменників</u> та їх використання у власному мовленні (Л, В).	Ігри-заняття, самостійна ігрова, конструктивно-

<p>пізнавальному просторі</p> <p>Мовлення дитини</p> <p>Особистість дитини</p> <p>Гра дитини</p>	<p>Грамматична правильність мовлення</p> <p>Самоставлення</p> <p>Гра як провідна діяльність</p>	<p>– розуміє прийменникові конструкції, розміщує предмети відповідно інструкції спочатку зі смисловою підказкою, а потім без неї (<i>Поклади кубик <u>на</u> стіл, м'ячик – <u>під</u> стіл. Промий пензлик у воді, поклади його <u>на</u> підставку. Поклади трикутник <u>на</u> квадрат. Поклади лінійку <u>під</u> олівець</i>);</p> <p>– утворює і використовує в мовленні безприйменникові та прийменникові конструкції з простими прийменниками на позначення просторових відношень (<i>Діти пішли на річку. Вадим підійшов до машини</i>);</p> <p>– виокремлює спільний прийменник у реченнях за умови акцентованої вимови (<i>Тарілка стоїть <u>на</u> столі. Картина висить <u>на</u> стіні. Подушка лежить <u>на</u> дивані</i>).</p>	<p>Формування уявлень на практичному рівні про прийменник як формально-граматичну одиницю мови, виділення його в реченні як окремого слова (Л, В).</p> <p>Формування диференційованого значення сприйняття ситуації й упорядкування смислової програми висловлювання (Л, В).</p> <p>Розвиток зорового, слухового сприймання, пам'яті, уваги, мисленнєвих операцій аналізу, порівняння, навичок просторового орієнтування, зв'язного мовлення (Л, В, П).</p> <p>Виховання вміння уважно слухати інструкцію дорослого (Л, В, П).</p>	<p>будівельна діяльність, рухливі ігри: „Слухай і виконуй”, „Слідопити”, дидактичні ігри та вправи: „Будь уважним!”, „Наведи порядок”, „Розкажи, що де?”, „Дивись – не помились”</p>
Рівень тексту				
<p>Дитина у світі культури</p> <p>Мовлення дитини</p>	<p>Світ мистецтва</p> <p>Звукова культура мовлення.</p> <p>Словникова робота.</p> <p>Грамматична правильність мовлення</p> <p>Самоставлення</p>	<p>Проявляє інтерес до книги, бережливо ставиться до неї. Знає, що книжку можна брати тільки чистими руками. Вміє самостійно розглядати ілюстрації в книжках.</p> <p>Бере активну участь у святах і розвагах групи. Проявляє інтерес до театралізованої діяльності.</p> <p>Переглядає міні-спектаклі із використанням різних типів театру, може розповісти про побачене та почуте, оцінити вчинки героїв. По мірі можливості сам приймає безпосередню участь у спектаклях.</p> <p>Вивчає напам'ять віршовані мініатюри. Прагне до чіткої, виразної та емоційної декламації їх, використовуючи наявні в мовленні звуки.</p>	<p>Розширення знань та уявлень про оточуючий світ (Л, В).</p> <p>Формування диференційованого значення сприйняття ситуації й упорядкування смислової програми висловлювання (Л, В).</p> <p>Збагачення словникового запасу (Л, В).</p> <p>Автоматизація звуків (Л, В).</p> <p>Розвиток слухового та зорового сприймання, уваги, пам'яті, смислового контролю, мисленнєвих операцій аналізу,</p>	<p>Ігри-заняття, спостереження, самостійна ігрова, театралізована діяльність, свята і розваги, робота з книжкою, вправи мимічної та психогімнастики: „Добрий...”, „Злий...”, „Боязливий...”, міркування: „Якби</p>

Особистість дитини Гра дитини	Гра як провідна діяльність		синтезу, порівняння, узагальнення, зв'язного мовлення (Л, В, П). Виховання інтересу до книги, бережливого ставлення до неї (В).	книжка...”, психологічні етюди: „Так чи не так?”, „В гостях у казки”, дидактичні ігри та вправи: „Раз, два, три, повтори!”, „Розкажи без помилок”, „Дивись – не помились!”, „Книжкова лікарня”
Мовлення дитини Особистість дитини Гра дитини	Граматична правильність мовлення Самоставлення Гра як провідна діяльність	У тексті казки чи знайомого оповідання помічає (заперечливо хитаючи головою, а згодом вербально виправляючи) навмисні помилки у вигляді: – одного невірною по смислу слова в тексті; – цілого речення, що не підходить по смислу.	Формування <u>смислового контролю</u> за мовленням дорослих (Л, В, П). Розвиток слухового сприймання, уваги, пам'яті, мисленневих операцій аналізу, порівняння, зв'язного мовлення (Л, В, П). Виховання уважності, зосередженості (В, П).	Ігри-заняття, дидактичні ігри та вправи: „Так чи не так?”, „Не так? А як?”, „Виправ Петрика” [35, С. 200–201, 209–210]
Дитина у світі культури Мовлення дитини	Предметний світ Словникова робота. Граматична правильність мовлення. Зв'язне	Впізнає, називає предмети оточуючої дійсності. Обстежує їх за допомогою різних аналізаторів (зір, слух, нюх, дотик, смак). З опорою на наочність, спочатку за допомогою навідних запитань педагога, а згодом самостійно: – описує предмет (<i>Це помідор. Він великий. Він круглий. Він червоний. Він твердий. Він смачний</i>); – користуючись планом-схемою [47], здійснює опис предмета (<i>Це ведмедик. Він маленький. Він</i>	Формування навичок відображеного <u>опису</u> добре знайомих дітям предметів (Л, В). Збагачення атрибутивного словника (Л, В). Розвиток зорового, слухового сприймання, пам'яті, уваги, мисленневих операцій аналізу, синтезу, порівняння, вміння	Ігри-заняття, самостійна ігрова, дослідницька діяльність, відгадування та загадування загадок, вправи мімічної та психогімнастики:

Особистість дитини Гра дитини	монологічне мовлення Самоставлення Гра як провідна діяльність	<i>коричневий. Він пухнастий. Він м'який. Ним можна гратися. Він любить мед</i>); – розповідає про предмет, використовуючи означення (<i>Це чашка. Вона велика, красива, червона. З чашки можна пити сік</i>); – коментує хід предметно-практичної діяльності, розповідає про результат; – розповідає про отримані враження від прогулянок, спостережень, ігор, зустрічей тощо.	встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, зв'язного мовлення (Л, В, П). Виховання пізнавальної активності (В, П).	„Кислий лимон”, „Солодка цукерка”, дидактичні ігри та вправи: „Який? Яка?”, „Розкажи про...”, „Пригадай і розкажи”
Мовлення дитини Особистість дитини Гра дитини	Граматична правильність мовлення. Зв'язне монологічне мовлення Самоставлення Гра як провідна діяльність	З опорою на наочність, слухає невеличку розповідь (2–3 речення) та відтворює її зміст за допомогою педагога, а згодом самостійно.	Вправління у складанні зв'язних розповідей за <u>епізодичними картинками</u> (Л, В). Автоматизація та диференціація звуків (Л, В). Розвиток зорового, слухового сприймання, уваги, пам'яті, мисленневих операцій аналізу, порівняння, зв'язного мовлення (Л, В, П). Виховання бажання складати невеличкі розповіді, спираючись на власний досвід (Л, В).	Ігри-заняття, дидактичні ігри та вправи: „Що ти бачиш, розкажи”, „Послухай і розкажи”, „Чи зможеш ти розказати?”
Мовлення дитини Особистість дитини Гра дитини	Граматична правильність мовлення. Зв'язне монологічне мовлення Самоставлення	З опорою на наочність, зразок, навідні запитання педагога, окремі слова, а згодом самостійно, складає розповідь за сюжетною картинкою (<i>Настала зима. Кругом лежить сніг. Діти ліплять снігову бабу. Баба біла, велика, весела</i>).	Формування вміння складати розповідь за <u>сюжетною картинкою</u> (Л, В). Вироблення вміння розглядати картинку, здатності помічати головне, відповідати на запитання за її змістом (Л, В). Автоматизація та диференціація звуків (Л, В). Розвиток зорового, слухового сприймання, уваги, пам'яті,	Ігри-заняття, спостереження, дослідницька діяльність, читання художніх творів, розгляд ілюстрацій, бесіди, дидактичні ігри та вправи: „Хто що робить, розкажи”,

	Гра як провідна діяльність		мисленневих операцій аналізу, синтезу, порівняння, зв'язного мовлення (Л, В, П). Виховання інтересу до самостійного складання невеличких оповідань (Л, В).	„Розкажи, що бачиш”, „Розкажи сам”
Мовлення дитини	Грамагична правильність мовлення. Зв'язне монологічне мовлення	З опорою на наочність та навідні запитання, а згодом самостійно: – викладає картинки в ряд відповідно послідовності розгортання сюжету; – складає зв'язну розповідь, дотримуючись логіки розвитку подій (<i>Скопала Яся грядку. Посадила в землю насінину. Скоро з'явилися листочки. Яся поливала їх із лієчки. Листочки стелилися по землі. Через кілька днів з'явилися жовті квіточки, а потім зелені огірочки.</i>)	Формування вміння складати розповіді за простою <u>серією сюжетних картинок</u> (Л, В). Автоматизація та диференціація звуків (Л, В). Розвиток зорового, слухового сприймання, уваги, пам'яті, мисленневих операцій аналізу, синтезу, порівняння, зорового контролю, вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, зв'язного мовлення (Л, В, П). Виховання уважності (В, П).	Ігри-заняття, ліплення з коментуванням своїх дій, розповідь про виконання роботи, читання художніх творів, розгляд ілюстрацій, бесіди, дидактичні ігри та вправи: „Що за чим?”, „Що спочатку, а що – потім?”, „Розкажи про...”
Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі	Сенсорні еталони			
Особистість дитини	Самоставлення			
Гра дитини	Гра як провідна діяльність			
Дитина у світі культури	Світ мистецтва	Вміє бережно поводитися з книгою. Виявляє бажання слухати доступні за змістом оповідання та казки. Вміє розповісти про свої враження від прослуханих творів. Відповідає на запитання за змістом прочитаного твору. Уважно повторно слухає твір, прагне цілеспрямовано запам'ятати послідовність	Формування вміння <u>переказувати</u> знайомий, невеликий за обсягом прозовий текст (Л, В). Формування навичок наочного моделювання шляхом відтворення суттєвих ознак і / чи дій предмета. Вправляння в утворенні серіаційних рядків, у вмінні	Ігри-заняття, читання художніх творів, бесіди, розгляд ілюстрацій, переказ із використанням ілюстративного матеріалу, робота
Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі	Сенсорні еталони			

Мовлення дитини	Грамотична правильність мовлення. Зв'язне монологічне мовлення	основних подій, щоб якомога точніше переказати текст. При активній допомозі педагога створює серіаційні рядки (від маленького до великого – казка „Рукавичка” і навпаки – казка „Ріпка”) з умовних картинок-символів, які позначають персонажів художнього твору за певною ознакою (форма, величина, колір). Переказує казку, спираючись на наочні моделі.	переказувати текст з опорою на мнемотаблиці. Удосконалення вміння дотримуватися пауз між окремими словами і реченнями, правильно, чітко та емоційно виразно промовляти слова (Л, В). Збагачення словникового запасу (Л, В).	в парах: розповідь невеличких казочок (оповідань) один одному з використанням яскраво ілюстрованих книг, переказ з використанням настільного театру чи фланелеграфу, ілюстрацій, дитячих малюнків, схем, графічних символів, дидактичні ігри та вправи: „Чутливе вушко”, „Слухай і розповідай”, „Розкажи мені казку”
Особистість дитини	Самоставлення	Спочатку за допомогою педагога, а згодом самостійно, створює мнемотаблиці, викладаючи у її клітинках відповідні зображення предметів як складових частин речень.	Розвиток зорового, слухового сприймання, уваги, пам'яті, мисленневих операцій аналізу, синтезу, порівняння, вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, зв'язного мовлення (Л, В, П).	
Гра дитини	Гра як провідна діяльність	Спочатку спільно з педагогом, а згодом самостійно, викладає (замальовує) схеми окремих епізодів знайомого невеличкого художнього твору, за допомогою стрілочок показуючи зв'язок між ними. Спочатку з опорою на наочність, а згодом без неї, не спотворюючи змісту, переказує текст, використовуючи прості за структурою речення. Розповідає послідовно, не перескакуючи з одного епізоду на інший; прагне говорити в нормальному темпі, чітко, виразно, емоційно, з дотриманням потрібної інтонації.	Виховання бажання розглядати ілюстрації в книзі та з опорою на них переказувати зміст знайомого твору (Л, В).	
Дитина в соціумі	Дорослі люди. Діти	Розуміє, де людина каже неправду, а де – фантазує. Знає, що потрібно говорити правду. Може признатися у своєму поганому вчинку, вибачитися.	Вправління у <u>самостійному придумуванні</u> цікавих історій, казочок, оповідань (Л, В).	Ігри-заняття, самостійна ігрова, художня, театралізована діяльність, читання художніх творів, розгляд ілюстрацій, картин-
Особистість дитини	Самоставлення	Вміє фантазувати, придумуючи цікаві історії, розповідати їх іншим, втілювати свої фантазії у малюнку, ліпленні чи грі.	Розвиток сприймання, уваги, пам'яті різних модальностей, мисленневих операцій аналізу, синтезу, порівняння, вміння встановлювати причинно-	
Мовлення дитини	Грамотична правильність мовлення.	За допомогою педагога вміє глибоко відчувати зміст казки, розповісти про свої емоційні переживання, зорові, слухові, смакові і тактильні відчуття.	встановлювати причинно-	

Дитина у світі культури	Зв'язне монологічне мовлення Художньо-продуктивна діяльність		наслідкові зв'язки, зв'язного мовлення, фантазії (Л, В, П). Виховання навичок правильної поведінки (В, П).	несенітниць, бесіди, розв'язання ситуацій-нісенітниць, міркування: „А якби...”, психологічні етюди: „Розбив чашку”, „Пробач!”, дидактичні ігри та вправи: „Казкар”, „Розповідайко”, „Казка по-новому”, „Фантазери”, „Стара казка на новий лад”, „Чарівні картинки”
-------------------------	---	--	---	--

Завдяки такій структурі можна простежити ієрархічну організацію виражальних засобів змістового наповнення висловлювання (фонема → морфема → слово → словоформа → словосполучення → речення → текст), а також побачити якісний перехід від тріади „знання – уміння – навички” до оновленого варіанту спеціальної програми: „навичка – досвід – звичка”. Поданий матеріал є орієнтовним і може варіюватися в залежності від мовленнєвого та психофізичного розвитку кожного дошкільника групи.

Отже, **показниками сформованості мовленнєвої діяльності дитини п'ятого року життя із ФФНМ** у освітніх напрямках на кінець навчального року можуть виступати:

1. У виробленні мотиваційно-активізуючої компетентності:
  - ❖ збільшення пізнавального інтересу;
  - ❖ стійкий прояв мовленнєвої активності.
2. У формуванні динамічно-мовленнєвої компетентності:
  - ❖ сформованість кінетичного та кінестетичного орального праксису;
  - ❖ вміння говорити на видиху чітко, виразно, в нормальному темпі та ритмі, дотримуючись правильного наголосу в словах і пауз у мовленнєвому потоці, використовуючи відповідну інтонацію;
  - ❖ здатність вільно користуватися своїм голосом під час мовлення та співів.
3. У становленні фонетико-фонематичної компетентності:
  - ❖ інтерес до звукового оформлення мовлення;
  - ❖ вміння помічати помилки у власних висловлюваннях і мовленні оточуючих;
  - ❖ здатність вимовляти всі мовленнєві звуки в різних фонетичних позиціях і формах мовлення, чітко диференціювати їх;
  - ❖ вміння правильно вимовляти слова різної складової структури, здійснювати їх складоподіл;
  - ❖ виконання елементарного звукового аналізу на фоні ряду ізольованих звуків, складів і зі складу слова;
  - ❖ прогнозування на фонологічному рівні та цілісне читання слів.
4. В удосконаленні граматично-значеннєвої компетентності:
  - ❖ вміння правильно використовувати в мовленні парадигму відмінювання, користуватися прийменниками;
  - ❖ відображення зв'язків між словами у граматично правильно оформлених реченнях.
5. У підвищенні морфологічно-семантичної компетентності:
  - ❖ вміння розуміти значення та правильно використовувати в мовленні словотворчі морфеми.

6. У розширенні словниково-сміслової компетентності:

- ❖ використання в мовленні різних частин мови;
- ❖ постійне поповнення словникового запасу.

7. У розвитку синтаксично-інформативної компетентності:

- ❖ використання в мовленні синтаксичних конструкцій різних типів;
- ❖ здатність переказувати невеликі прозові тексти з опорою на наочність.

Спеціальна програма може бути використана як інтегрована для роботи з дітьми у ДНЗ, реабілітаційних центрах та інших навчальних закладах з інклюзивною спрямованістю розвитку, навчання та виховання.